

Tuusniemen Joulu 2011

Lukijalle.....	2
Valto Holopainen	
Juuret ja siivet.....	3
Marja-Leena Niinivaara-Koskeli	
Joulutervehdys.....	4
Tuomas Aikkila	
Arvoisat vieraat, hyvä veteraaniväki.....	5
Onni Ryynänen	
Arvoisat juhluvieraamme, hyvät ystävät.....	6
Esko Romppanen	
Runot: Jouluaatto kirkkomaalla ja Syystalven hovit.....	7
Voimakas vesi.....	8
Marja-Leena Lempinen	
Vainolaiset poltetaan pirttiin.....	9
Jussi T. Lappalainen	
Elämää Susimäen hovissa.....	12
Matti Tiilikainen ja Valto Holopainen	
Laulun lahjat helpottivat sotareissua.....	14
Valto Holopainen	
Matkailuyrittämistä Ohtaansalmessa.....	16
Valto Holopainen	
Eemeli teki häämatkan yksin.....	18
Valto Holopainen	
Tuusniemi, esimerkillinen kunta.....	22
Pentti Nykänen	
Tuusniemen sudenkorennoista.....	23
Seppo Neuvonen	
Me isänmaan isättömät.....	24
Marjatta Pekkonen	
Lapsuuteni kehtolaulu.....	25
Liisa Lyytikäinen	
Muistoja Tarinaharjusta.....	26
Rauha Kekäläinen	
Saunaniemen Ierikka.....	28
Olavi Nissinen, Onni Ryynänen ja Valto Holopainen	
Riitta ja viulu.....	31
Anna-Liisa Happonen	
Kauneimmat joululaulut.....	32
Runorämpsä Happoskalle.....	34
Unto Eskelinen	
Leivän tuoksu.....	35
Hilkan vävy Jukka	
Ylikonstaapeli Unto Siilin muistolle.....	36
Reino Miskala	
Tuusniemellä miehet vettäävät traktoria, naiset kärräävät miehiä.....	37
Hannu Holopainen	
Tuusniemeä kehittämään.....	38
Toimitus	
Kivenraivausta 50 vuotta sitten.....	39
Pentti Rissanen	
Hiukkasfysiikan tiedeleirimatka.....	40
Rahavene.....	41
Lisa Lyytikäinen	
Kalakukkokkii oppii lentämään tiukan paikan tullen.....	42
Matti Poutiainen	
Tuusniemi muuttuu.....	43
Venla-lampaan tarina.....	43
Anna-Liisa Happonen	
Tuustytöt.....	44
Anna-Liisa Happonen	
Liäkä-Äntin syntymästä 75 vuotta.....	44
Anna-Liisa Happonen	
Synymäpäiväonnitteluja.....	45
Anna-Liisa Happonen	
Ahoksella-runo.....	45
Tuusniemen satama.....	46
Valto Holopainen	
Koululaisten ajatuksia Tuusniemestä ja tuusniemeläisistä.....	48
Juurikkamäen Räsäset menesty.....	50
Jaana Luttinen ja Arvi Smolander	
Kyläkauppa on tärkeä.....	52
Hannu Holopainen	
Viimeinen sana.....	53
Joulutervehdykset.....	54
Ilmoitukset.....	56

TUUSNIEMEN JOULU 2011

Päätoimittaja

Valokuvat (ellei toisin merkitty)

Valto Holopainen

PIIRROKSET

Tuovi Tiitinen

KANSI

Joulutalo, Joulutalon tekijä: Leevi Malinen

Hevosien tekijä: Iina Tuppurainen

Kuvaus: Paavo Rajamo

LEHTITOIMIKUNTA

Kari Puustinen, puheenjohtaja

Raimo Hätinä, sihteeri

Anna-Liisa Happonen

Onni Ryynänen

Valto Holopainen

JOULUTERVEHDYKSET

Anna-Liisa Happonen

ILMOITUKSET JA MARKKINOINTI

Kari Puustinen, Raimo Hätinä

Pentti Auvinen, Reino Miskala

Raimo Pääkkönen, Jarkko Toivanen

Matti Kolari, Teuvo Voutilainen

JULKAISIJAT

Tuusniemen Lions Club

Tuusniemen Kotiseutuyhdistys

PAINOPAikka

Kuopion Liikekirjapaino Oy

KIITOS

Tuusniemen Lions Club ja Kotiseutuyhdistys kiittävät tämän lehden tukijoita, ilmoittajia, kirjoittajia, kuvittajia ja kaikkia lehden tekoon osallistuneita ja ennen kaikkea Teitä lukijoita.

Ensimmäinen Tuusniemen Joulu julkaistiin vuonna 1989. Koko ajan Te olette olleet uskollisia lehtemme myötäeläjiä. Lehtemme painosmäärää ja sivuja on pysytty jopa nostamaan.

Lehden teosta mahdollisesti kertyneet varat tullaan käyttämään kotiseututyön ja nuorison hyvien harrastusten tukemiseen.

Lähetäessänne tämän lehden lahjaksi, voitte kirjoittaa tervehdyksen myös alla olevaan laatikkoon.

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA 2012
Terveisin:

*Talvinen näkymä Tuusmäeltä.
Edessä Tuuslahti,
taaempna avautuu Hirviselkä.*

Lukijalle

Tämä lehti täyttää nyt 22 vuotta. Kaksi vuotta sitten lehtemme historiasta kerrottiin enemmän. Mitä muuta on tapahtunut? Kaksikymmentä vuotta sitten Neuvostoliitto lakkasi olemasta. Berliinin muuri lyötiin säpäleiksi. Itä-Euroopan maat vapautuivat Kremlin kuolonsyleilystä.

Meillä Tuusniemen kunnassa alkoi pyöriä kova sanee-raus Listoilta poistettiin yli sata työntekijää. Tuusmäen laskettelurinne pyöri täysillä. Monet yhdistykset olivat voimakkaassa vedossa. Elettiin glasnostin ja perestroikan aikaa. EU:lla ja EY:llä peloteltiin. Suuret pankit menivät nurin. Lähennyttiin aikaa, että on vain yksi pankki. Pitäjässämme oli 6 pankkia, kun kauppojen säästökassat lasketaan mukaan. Liikepankkiakin haikailtiin, jopa kyseltiin. Kirkolla oli neljä ruokakauppaa, ja joka kylällä omat kaupat.

Yhteiskunnassa alkoi tapahtua. Suuri työttömyys ja pelko työpaikoista veti ilmeet kireälle. Jokaisella oli pelko työpaikkansa menettämisestä, niin myös meillä. Taakse olivat jääneet 1980 luvun ”kultaistet vuodet”. Kaikilla tuntui silloin olevan rahaa ja ostovoimaa. Työpaikoilla ei ollut niin väliä siitä oliko päivän aikana saatu mitään aikaiseksi. Pankit antoivat kilvan lainaa, täysin ilman vakuuksia. Oli olemassa tositarinoita siitä, että pankista käytiin hakemassa muovikassallinen velkarahoja. Takajat ketä sattui.

Jotkut pankit kaupittelivat valuuttalainoja. Korot nousivat taivaisiin ja yritysten konkurssit alkoivat. Ihmiset sortuivat kahden asunnon loukkuihin. Velkaa sai helpos-

ti, ostettiin toinen asunto, mutta entistä ei saatukaan enää myytyä ja hinnat romahtivat.

Tänä vuonna 2011 on ollut kyllästymiseen asti uutisia Kreikan velkakriisistä. Maalta katsoen on näyttänyt siltä, että Kreikan talousahdinko on muodostunut tärkeimmäksi asiaksi meillä suomessakin. Eduskuntavaalitkin voittiin ja hävittiin Kreikan tapahtumien takia. Siellä on ollut samanlaista ”hurlumheittä” kuin meillä yli 20 vuotta sitten. Silloin ei ollut vielä Brysselistä avuksi.

Mitäs meillä Tuusniemellä? Olemme uuden edessä! Oman aikansa kunnanjohtajat ovat vaikuttaneet voimakkaasti kunnan ja kuntalaistenkin elämään. Jouni Perälä on tekemässä lähtöä. Jouni onkin ollut suosittu ja pidetty kunnanjohtaja. Osaamisen lisäksi hän on pitänyt asioita ja jokaista kuntalaista itseään tärkeämpänä. Eikä hänen ole tarvinnut esittää mitään muuta. Kiitämme ja onnittelemme.

Puolueettomana lehtenä emme ota vielä tällä kertaa kantaa kuntauudistukseen.

Tuusniemi on täynnä juttujen aiheita. Kirjoittajia on kuitenkin liian vähän. Monet asiat ja elämän työt jäävätkin valitettavasti ikuisesti unholaan Minulle on kerrottu, että monet lukevat tämän lehden vasta joulunpyhinä ja myös siten juhlistavat joulua Antoisia lukuhetkiä ja Hyvää Joulua.

Valto Holopainen

JUURET JA SIIVET

Siihen aikaan antoi keisari Augustus käskyn, että koko valtakunnassa oli toimitettava verollepano.

Tämä verollepano oli ensimmäinen ja tapahtui Quiriniuksen ollessa Syyrian käskynhaltijana.

Kaikki menivät kirjoittautumaan veroluetteloon, kukin omaan kaupunkiinsa.

Niin myös Joosef lähti Galileasta, Nasaretin kaupungista, ja meni verollepanoa varten Juudeaan, Daavidin kaupunkiin Betlehemiin, sillä hän kuului Daavidin sukuun. Hän lähti sinne yhdessä kihlattunsa Marian kanssa, joka odotti lasta. Heidän siellä ollessaan tuli Marian synnyttämisen aika, ja hän synnytti pojan, esikoisensa. (Luuk.2:1-7)

Näin alkaa Joulun evankeliumi, Ilosanoma. Marian poika syntyi Betlehemissä, kuningas Daavidin vanhalla kotiseudulla. Jeesusta kutsutaan Daavidin Pojaksi. Nimi viittaa sukulaisuuteen kuningas Daavidin kanssa. (Matt.1:1- 16)

Jo profeetta Miika tiesi kertoa tulevasta Vapauttajasta näin: Sinä Betlehem, sinä Efrata, sinä olet pienin Juudan sukukuntien joukossa! Mutta sinun keskuudestasi nousee Israelille hallitsija. Hänen juurensa ovat muinaisuudessa ikaikojen takana. (Miika 5:1)

Jeesus joutui lapsena pakolaiseksi ja maahanmuuttajaksi Egyptiin. Kun perhe palasi sieltä, he menivät Jumalan johdattamina Nasaretin kaupunkiin, josta sitten tuli Jeesuksen kotikaupunki, niin että Jeesusta kutsuttiin nimellä Nasaretilainen. (Matt.2: 19- 23).

Kun Jeesus suoritti omaa tehtäväänsä ja eli omaa kutsumustaan Hän saattoi sanoa: ”Juuri tätä varten olen tullut maailmaan. Hän täytti tehtävänsä ja oli Jumalan pelastussuunnitelman täyttymys.

Kuollessaan ristillä Hän huusi: Se on täytetty.

Jeesuksella oli juuret ja tehtävä kantoi Häntä eteenpäin.

Juuret ja siivet - en päässyt eroon näistä kahdesta sanasta, kun minua pyydettiin kirjoittamaan tähän joululehteen. Vuosia sitten, kirkon lapsityön vuosiaiheen teemana oli lause: ”Anna lapselle juuret ja siivet.”

Usein kuulee sanottavan, että moni nykyajan ihminen on juureton. Onnellinen, se, joka tietää missä hänen juurensa ovat. Tieto kotiseudusta antaa elämänvoimaa.

Mitä sitten ovat siivet ja minne niiden pitäisi kantaa?

Mikä on elämän tarkoitus? Minne olen matkalla? Mikä on juuri minun tehtäväni täällä?

Voinko koskaan sanoa, juuri tätä varten elän?

Työ ja kutsumus ovat kyllä tärkeitä osia elämästä, ne voivat kantaa kuin siivet kauas, vaikkapa eri puolille maapalloa, mutta työ tai kutsumus ei koskaan voi olla koko totuus elämän tarkoituksesta.

Näihin suuriin, ikuisiin kysymyksiin, vastaa Joulusanoma.

Joulun Jeesus tuli maailmaan antamaan meille elämän makuisen elämän. Hän itse kutsuu:

”Tulkaa minun luokseni kaikki te, työn ja kuormien uuvuttamat, minä annan teille levon.”

Levosta käsin matka jatkuu eteenpäin, kohti päämäärää, kohti Jumalaa. Perillä saan nähdä Hänet omin silmin, niin kuin paimenet kerran kumartuneina seimellä saivat nähdä ihmiseksi syntyneen Jumalan. Saan kokea riemulisen ihmeen: Hän ei ole minulle outo.

Ja minun tehtäväni täällä on kertoa tästä joulun ihmeestä ja elämän ihmeestä, aina uudelleen ja uudelleen.

Pyhä Jumala.

*Me ylistämme sinua siitä, että pelastuksen ihme
Pojassasi tuli ihmissilmien hämmästeltyväksi,
Betlehemin pimeässä yössä.*

*Anna meillekin kedon paimenten riemuitsevat askelet,
anna ilo löytää Kristus, Herra, ja kumartaa häntä
Vapahtajanamme.*

*Lähetä meidät kertomaan pelkääville ja vapautta
ikäväiville ilosanoma siitä elämästä, joka on ihmisten
todellinen valo.*

*Suo meidän kerran pyhien enkelien kanssa ylistää
sinua taivaan kirkkaudessa.*

*Kuule meitä Poikasi Jeesuksen Kristuksen, meidän
Herramme tähden. Aamen.
(Jouluaamun kirkkorukous)*

Riemullista joulujuhlaa!

Marja-Leena Niinivaara- Koskell
Tuusniemeläissyntyinen
Tervon seurakunnan kirkkoherra

Joulutervehdys

Kulunut syksy on ollut jopa poikkeuksellisen lämmin. Ensilumi ei ole satanut vielä marraskuun alkuun mennessä. Lumettomuudesta huolimatta talvikausi on ovella ja Joulua odotellaan.

Vuosi 2011 on ollut Tuusniemen sosiaalitoimessa vakaa toiminnan vuosi. Suuria muutoksia ei kuluneena vuonna ole tapahtunut. Ainut henkilöstöpuolella tapahtunut muutos on ollut sairaanhoitajan toimen perustaminen kotipalveluun. Sairaanhoitajan toimen perustaminen on jatkumoa kotipalveluun kohdistuneista satsauksista. Kotipalvelun henkilökuntaa on lisätty viimeisen kolmen vuoden aikana usealla henkilöllä. Keväällä 2010 rekrytoitiin kotipalveluun kolme lähihoitajaa lisää, mikä mahdollisti yöhoidon aloittamisen kotipalvelussa 1.9.2010 alkaen.

Vuosi 2011 on tuonut uutta ajateltavaa kuntakentälle. Uusi hallitus on valmistelemassa valtakunnallista kuntauudistusta, jossa uudet kunnat muodostuisivat pääasiassa

työssäkäyntialueiden mukaisesti. Tuusniemen kunta on linjannut suuntansa selkeästi ja hyvissä ajoin. Perusterveydenhuolto on ollut Kuopion tuottamaa vuodesta 2009 lähtien.

Paras-hankkeeseen liittyen Tuusniemen kunnanvaltuusto antoi sosiaalitoimen osalta valtioneuvostolle seuraavanlaisen vastauksen: ”Tuusniemen kunnan sosiaalihuollon tehtävät siirretään lasten päivähoitoa ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tukea lukuun ottamatta Tuusniemen kunnan ja Kuopion kaupungin vuonna 2008 perustettuun perusterveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen 1.1.2015 lukien. Mikäli Tuusniemen kunta katsoo kuntaliitoksen Kuopion kanssa mahdolliseksi, siirretään sosiaalihuollon tehtävät 1.1.2017 lukien kuntaliitoksen yhteydessä. Tästä tekee lopullisen päätöksen Tuusniemen kunnanvaltuusto vuoden 2013 aikana.” Aika näyttää, miten valtakunnallinen kuntauudistus toteutuu.

Kovasta muutospaineesta huolimatta elämme sitä aikaa vuodesta, että meidän jokaisen on aiheellista hiljentyä Joulun viettoon. Joulun vietossa on jokaisella omat traditionsa, jotka tuovat Joulun tunnelman ja muistot lapsuuden jouluista mieleen. Muistakaamme myös yksinään eläviä Joulun aikana viemällä heille jouluinen tervehdys. Joulun perimmäinen merkitys tahtoo meiltä usein unohduttaa. Joskus on terveellistä pysähtyä miettimään näitä perusasioita.

Näillä kuulumisilla Tuusniemen sosiaalitoimesta ja kuntakentältä yleisemminkin tahdon toivottaa teille kaikille Hyvää Joulua!

*Tuomas Aikkila
sosiaalijohtaja*

Arvoisat vieraat, hyvä veteraaniväki

Onni Rynnäs laatima ja esittämä historiikki Tuusniemen Sotaveteraanit ry:n toiminnasta yhdistyksen 45-vuotis perinnepäivässä 19.10.2011. Silloin oli myös Onnin 92-vuotissyntymäpäivä.

Välirauhan aikana v. 1940, Suomen Aseveliliitto lakkautettiin sotien jälkeen NL:n turvallisuudelle uhkaavana ja maailman rauhaa vaarantavana järjestönä.

Parin vuosikymmenen jälkeen veteraanit rohkenivat järjestäytyä uudelleen.

Tuusniemen Sotaveteraanit ry perustettiin 7.10.1966. Yhdistyksen perustaminen tapahtui vähin äänin, kaikesa hiljaisuudessa, niin kuin maan alla toimien. Maahamme oli ujutettu kaikille tärkeimmille elämäalueille KGB:n agenteja valvomaan toimiamme. Yhteiskuntaamme pyrittiin muuttamaan rauhanomaisin keinoin. Koimme tuon henkisenä väkivaltana.

Tuon ajan mustia aukkoja tongitaan ja tutkitaan tänä päivänäkin.

Noista ajoista on maailma muuttunut. Niin oma maammekin ja suhteemme muuhun maailmaan. Merkittävät muutokset ovat tapahtuneet maamme rajojen ulkopuolella.

Yhdistystoimintamme alkutaipaleella jäsenmäärä oli enimmillään yli 80 jäsentä. Perustajajäseniä on vielä keskuudessamme Antti Pitkänen ja Juho Veiste. He olivat myöskin ensimmäisen hallituksen jäseniä. Yhdistyksen kunniapuheenjohtajina ovat olleet Petter Hyvärinen ja Väinö Kortelainen. Pitkän työrupeaman puheenjohtajina ovat tehneet Aimo Junkkari ja Veikko Keränen. Pitkäaikaisia sihteereitä ovat Veikko Haapalainen ja Kusti Poutiainen. Tenho Romppanen jatkaa vielä sinnikkäästi mitavaa sihteerikauttaan.

Tässäkin yhdistystoiminnassa on vierellämme ollut ja on edelleenkin tarmokkaat, toimivat ja osaavat naisemme. Ilman teidän työpanostanne, rakkaat naiset, olisi toimintamme jäänyt varsin vaisuksi ja karuksi.

Naisjaosto perustettiin 3.12.1973. Jaoston puheenjohtajaluettelo on varsin lyhyt. Senni Leskinen on aloittanut parin vuoden kaudellaan. Sen jälkeen jaostoa on johtanut kaiken aikaa Tuulikki Keränen. Hilikka Pitkäsen sihteerikausi taisi kestää koko jaoston toiminta-ajan. Tuulikin ja Hilkan lisäksi varsin monien naisten suuri työpanos on ihailun arvoinen. Kiitos kaikille, heillekin, jotka ovat siirtyneet ja manan majoille.

Olemme kiitollisia siitä, että koko toimintamme ajan olemme saaneet merkittävästi tukea kunnalta, seurakunnalta, monilta liikelaitoksilta, järjestöiltä ja yksityishenkilöiltäkin. Myönteellinen suhtautuminen toimintaamme on ollut ilahduttavan laajaa. Olemme tunteneet siitä mielihyvää ja se on kannustanut toimintaamme.

Järjestäytymisellämme olemme pyrkineet aineellisen ja henkisen hyvinvointimme ylläpitämiseen ja heikossa asemassa olevien veljien auttamiseen. Yhdistyksen toimesta järjestetyn kuntoutushoidon olemme saaneet koskemaan myöskin naisia. Se oli suuri edistysaskel.

Varsin tärkeänä olemme pitäneet tuon taistelukentillä syntyneen veljeä ei jätetä – hengen vaalimisen ja viljelemisen toivossa, että tuosta hengestä jäisi jotain jälkeemme jääville.

Kun liike-elämässä tarkastellaan taakse jäänyttä aikaa, niin katsotaan mitä on jäänyt käteen. Toivon ja uskon, että Tuusniemen Sotaveteraanien 45 vuoden toiminnasta ja jäämässä jotain pysyvää ja kauaskantoistakin nuoremalle polvelle heidän kantaessaan vastuuta isänmaamme menestyksestä ja turvallisuudesta.

On ilahduttavaa, että nykyinen puheenjohtajamme, veteraanihengen innoittamana ja tukijäsenjoukkoineen on tehnyt mahdolliseksi jatkaa toimintaamme entistä ehompana.

Arvoisat juhlavieraamme, hyvät ystävät

Esko Romppanen 6.12.2010.

Kotimaamme Suomi on suvereeninen, täysivaltainen, itsenäinen ja perustuslaillinen tasavalta. Meillä on oma hallintomme, presidentti, eduskunta, hallitus ja ministerimme sekä oikeuslaitoksemme. Meidät on hyväksytty muiden itsenäisten valtioiden joukkoon.

Itsenäisen valtion tuntomerkeinä ovat maan rajat, hallinto, kansalaiset, kieli ja kulttuuri eli sivistys.

Nykyään meillä on kantaväestön suomalaisten, suomen ruotsalaisten ja saamelaisten lisäksi suuri määrä muista maailman maista tulleita ihmisiä, jotka ovat saaneet Suomen kansalaisuuden. Heistä mainittakoon suurimpana ryhmänä venäläiset.

Suomi on kaksikielinen maa. Virallisina kielinä ovat suomen ja ruotsin kieli ja lisäksi saame Lapissa. Maahamme tullee ihmisillä on kullakin oma äidinkieliensä. Heidän on opeteltava puhumaan suomea tullakseen hyvin toimeen maassamme.

Suomi on siis enää ole meidän suomalaisten lintukoto. Joudumme tekemisiin muiden ihmisten ja valtioiden kanssa. Mehän kuulumme nykyään Euroopan Unionin 27 jäsenvaltion joukkoon. Olemme lähettäneet edustajamme Brysseliin edustamaan maatamme yhteisiin liiton hallintoelimiin. Olemme siis vastuussa asioista, joista Unioni kulloinkin päättää sekä hyvistä että huonoista asioista. Euroopan Unioni antaa meille elämän eri aloille direktiivejä eli toimintamalleja, joita joudumme noudattamaan. Myös maailma on ikään kuin kutistunut, kun kaikki tapahtumat tulevat tietoomme nopeasti.

Me joudumme ajattelemaan asioita koko maailmaa käsittävinä kokonaisuuksina.

Sana, itsenäisyys, ei suinkaan tarkoita sitä, että saamme määrätä tekemisistämme itsenäisesti, vaan joudumme huomioimaan asiat myös toisten ihmisten kannalta. Meillä on velvollisuutemme toimia yhteiskunnassa yhteisten sääntöjen ja määräysten mukaisesti.

Me asumme täällä pohjolassa pohjantähden alla. Oma äitimme on meidät synnyttänyt. Täällä me leikimme lapsina. Täällä käymme koulumme ja valmistumme eri tehtäviin. Täällä vietämme vanhuutemme ja vihdoinkin meidät saatetaan lepäämään kotiseutumme poveen.

Saamme olla kiitollisia menneille sukupolville heidän tekemästään työstä Suomen hyväksi. Mekin varmasti haluamme osaltamme tehdä parhaamme rakkaan isänmaamme rakentamisessa. Haluamme myös puolustaa maamme vapautta, jos sitä tarvitaan.

Jätämme kiitollisina maamme tulevien sukupolvien hoitoon. Muista, että lähelläsi on toinen suomalainen sisar ja veli, joka kaipaa lähimmäisen tukea elämässään. Jumalan aurinko paistaa meille jokaiselle vioistamme ja puutteistamme huolimatta. Taivaallisen isämme silmissä me olemme kaikki yhtä arvokkaita. Kunnioita itseäsi, mutta kunnioita myös toista ihmistä, lähimmäistäsi.

Nyt sitten on kiitoksen aika. Kiitämme Tuusniemen kuntaa ja seurakuntaa, ohjelman suorittajia ja emäntiä hyvin onnistuneesta itsenäisyysjuhlasta. Erikoisesti, teille arvoisa juhla-yleisö, lausumme kauniit kiitoksemme mukana olostanne.

Toivotan teille hyvää itsenäisyyspäivää ja turvallista kotimatkaa.

Ja kun me tuusniemeläiset olemme saaneet arvonimen ”oikee imminen”, niin muistetaanhan ellee immeisiks.

Jouluaatto kirkkomaalla

*Vie askelet lumista tietä
luo tuttujen hautojen.
Kesäkukat on vienyt halla.
Niitä kesällä kastelin.*

*Nyt kukkii vain Talven Liljat,
lumikitein ne kimmeltää.
Ovat kaikki vainajat hiljaa
niin väsyneinä pitkän raskaan työn.*

*Minä saavun luo hautakiven
ja sytytän kynttilän
vierelle tutun nimen
siunaten, muistellen.*

*On tullut jouluaatto.
Moni tietä vaeltaa
vieden kynttilää
omaisensa haudalle.*

*Minä itsekin matkaa jatkan
monet muistot mukainain.
"Rakas mummo, sinutkin muistan,
miten sylissä pitelit."*

*Te rakkaat vainajat kaikki,
teitä siunaten kiitämme
toivoen, että enkelit taivaan
ois hautainne suojana.*

*Joulun valot syttyy
jo ympäri kirkkomaan
Lumipeiton alla nukkuu
niin monta uurastajaa.*

*Nyt siunattu joulurauha
lepää yllä kumpujen
ja kynttiläin liekit kertoo:
Jo Joului, Joului tullut on!*

Rauha Kekäläinen, 2011

*Talvella 2010 olivat Pakkasalon
ympäri kulkevat hoidetut ladut erin-
omaisessa kunnossa. Kiitämme Antti
Soinista latujen kunnossapidosta!*

Suustalven huvit

*Nyt syksy saapuu, harmaa on maa,
Koivuista lehdet pois tipahtaa.
Kohta pakkaset tulevat ja routaantuu maa,
järvetkin jäätyy, lumikin saa.*

*Pakkasalon ympäri latu avataan ja
kaikki joukolla hiihtämään porhalletaan.
Jos latu on ummessa vielä,
niin Hilikka jo ladulla hukkii siellä.*

*Sitten latua mennä taaperretaan,
jokainen vointinsa mukaan, omaan satamaan.
Jos ei Pakkasalon lenkki riitä,
niin Kannassaareen vain siitä.*

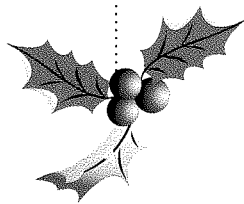
*Ladulla ovat ihmiset iloisia aina,
ei siellä murheet mieltä paina.
Jos pakkasen korvia kiristää,
ei muuta kuin vauhtia lisätään.*

*On avannossa myös hyvä käydä,
ei siellä ollenkaan lihaksia jäydä.
Olen harrastanut sitä jo vuosia monia,
eikä minun tarvitse ilmoja "lonia".*

*Nyt toivotan kaikkea hyvää teille
talven harrastuksiin lähteneille.*

Marjatta

*(Tämän runon kirjoitti Marjatta Järveläinen
muutama vuosi sitten)*

*Varhainen aamu
Juojärvellä.*

Voimakas vesi

”Vesi vanhin voitehista” ovat todenneet ihmiset jo paljon ennen nykyistä aikaa. Luultavasti he tarkoittivat veden voitelevalla voimalla enne kaikkia ihmisen kehoon liittyvää puhtautta ja veden hyvää tekevää vaikutusta. Eri-laiset rikkivesikylvyt, porealtaat ja hoitavat vesiputoukset ovat tuttuja tänäkin päivänä.

Vesi on voimakas elementti. Se vaikuttaa meihin myös henkisesti. Veden läheisyydessä ihminen voi saada itsel-leen voimaa ja mielenrauhaa. Meille suomalaisille vesi liittyy tavalla tai toisella jokaisen elämään. Maassamme on tuhansia järviä, lampia ja lähteensilmä joista itse ku-kin ammentaa virkistystä omalla tavallaan.

Olen elänyt melkein koko kesän ja alkavan syksyn lähellää vettä aivan uudella tavalla. Minulla on ollut mah-dollisuus seurata elämää pienellä, rauhallisella metsäjär-vellä, missä ympärillä on vielä melkein koskemattomaa luontoa. Olen elänyt lähellä seutua missä viihtyvät kuikat ja arat korpit, mutta jokaisen päivän keskipisteeksi on noussut itse järvi.

Vesi on muuttuva ja vaihteleva luonnonilmiö. Se ei ole hetkeäkään samanlainen. Pieninkin tuulenhenkäys saa tyynen pinnan elämään ja muodostamaan hentoja kuvioita, jotka vaihtuvat tiheään. Jokainen ilmavirtaus luo uuden taide-elä-myksen, jota pilvettömän taivaan väri ja pinnasta taittuva auringon valo muovaavat omalla tavallaan. Veden ja valon hiljaista leikkiä voi seurata pitkiä aikoja kyllästy-mättä. Tyyninä hellepäivinä järvi lepää. Se on kuin suuri, raukea eläin metsien ja mä-kien kainalossa. Pienet saaret ja luodot ko-hoavat autereesta, ilma väreilee. Sitten jos-tain tulee vilvoittava tuulenhenkäys, joka kuljettaa järven pinnassa pieniä vikkeliä viriäisiä. Rantakallion kohdatessa vesi lipplattaa kuin kookas eläin latkisi juotavaa itselleen. Lumpeenlehden punaruskea ala-

pinta taittuu näkyviin. Yht’äkkiä on taas aivan tyyntä ja hiljaista.

Elokuun alussa ensimmäinen syysmyrsky ravistelee järven rauhaa. Raju tuuli kiidättää kuohuvia vaahtopää-laineita saarten takaa avarammalta selältä Vesi näyttää voimansa. Se paiskautuu tyrsykinä rantaan, iskeytyy har-maisiin kallioihin ja viskoo pärskeitä katsojan kasvoille. Istun tuulen tuivertamassa niemen nokassa katsellen kuin-ka vesi hioo kallioon muodostuneessa onkalossa pyöreää kiveä, tai muotoilee kauan sitten veteen pudonnutta puu-ta. Tämän myrskyn jättämä jälki kivessä ja puussa on huomaamaton, mutta tiedän, että se taas jättää molempiin omat merkkinsä. Nostan veden silittelemän puunkappa-leen rannalle, kuljetan kättäni pitkin pintaa, jossa ei tun-nu enää ainuttakaan rosoa tai epätasaisuutta. Puun syyt kohoavat tummina esiin vaaleasta pinnasta. Voin lukea niistä vuosirenkaiden kiemuraiset kuviot. Oksan muoto tuntuu käteen sopivalta. Se on luonnon itsensä muovaa-ma veistos, täydellinen ja koruttomalla tavalla kaunis. Veden ja tuulen tekemä.

Illalla järvi tyyntyy. Taivaalla jyhmävät sadepilvet an-tavat sille uuden ilmeen. Vesi on melkein mus-taa. Siinä tuntuu piilevän kesytöntä voimaa, joka jonain päivänä purkautuu tuulen saat-telemana myrskyksi.

Istun kauan rannalla vettä katsellen. Mi-nua pelotta ja kiehtoo ajatus veden arvaamat-tomasta voimasta. Samalla tavalla kuin sillä on kyky repiä ja tuhota, vei voi myös raken-taa ja hioa. Puuta. Kiveä. Ihmistäkin.

Lempinen

**Marja-Leena
Lempinen**

*Marja-Leena Lempinen
kirjoitti tämän jutun vuonna 1988*

Vainolaiset poltetaan pirttiin

Ohtaaniemeltä säteilevä kertomus

Ei tämä nyt varsinaisesti jouluinen juttu ole. Mitenkäpä sitä olisi semmoinen, joka kertoo inhimillisestä petollisuudesta, pahuudesta ja kostonhalusta. Mutta Tuusniemi tässä nyt on keskeisenä.

Kansanrunousarkistossa Helsingissä on Suomen kansan suullista perinnettä koottuna käsittämättömät määrät. Sen ovat koonneet monissa tapauksissa asiaa harrastaneet kansanmiehet ja -naiset, mutta ansioituneiden kerääjien joukossa olivat erityisesti kansakoulunopettajat. Näiden perinteen sankarien joukossa oli oma jämäkkä kansakoulunopettajani Otto Räsänen, joka mökiltään käsin teki kesätuusniemeläisenä huiman urotyön haastatteleamalla vanhoja muistihirmuja, kirjoittamalla näiden kantaman perinteen paperille ja lähettämällä kokoamansa Kansanrunousarkistoon. Ei ihme, että hänen Matti-pojastaan tuli kansatieteen professori, peräti kollegoja oltiin Turussa.

Tuusniemeläisessä perinteessä on yksi erikoisuus, joka sisältyy arkiston Vainoajat ja sodat -kokoelmaan. Siinä esiintyy kertomustyypin ”Vainolaiset poltetaan pirttiin” niin vahvana, että voidaan oikeastaan sanoa koko Suomen tämän tyypin kertomusten säteilevän Ohtaaniemeltä. Mistä oikein oli kysymys?

Tapahtuman tausta

Ruotsin Kristiina-kuningatar ei huolinut miehekseen pientä, paksua ja rumaa serkkuaan, Saksasta Ruotsiin paenneen Reinin pfalzkreivi Johan Kasimirin poikaa Kaarle Kustaata. Ei Kristiina huolinut ketään muutakaan, vaan luopui kruunusta, kääntyi roomalaiskatoliseksi ja muutti Roomaan. Hänen tilalleen hallitsijaksi tuli 1654 Kaarle Kustaa, joka kolmikymmenvuotisen sodan lopussa oli menestyksellä komentanut Ruotsin joukkoja Böömissä.

Kaarle X Kustaa oli täysiverinen sotilas, ja hänen aikanaan Ruotsin valtakunta nousi laajimmilleen. Mutta hänen sotatoimensa suuntautuivat etelään ja länteen, ja Suomen suunta jäi pahasti varjoon. Jo toukokuussa 1655, kun Kaarle Kustaan sodat alkoivat, kaikki Suomen vakinaiset rykmentit oli marssitettu Suomesta pois, pääosa Baltiaan. Kuninkaan aluksi menestyksekkäät sotatoimet puuroutuivat pian puolalaisten kapinaan, tappioita alkoi tulla. Siinä vaiheessa Venäjän tsaari Aleksei Mihailovitš näki tilaisuutensa palauttaa se, minkä Ruotsi oli saanut

Stolbovan rauhassa 1617: Käkisalmen läänin ja Inkerin.

Tsaarin joukot hyökkäsivät pienaluksilla Laatokan yli kesäkuun alussa 1656 ja piirittivät Nevajoen alkupäässä olleen Pähkinälinnan. Hyökkäystä oli mahdollisesti kiirehditty, kun Inkerin kenraalikuvernööri Kustaa Eevertinpoika Horn oli saanut siitä vihiä ja alkanut varustautua. Venäläiset pienalukset etenivät Nevaa alas, polttivat sen suusta Nevanlinnan kaupungin sekä suomalaisasutuksen Retusaarelta, joka nykyisin tunnetaan Kronstadtina. Heinäkuussa 1656 myös Käkisalme joutui joksikin aikaa piirityksi, mutta siihen venäläisten vakinaisten joukkojen menestykset Suomen suunnalla päättyivät.

Sissisotaa Savossa ja Karjalassa

Käkisalmen Karjala ja Inkeri oli Stolbovan rauhassa liitetty Ruotsin valtakuntaan, ei Suomen osaksi, vaan voitomaana. Mutta niiden ortodoksiasukkaat eivät sopeutuneet luterilaiseen valtakuntaan, vaikka heitä ei yritettykään kääntää pakolla; heitä alkoi virrata Venäjälle. Paikalleen jääneet kuuntelivat herkästi rajantakaisten karjalaisten ja venäläisten kiihotuspuheita. Osa ortodoksitalonpojista nousi kesällä 1656 kapinaan, joka kohdistui seudun hallintomiehille ja luterilaisille pappeja vastaan.

Kapinalliset eivät tyytyneet toimimaan Käkisalmen läänissä, vaan hyökkäsivät Savon puolelle. Heidän päätukikohtansa syntyi Kiteen Villalaan: siitä oli mahdollista hyökätä eri suunnille. Heinäkuun puolen välin jälkeen 1656 silloisen Kuopion suurpitäjän Ohtaaniemelle souti Juojärveä pitkin Liperin suurpitäjästä sissijoukko, joka ensi töikseen poltti Tuusniemen kylän. Sota oli tullut Savoon; seudun väestö alkoi kiireesti hakeutua metsiin kisaunojen turviin.

Ohtaaniemelle tullessa noin 70 miehessä näyttää olleen pääasiassa liperiläisiä, mutta hyvin erikoista oli, että heillä oli mukanaan kaksi lippua. Ihan tavallinen sissijoukko sellaisia ei tietenkään olisi matkassaan raahannut. Mukana lienee ollut johtajia Venäjän Karjalasta, ja lipuilla ehkä pyrittiin pelotteeksi antamaan joukolle säännöllisen sotaväen leima. Kajaanin vapaaherrakuntaan kuuluneet Kuopion ja Iisalmen talonpojat olivat olleet penseitä kreivi Per Brahen edustajain kehotuksille auttaa rajan puolustusta: ajattelivatko sissit, että vastus olisi vähäinen?

Tapahtumasta meni tietysti heti hälytys vapaaherrakunnan hallintopaikkaan Kajaaniin, josta paikalle lähti rakuunaluutnantti miehineen. Mutta paikalliset eivät jää-

neet herroja odottelemaan. Sigfrid Porthanin 1775 julkaiseman muistitiedon mukaan entinen korpraali Paavo Lyytikäinen kokosi pitäjäläisistä joukon ja lähti sisseejä vastaan. Aseiksi haalittiin, mitä kullakin osui olemaan.

Mitä Ohtaanniemellä tapahtui?

Tapahtumat huipentuivat silloisessa Mikkolan talossa jokseenkin Ohtaanniemen keskipisteessä. Sissit olivat majoittuneet mahdollisesti kahteen pirttiin, joiden oma väki oli metsissä vanhaa mummoa lukuun ottamatta. Olutta vähintään riittävästi nautittuaan sissit kävivät nukkumaan. Vartio oli kuitenkin asetettu.

Savolaisjoukko sai lähestyessään tietenkin kyläläisiltä tarkan tiedon tilanteesta ja alkoi lähestyä sissien yömajoitusta. Useissa perinteen toisinoissa tapahtumaan liitetään suorastaan kansainvälinen kertomustyyppi ”Liikkuva metsä”: savolaiset naamioivat sen mukaan lähestymisensä kantamalla edessään tuuheita pieniä kuusia. Tarina kertoo vartija huutaneen räppänystä pirttiin: ”Hoi, messä lähenöy!”, ja toisten pitäen huutoa humalaisen horinana. Maailman näytelmäkirjallisuutta tunteva muistaa, että Shakespearen Macbethissa juuri liikkuva Birnam-metsä on lopun avaimena. Liikkuvan metsän ympäräminen Ohtaanniemen tapahtumaan saattaa olla myöhäistä ja oppitekoista, mutta mahdotonta se toki ei ole.

Tavalla tai toisella savolaiset pääsivät pirtteille ja pönkäsivät niiden ovet. Tuusniemeläinen perinne kertoo johdonmukaisimmin, että toiseen pirttiin jäänyt vanha mum-

mo kiskaistiin ikkunaluukun reiästä turvaan. Sisseejä ei ulos päästetty, yrittäjät saivat keihästä, kirveestä, jalkajousen nuolesta tai karhupyssyn kuulasta. Eräät jo 1700-luvulla tunnetut toisinnot kertovat myös, että nähdessään savolaisten uhkaavasti puuhailevan tulen kanssa pirtteissä olleet ojentelivat ulos kukkaroitaan ja muita aarteitaan ja koettivat niillä ostaa henkensä.

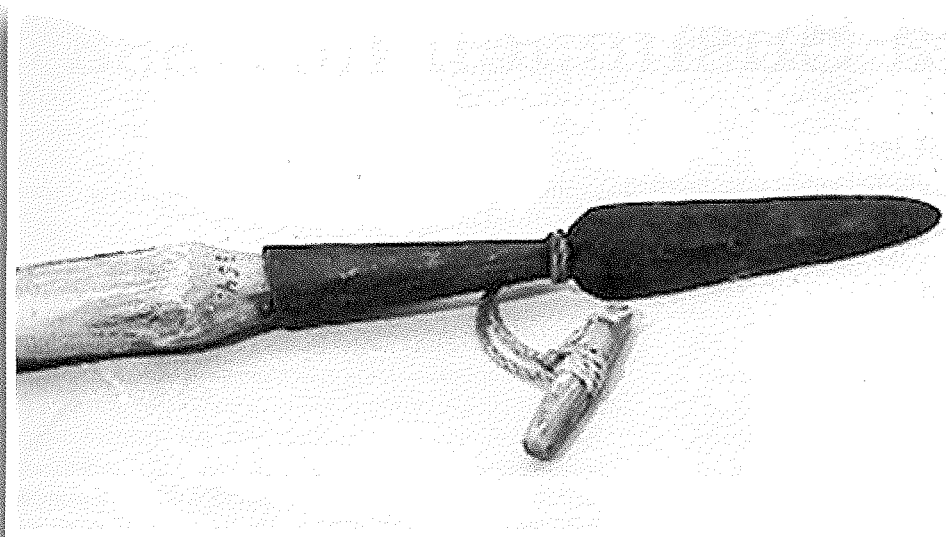
Savolaiset olivat armottomia, vaikka liperiläisissä varmasti oli mukana miehiä, joiden kanssa oli yhteistä valtakuntaa asuttu jo kymmeniä vuosia ja tultu tutuiksi. Pirtit alkoivat roihuta, sisällä olleet tukehtuivat savuun tai paloivat kuoliaiksi. Ulos yrittäneet iskettiin hengiltä. Ohtaanniemelle kevytmielisesti hyökänneillä oli karu loppu. Palaneiden vihollisten haudaksi tuli perinteen kertoman mukaan Sotkan harju tai Sotkan lampi – viimeksi mainittu olisi varsin ihmeellinen hautapaikka, sillä luulisi pitäjäläisten tienneen, mikä haitta vedessä lahoavista ruumiista ympäristölle olisi.

Seuraukset

Kreivi Per Brahen väkeä laiskuudellaan kenkuttaneet kuopiolaiset saivat nyt aivan uudenlaisen maineen, joka heti levisi Tukholmassa julkaistuun Nya Aviser-lehtiseen. Sissien liput ripustettiin ensin Kuopion kirkkoon, mutta myöhemmin kreivi Per Brahe ojensi ne itselleen kuninkaalle.

Mikkolan pihapiiri 21.11. 2011 kello 9.00. Syksyn ensilumi alkoi satamaan kello 7.00. Talon Helmi-emäntä (s. 1928) menehtyi tässä synnyinkodissaan 7.11. 2011. Oven edessä talon Manu-koira (1 vuotta). Tiedot: Reino Kurki.

KARHUKEIHÄS.

Keihään teräosa on reunoistaan tasainen, väkasetön, kärkeä kohti suipeneva, ei kovin terävä tai kapea kärjestään. Teräosan jatkeena rautaosassa kavennus ja laajeneva terän kanssa samanpitäinen putkivarsi. Terän kavennukseen on sidottu lyhyt naru, jonka päähän on sidottu puutappi keskikohdastaan. Tappi toimii ottimena keihästä karhusta irroitettaessa. Lähde: Pohjois-Karjalan Museon kokoelmat.

Savolaiset eivät olleet saaneet sodasta tarpeekseen. Kuopiolaiset, iisalmelaiset, leppävirtalaiset, jopa Pielisjärven pitäjän savolaiset joutuivat vuoden 1658 kesä-kärjillä häränsavuille. Heitä syytettiin hyökkäämisestä useaan otteeseen Liperiin, talojen poltosta, ryöstelystä ja liperiläisten pahoinpitelystä, lähes suoranaista sisälissodasta. Syytetyt puolustautuivat olleensa vain etsimässä roswoer eller snapphanar, rosvoja ja sissejä, väitivät nostoväkenä saaneensa käskyn tuhota Liperi. Se oli varmasti kiihtyneiden mielten omaa keksintöä tai käskyn kovin vapaamielistä tulkintaa, sillä tutkimukset pani alulle Suomen ylipäälliköksi 1657 tullut Kustaa Evertinpoika Horn. Miten asiassa lopulta kävi, ei vaurioitunut tuomiokirja paljasta.

Pohjoissavolaisten kostoretki on osaksi asetettava yhteyteen 1500-luvun lopun ja 1600-luvun alun sissiperinteen kanssa. Ukit olivat varmasti muistelleet, miten valtakuntien sotien aikana oli säälimättä käyty rajasotaa, eivätkä jännittyneinä kuunnelleet pojanpojat halunneet olla pekkaa pahempia. Hyökkäys Ohtaanniemelle ei ollut sodan ainoa suuri sissiretki – pahiten kärsivät Etelä-Savossa Olavinlinnan ympäristöt – eikä pohjoissavolaisten riehunta Liperissä ollut ainutlaatuista sekään, vaan eteläsavolaisetkin kunnostautuivat kyseenalaisilla otteilla, jopa upseerin johtamina.

Talonpoikien oli aluksi selvästi vaikea käsittää eroa, joka vallitsi kurinalaisen määrättyyn tehtävään osoitetun nostomiesosaston ja oman käden oikeutta käyttävän rankaisuretkikunnan välillä. Sekä Ohtaanniemen sissien toiminnassa ja kohtalossa että savolaisten rankaisuretkissä on käyteaineena samanlainen joukkohysteriaksi patoutunut silmitön viha, joka leimaa Suomen onnettoman vuoden 1918 tapahtumia. Rauhalliselle harkinnalle siinä ei ollut sijaa.

Kahtena seuraavana sotavuonna Savon rahvas oli Kustaa Hornin johdolla jo saatu järjestymään säännölliseksi nostoväeksi, joka keskittyi kulkuteiden vartiointiin ja pysyi kurissa ylilyönteihin intoutumatta. Suomi piti niinä

vuosina vaikeuksista puolensa. Ensin välirauha Vallisaaressa 1658 säilytti sen hetkisen rintamatilanteen, ja sitten Kardisin rauha 1661 palautti rajat sotaa edeltäneiksi.

Ortodokseja siirtyi edelleen Venäjälle, Käkisalmen läänistä kaikkiaan jopa yli 30 000 henkeä, joista etäisin karjalaiskeskittymä syntyi Moskovon lähelle Tverin ympäristöön. Siellä karjalaa puhui 1920-luvulla vielä yli 130 000 henkeä. Savolaisia muutti lähteneiden tilalle sekä paikalle jääneiden keskuuteen Pohjois- ja Laatokan Karjalaan, Suomen karjalaisia Kannaksen itäosiin.

Suuren Pohjan sodan loppuratkaisu vei 1721 Uudenkaupungin rauhassa Ruotsilta Karjalan kannaksen ja Laatokan Karjalan. Jäljelle jäänyt Pohjois-Karjala liitettiin uudessa läänijaossa muuhun Suomeen tasaveroisena. Ei ole sen jälkeen onneksi kuulunut, että kuopiolaiset ja tuusniemeläiset olisivat pahemmin liperiläisiä ahdistelleet – eikä päinvastoin. Ja rauhanomainen rinnakkainolo säilyi ortodoksien ja luterilaisten välillä Pohjois-Karjalassakin. Onpa edes siinä vähän joulurauhan sanomaa muutoin surulliseen juttuun.

Kirjallisuutta: Pentti Laasonen, Novgorodin imu. Miksi ortodoksit muuttivat Venäjälle Käkisalmen läänistä 1600-luvulla? SKS 2005. Jussi T. Lappalainen, Kaarle X Kustaan Venäjän-sota v. 1656–1658 Suomen suunnalla. 'Räikkä, häikkä ja ruptuuri'. Jyväskylän yliopisto 1972. Jussi T. Lappalainen, 'Nästäfolket'. Suomalaiset talonpojat Kaarle X Kustaan Venäjän-sodassa. – Studia historica jyvaskyläensia III. Jyväskylän yliopisto 1972. Ks myös niissä mainittuja lähteitä. Veijo Saloheimo, Entisen esivallan alle, uusille asuinsijoille. Ortodoksikarjalaisten ja inkeroisten poismuutto 1500- ja 1600-luvuilla. Pohjois-Karjalan historiallinen yhdistys 2010.

Kirjoittaja on kuopiolainen Suomen historian emeritusprofessori

Elämää Susimäen hovissa

Matti Tiilikainen muistelee 28.10.2011

Matti syntyi Susijärvellä ja asuu nykyäänkin samalla tilalla.

Työtodistus

Matti Tiilikainen s.1925 ollut Tuusniemen kunnan Litmaniemen kylässä asuneen Iivari Smolanderin palveluksessa, ensin saman omistajan omistamalla tilalla Kaavilla vuodesta 1948 lähtien ja sen jälestä noin 10 vuotta Susimäen tilalla aina 10.12.1960 saakka, toimien työnjohtajana maataloustöissä ja muutenkin tilan hoidossa ja on nyt Iivari Smolanderin kuoltua vapaa.

Kuopiossa joulukuun 10 päivänä 1960

Valto Riekkinen, varatuomari Kuopio

Johdanto

Tuusniemellä ei ole kartanoita, mutta yksi Hovi kuitenkin. Karjalaisuus vaikuttaa näillä main siten että suuria taloja nimitettiin hoveiksi.

Susimäen hovi Joensuun tien varrella oli kuuluisa jo olemassaolonsa aikana. Kuuluisana se on pysynyt vielä vuoden 1960 jälkeen jolloin se isäntä Iivo Smolanderin jälkeen huutokaupattiin. Reippaasti pienentyneen talon osti naapurin isäntä Ilmari Hakkarainen ja hovin elämäntavalla päättyi. Tilaa viljellään tänäkin päivänä tavallisena maatilana. Vaikka taloa sanottiinkin hoviksi,

Susimäen hovilta maatalousnäytellyssä 1950-luvulla. Edessä (vas.) Iivo-isäntä, naapuri Otto Miettinen. Takana (vas.) Matti Tiilikainen ja Tauno Voutilainen.

ei talon elämä ollut sen ylellisempää kuin muidenkaan ihmisten. Työtä tehtiin ahkerasti ja juhlia oli niukasti. Testamentissaan Iivari määräsi perustettavaksi säätiön, joka on sitten rahoittanut runsaasti Tuusniemeläisiä opiskelijoita.

Susimäen Hovilla oli maita Susimäen lisäksi Kuusjärvellä Ohtaansalmen takana ja Kaavin Luikonniemessä. oli Kurolanniemi niminen tila. Lisäksi vielä erillisiä peltoalueita Susijärven Liukonsuolla. Hovilla oli maita suurimmillaan noin 800 hehtaaria.

Kurovanniemi tila Lumikonniemessä oli tullut hovin yhteyteen kun aikaisempi sukupolvi oli hakenut sieltä emännän. Tilalla oli aikaisemmin oma karjatalous ja karjanhoitajatkin paikan päällä.

Talvella kuljettiin Kaavin järven yli, mutta sulan aikana piti kiertää maita myöten ja matka oli paljon pitempi. Siellä oli useita hevosiaakin. Viimeisen isännän Iivarin veli oli Jussi, hän kuolikin linja-auto matkalla Kaavin tilalle.

Karjatalous oli Hovilla merkittävää

Hovilla pidettiin suurta karjaa. Sen hoitamiseen tarvittiin myös runsaasti työväkeä. Jokainen aamu aikaisin meni kolme naista lypsylle. uutuutena oli sähköinen lannan poistaja, joka veti lantaa kouruissa ulos. Käsityötä kuitenkin aina tarvittiin. Ja reistaili se konekin joskus. Suuressa karjassa oli myös runsaasti poikimahalvauksia. Samalla kylällä olevalta Paakkilan tilalta piti käydä karjakko hakemassa, joka pumppasi ilmaa lehmän utareihin. Karjakko oli hyvin pätevä ja etevä. Hevosella sitä haettiin.

Se ei aina auttanut, niin piti kutsua eläinlääkäri. Kerran lääkäri huomasi, että on pumpattu. ja sanoi ”on tätä lehmää puoskaroitu” Navetalla oli runsaasti töitä muulokin väelle. Turnipsia viljeltiin runsaasti, siitä sai valkuaisista maitoon. Maitoa tuli paljon ja se toimitettiin jokainen aamu pihassa olevalle maitolaiturille. Myös heinän ajoa Liukonsuolta ja muistakin ladoista vei paljon työtä ja aikaa. Monesti olikin useita hevosia jonossa heinähäkit perässään.

Talvella ajettiin paljon halkoja, koska talon metsissä oli paljon koivikoita ja hovin työmiehille tarvittiin töitä. Halot ajettiin yleensä pitkiin pinoihin maantien varteen.

Isäntä teki halkokauppaa Vapolle. Sieltä oli kaksi pommia mitassa, joiden nimet olivat Iso Hiltunen ja Pieni Hiltunen. Siinä oli kerrankin satoja kuutioita. Myös koi-vun tyvipöllejä ajettiin.

Palkat hovilla maksettiin säännöllisesti kahden viikon välein. Kesällä jopa viikoin välein. Verokirjat ja niihin liimattavat veromerkit täytettiin huolellisesti. Palkan maksu tapahtui aina isännän kamarissa. Verotarkastaja kävi

Kuvassa hovin väkeä. Vasemmalta Väinö Kettunen, Tauno Kettunen, Pentti Voutilainen (pieni poika), Aino Miettinen (emännöitsijä), Esko Väisänen, Iivo-isäntä, Mustosen tyttö, Helvi Holopainen, (tunnistamaton nuori nainen) ja Matti Tiilikainen.

Susimäen hovin karjaa. Lypsäjät emännöitsijä Aino Miettinen ja Helvi Holopainen. Miehet seisomassa: Matti Tiilikainen ja Iivari Smolander. (Kuva alla).

joka vuosi. Ei se löytänyt huomautettavaa. Sitä kiinnosti-kin eniten, se onko veromerkkejä ostettu riittävästi.

Erikoista oli, että hovilla ei ollut puhelinta. Puhelimella jouduttiin kuitenkin paljon soittamaan. Soittamassa käytiin yleensä lähellä olevasta Mikko Miettisen Heikkilän talosta.

Nukkuminen ja puhdetyöt

Talossa oli iso tupa ja useita kamareita. Isäntä nukkui omassa kamarissaan. Matti nukkui kamarissa ennen isännän kamaria. Kun kaikkia kamareita ei talvella lämmitetty, niin kesällä Matti nukkui isännän kamarin takana olevassa kamarissa. Muulla palvelusväellä oli omat kamarinsa toisella seinustalla.

Isännän kamariin tehtiin jossain vaiheessa vesijohdot ja viemäri. Se olikin iso homma, kun oli pienet paikat ja maata oli kallion päällä vähän.

Tuvassa tehtiin puhdetöitäkin iltaisin. Kerran isäntä käski Mattia tekemään reen. Jalkaset oli jo painettu ja kaplaitakin jo oli. Siitä tuli hyvä reki ja aikanaan olleessa huutokaupassa se reki nousi hyvään hintaan.

Matti pitää isäntä Iivaria tiukkana ja vaativana, mutta oikeudenmukaisena ja harkitsevana miehenä. Vanhempi veli Jussi oli vilkkaampi ja puheliaampi mies. Jussi saattoi myös tuoda herkemmin esille varakkuutensa, jota Iivari ei yleensä korostanut.

Jouluaattona

Hovilla ei yleensä vietetty erikoisemmin jouluaattoa. Isäntä meni ajoissa omaan kamariinsa. Eräänä jouluna Matti keksi yllättää isännän. Hovin työväki meni yleensä aatoksi ja yöksi koteihinsa ja talossa ei ollut kovin monta henkeä. Matin piti olla paikalla joulunakin. Piti katsoa mm hevosia.

Matti pyysi Tauno Voutilaista pukeutumaan joulupukiksi ja tulemaan aattona Hoville. Hovilla ei ollutkaan ennen pukkia käynyt.

Kun pukki tuli Matti lauloi laulun, jonka sanat hän vieläkin muistaa...

*"Joulupukki taas,
nyt vieraaksemme saa.
Ilo kuunnella on sinun kenkäis kopinaa.
Mistä saavutkaan,
tänne juhlimaan.
Matkan teitkö lentäen, vai kävellenkö vaan".*

Isäntä Iivaria tämä yllätysohjelma nauratti aivan valtavasti. Tauno vielä teki laulun tahtiin tanssiaskeleita. Jouluaatto oli siten Susimäen hovilla ikimuistoinen.

Henkilötietoja:

Hovin isännät:

Johan Petter (Jussi) s. 1886. Kuoli 1950. Ei lapsia
Ivar (Iivo Iivari) s. 1888. Kuopio 1960. Ei lapsia.

Julkaisu: Iivari Smolanderin Säätiö 1961 – 1997.

Kirjoittanut: Eero Toikkanen.

Kirjassa käsitellään lyhyesti Susimäen hovin elämää.

Kuvat: Matti Tiilikaisen kokoelmista

Laulun lahjat helpottivat sotareissua

Matti Tiilikaisen sotamuistoja

Virallinen sotilashistoria

- Varusmiespalvelu varusmiehenä 4.1.1945 – 1.8.1946 (eli 8 kk. ja 1 päivä)
- Palvelu nostomiehenä 13.4.1943 – 31.12.1944
- Palvelu rintamalla 1.vuotta ja 1 kk.
- Rintamasotilastunnus 8.5.1970.

Kehotus asepalvelukseen ilmoitettiin mm Paakkilassa, Uurtajan kaupan seinällä olevalla ilmoitustaululla. Kutsunnat olivat Tuusnimellä. Kuukauttaakaan ei kerinnyt kulua, kun piti ilmoittautua Kuopiossa. Kuorma-auto tuli hakemaan. Autossa oli muitakin Tuusniemeläisiä, mm Ilmari Nykänen Petäjämäestä ja Iivari Miettinen Ohtaaniemeltä. Ilmarin isä oli kyydissä Kuopioon saakka. Kuopiossa käytiin vielä porukalla kahvillakin. Jo kutsunnassa Matti määrättiin Santahaminaan Helsinkiin. Siellä oli armeijan viestikoulutuskeskus. Koulutuskeskuksessa särkyi olkapääkin ja se vamma on ollut koko ajan mukana. Olkapäästä lähtee heiluttaessa melkoista lonksutusta. Vammaa ei ole koskaan todettu virallisesti ja Matti on itse siihen totunut ja kuntoisuusluokka on pysynyt A1:nä.

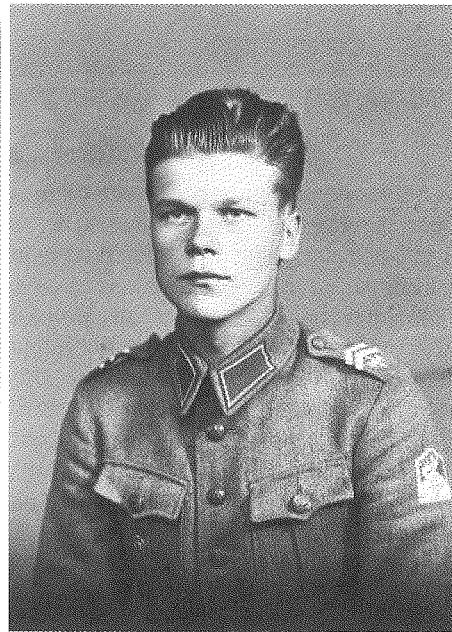
Koulutus oli enimmäkseen tapsin vetämistä, mutta kuitenkin kaikkia aselajeja koulutettiin käyttämään.

Siltä ajalta on pysynyt tuttuna miehenä mm Olavi Gumlin Leppävirralta.. Oltiin Olavin kanssa Santahaminassa. Santahaminasta Itä-Karjalaan, siellä olimme mm Viitanassa ja vielä Lapin sodassakin yhdessä. Vielä nykyäänkin vielä tavataan vuosittain Rintamamiesten Piirikokouksissa, Matti kertoilee.

Oli saatu vihiä, että venäläinen aikoo tehdä suurhyökkäyksen Kannaksella. Me läksimme silloin viestiporukalla rakentamaan yhteyksiä ja Laguksen iskuporukka määrättiin torjumaan tätä venäläisten aiottua hyökkäystä. Osa porukasta sulautuikin silloin tähän Laguksen porukkaan.

Rintamalta tuli sodassa ollutta porukkaa. Porukka oli ankarien sotatoimien jälkeen hyvin resuista ja rähjäistä. Kovasti olivat levon tarpeessa. Sitten tuli tieto, että tämä Matin porukka joutuu lähtemään Lapin sotaan. Mennessä oltiin Ruokolahdella kansakouluun majoitettuna ja odoteltiin junakyytiä pohjoiseen.

Junalla sitten mentiin Kemin valtauksen loppumaininkeihin. Saksalaisia ajettiin pois vimmatusti.

Nuori Matti Tiilikainen.

Tuhottu Rovaniemi

Kemissä ei kuitenkaan enää tavattu sotatoimia ja jatkettiin matkaa Rovaniemelle. Rovaniemi oli silloin pahan näköinen. Koko kaupunki oli saksalaisten sytyttämänä tulella. Paljon sattui myös pahoja räjähdysisiä. Siellä ei ihmeempää tehtynä. Jonkin verran löytyi saksalaisilta jäänyttä viestimateriaalia.

Viestiyhteyksien kunnossa pitäminen oli Matin porukan tärkein tehtävä. Matkaa jatkettiin Muonioon saakka. Palojoelta Karesuvantoon matkaa tehtiin etupäässä hiihtämällä ja jalkapatikassa viestiyhteyksiä korjaillen. Yhteydet olivat johdon ja alaisten välistä yhteyden pitoa varten. Koko Lappi oli silloin huononäköisessä kunnossa, mm sillat olivat räjäytetty ja talot poltettu.

Lapin sodan loppuvaiheet

Suomalaisten sotaporukat olivat huvenneet, kun vanhemmat ikäluokat olivat lähteneet jo siviiliin. Komppaniassa oli keittiömies mukaan lukien enää pari kymmentä miestä.

Karesuvannossa ottivat haavoittuneita Ruotsin puolelle. Matin ollessa partion johtajana olivat yhtenä päivänä takaa-ajetut saksalaiset saarroksissakin. Kaksi kertaa käytiin Norjan rajalla partiossa, silloin ei enää nähty suomen puolella siviilejä. Kaikki olivat paenneet Ruotsiin. Enontekiössä oli vain kolme taloa ehjänä, autioita olivat nekin.

Norjan raja otettiin kaksi kertaa kiinni, kolme vuorokautta saksalaisten perässä.

Eversti Puroman ryhmän päätehtävänä oli tiedustella sitä, miten lavealle saksalaiset olivat päässeet. Matti toimi ryhmän kakkosmiehenä. Tiedusteluretket tehtiin umpihangessa hiihtäen. Hanki ei kuitenkin pahemmin upottanut. Edessä hiihdettiin vuoron perään. Esikunnasta tuli luutnantti Puroma partioita vetämään.

Partion jälkeen lomalle pääsi helposti

Partioreissujen jälkeen, jotka kestivät kolme vuorokautta, oli aina lomapaperit odottamassa ja lomaa sai silloin runsaasti. Matti kävi kaikilla lomilla kotona Tuusniemen Susijärvellä. Olivathan ne lomamatkat rasittaviakin, kun kunnon kulkuvälineitä ei ollut. Lomamatkat tehtiin yleensä kuorma-autojen kyydissä. Silloin oli laulutaidosta Matille hyötyä. Automies antoi istua kopissa, kunhan lauloi ja piti kuskia hereillä. Yleensä miehet joutuivat olemaan kuorma-auton lavalla heinäpaalit pehmikkeenä.

Lapin reissun jälkeen piti vielä lähteä etelään. Kipinämikko sanoi yhtenä päivänä, että nyt sinun pitää ilmoittautua pataljoonassa ja lähtö on edessä Riihimäen viestipataljoonan aliupseerikouluun. Vaikka koulussa oli 69

oppilasta, joista kaksi ylioppilaitakin, Matille lohkesi kurssin priimuksen paperit.

Komppania toimi ryhmä Puroman sotapäiväkirjojen mukaan Muonion, Yli-Muonion ja Karesuvannon suunnalla kesäkuuhun 1945 saakka, vaikka sotatoimia päätettiin jo aikaisemmin.

Sodan loputtua olisi ollut mahdollisuus jäädä aliupseerikoulun kouluttajaksi. Luvattiin, että kahden viikon päästä palveluksen aloittamisesta ylennettäisiin kersantiksi ja työ armeijan palveluksessa olisi ollut taattuna. Vanhemmat eivät kuitenkaan ajatuksesta tykänneet ja kotona metsä- ja maataloustyöt odottivat. Susimäen hovillakin oli töitä, aina vuoteen 1960 saakka.

Elämä Susimäen hovin jälkeen

Matti piti Susijärvellä useita vuosia jonkin verran karjataloutta ja traktorin omistajana riitti kylällä paljon ajoa. Karja piti kuitenkin hävittää, kun tuli kutsu Rauma Repolan työjohtajakouluun.

Työn teko jatkui Joensuun alueen palveluksessa vakinaisena toimihenkilönä 3.1.1968 – 14.6.1975 aputyönjohtajana ja 15.6.1975 – 28.2.1987 työjohtajana.

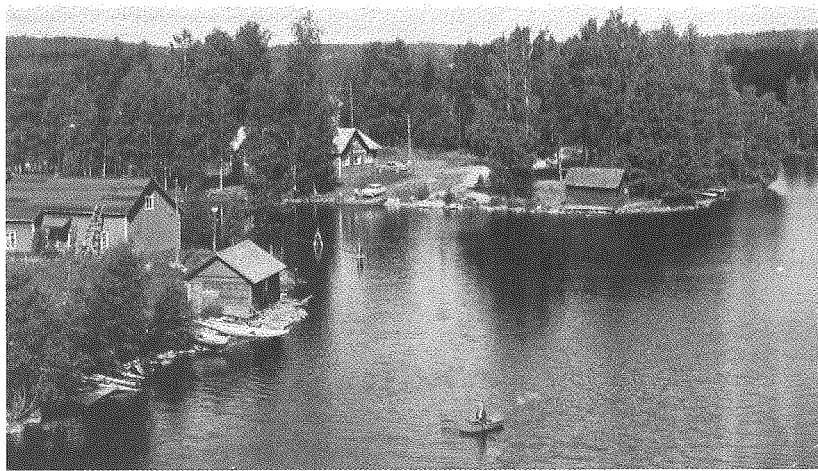
Rauma Repolan lakkauttamisen jälkeen on töitä riittänyt metsänhoitotöissä Tuusniemen ja Kaavin metsätiloilla. Matilla on merkittävänä luottamustehtävänä toimia Tuusniemen Rintamamiehet ry:n puheenjohtajana.

Muistiin merkitsi; V.H.

Matti Tiilikainen. Taustalla aukeaa Liukonsuon viljelyksiä Susijärvellä.

Matkailuyrittämistä Ohtaansalmessa

Ohtaansalmen retkeilymaja sillalta päin katsottuna 1960-luvulta.

Ohtaansalmen lossi. Taus-talla Osuuskaupan rakennus 1940-luvulla. Siltaakaan ei vielä ollut. Kuvan on antanut Lossi-Pekka Kanasen Topille v.1953. Topi oli tuolloin salmes-sa kaupan hoitajana.

Viime vuosituhannen loppuun mennessä Tuusniemestä oli jo kehittynyt melkoisen tunnettu matkailukunta. Kunnas-samme on hyvin monipuoliset matkailupalvelut, joita tuot-taa toista kymmentä matkailuyritystä. Tuusniemen sata-masta maankuulun Juojärven rannalla on tullut paikka-kunnan matkailun kärkituote.

Näin ei kuitenkaan ole ollut kovin kauan. Muutama vuo-sikymmen sitten Tuusniemi tunnettiin ainoastaan Ohtaansalmen sillan ja sen vieressä sijaitsevan lomakylän kautta

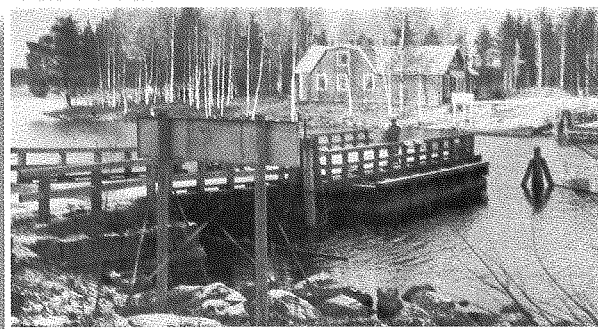
Ohtaansalmen Lomakylä ja Retkeilymaja

Matkailuyrittämisen Ohtaansalmessa aloittivat **Tauno ja Toini Voutilainen** 1960 luvun alussa. Siitä tulikin hyvin suosittu ja kuuluisakin matkailupaikka. Voutilaiset olivat erittäin miellyttäviä asiakaspalvelijoita ja heistä pidettiin. Lomakylä tuli kuuluisaksi koko maassa ja siellä lomaili ja vieraili monia kuuluisia henkilöitä Arkkitehti Kai Michaelkin oli vakituinen asiakas. Samoin siellä majoittuivat monet kuuluisat taiteilijat ja artistit esiintymiskoillaan. Siihen aikaan alkoivat myös saksalaiset lomailia Suomes-sa. Monet perheet tulivat joka kesä uudelleen. Lomakylä oli myös paikkakuntalaisille mieleinen. Siellä oli mukava käydä, vaikka ei olisi ollut mitään varsinaista asiaakaan. Tauno jouti aina ystävällisesti keskustelemaan nuortenkin ja rahattomien kävijöiden kanssa. Myös emäntä Toini, vaika oli hiljaisempi, mutta hyvin miellyttävä ja läheinen asiakaspalvelija.

Lomakylä aloitti toimintansa Ohtaansalmen Täysihoi-tojana. Asiakkaat olivat hyvin vaativia, mutta kuitenkin tyytyväisiä, koska tulivat aina uudelleen.

Täysihoitola pidettiin 5 – 6 kesää. Yleisen telttailuhar-rastuksen lisääntyessä, heitä alkoi tulla myös Ohtaasal-meen. Telttailu täysihoitola ei kuitenkaan oikein sopinut samaan paikkaan ja niin yritys muutettiin Ohtaansalmen Retkeilymajaksi.

Telttailijat alkoivat kuitenkin vaatia myös sisämajoitus-ta. Siitä tuli idea alkaa rakentaa lomamökkejä. Niinpä ti-lattiinkin Kaavin Kortteisesta 15 neljän hengen mökkiä

Sitten aloitettiin myös ravintolan ja baarin pitäminen. Sieltä sai hyvin monipuolisia palveluita, kuten saunavuoroja, veneitä vuokralle ja elintarvikkeita.

Voutilaiset monipuolistivat palveluitaan ja rakensivat Joensuun tien varteen vielä huoltoasemakin. Asema toimi Esson kyltin alla.

Yrittäjien sairastelu, ajan muuttuminen ja keskiolutoi-keudet alkoivat tehdä yrittämisestä vaikeampaa ja niin Voutilaiset panivat yrityksen myyntiin.

Lomakylän ostivat seuraavat omistajat ja yrittäjät seit-semänkymmen- luvun lopulla. Heidän yrittäjän taipa-leensa alkoi päättyä vuosisadan vaihtuessa ja on sitten jo oma tarinansa.

Idea Lomakylän perustamiseen

Ohtaansalmen Lomakylän perustamiseksi löytyi idea ja kannustus hyvin korkea-arvoiselta ja arvostetulta tasolta.

Toini Voutilaisen serkku oli naimisissa presidentti Svinhufvudin kansanedustaja pojan Veikon kanssa He pi-tivät täysihoitola Luumäellä kuuluisassa Kotkanniemes-sä.

Tauno ja Toini vierailivat Kotkanniemessä. Isäntäväki kannusti ja antoi esimerkkiä tämän alan yrittämiseen.

Voutilaisten elämästä

Tauno Voutilainen syntyi Ananias ja Hilma Voutilaisen perheeseen Tuusniemen Ohtaanniemellä Lammasnotkon torpassa vuonna 1916.

Taunon sisaruksia olivat Väinö, Lempi, Otto, Sylvi ja Kauko. Tauno meni naimisiin sodan maattamme myllertäessä vuonna 1941. Puolisoksi löytyi viehättävä neitonen Toini Hätinen Tuusniemen kirkolta. Toinin vanhemmat olivat Eemeli ja Anna Hätinen. Toinin sisaruksia olivat Irja, Lassi, Helka, Elsa, Eeva, Jaakko ja Terttu.

Taunolle ja Toinille syntyi kaikkiaan 6 lasta: Anja, Pentti, Pirkko, Tarja, Terttu ja Pekka.

Tauno ja Toini asuivat ensin Tuusniemen Isossa - Papilassa, silloisen rovasti K.A. Heiskasen suojeluksessa.. Tauno oli autonkuljettajana mm. Osuuskauppa Uurtajalla, Erkki Kulajoella ja Suomen Mineraalin Paakkilan kaivoksella, jossa hän teki muitakin töitä mm. porarina ja asbestiveturin kuljettajana.

Taksiyrittäjäksi

Sodan jälkeen oli hankala aloittaa taksiliikennettä. Auto olivat sodan ruhjomia.

Uuden Rover- merkkisen bensiiniauton Tauno sai hankittua vuonna 1952.

Ajoja oli sodan jälkeen paljon, koska autoja ei juuri ollut.

Tuusniemen kuuluisimpia ja suurimpia vanhoja taloja on Susimäen Hovi, jonka Iivo isännän ”hovikuljettajana” Tauno sai olla paljon. Koska Iivo oli poikamies ja alkoi olla huonokuntoinen, hän käytti Tauno myös turvamiehenä ja asioiden hoitajana, jopa työmiesten palkan maksajanakin. Iivo-isäntä piti aina mukanaan huomattavia sumia rahaa.

Pankeissakin hänellä oli sen ajan rahaa tallessa kymmeniä miljoonia. Myös pankkilokeroissa hänellä oli arvoesineitä, pankkikirjoja ja paksuja kultasormuksia.

Tuusniemellä on kerrottu sellaista tarinaa, että kun he olivat katselleet uusia autoja Kuopiossa, oli Iivo-isäntä kysynyt Taunolta, että haluaisitko sinä tuommoisen auto? Tauno siihen sanoi, että kyllähän sitä haluaisi, mutta eipä ole millä ostaa. Iivo oli sanonut, että eikun ostetaan. Niin Tauno pääsi hyvään autokantaan.

Kun Iivo-isäntä kuoli Tauno lopetti taksin pitämisen ja siirtyi kokonaan matkailuyrittäjäksi Ohtaansalmeen, jonka ostaminen oli mahdollista Hovin isännän antaman pesämunan turvin.

Valto Holopainen

Kirjoituksessa on käytetty apuna Tauno Voutilaisen vuonna 1992 julkaisemaa elämän kertakirjaa ”Kuoppia tiellä”. Pirkko ja Raimo Pääkkösen ja omia muistelmia ja valokuvia.

Ohtaansalmen retkeilyalueen isäntäväki retkeilymajan seinustalla vuonna 1962.

Sota-aikana Tauno oli autonkuljettajana. Hän kuljetti mm. kenraaliluutnantti A.F. Airoa ja käytti häntä myös kotonaan Heinolan maalaiskunnassa.

Pirkko ja Raimo Pääkkönen ovat koonneet ja säilyttäneet Pirkon vanhempien perinnettä.

Eemeli teki häämatkan yksin

Eemeli Räsänen tunnetaan, joka tunnetaan Remasten Eemelinä syntyi Juurikkamäessä 31.7.1921. Pari kuukautta sen jälkeen, kun hän oli täyttänyt 20 vuotta tuli kutsu ylimääräisiin harjoituksiin Liikekannallepanojoukkoihin Kuopioon. Palvelus alkoi sotilaspassin mukaan 19.9.1941. Palveluspaikka oli JR. koulutuskeskus 12. Jalkaväkirykmentti.

Häämatkaksi se reissu muuttui.. Eemeli ja Lyyli vihittiin 17.9. ja 19.19. piti ilmoittautua jo Kuopiossa sotapalvelukseen.

Matka kesti siten kolme vuotta, kaksi kuukautta ja kolme päivää.

Seuraavat siirrot tulivat 14.1.1942 JR. 51 ja 18.3.1942 oltiin jo Syvärin takana.

Ensimmäinen yö rintamalla nukuttiin kirkossa

Syvärin takana olevassa Juksovin kylässä oli kanttiini kirkossa. Koska oli talviaikaa ja kirkko oli kylmä niin katseltiin lämmintä paikkaa nukkua. Joku huomasi, että kirkossa oli suuri uunin päällys.

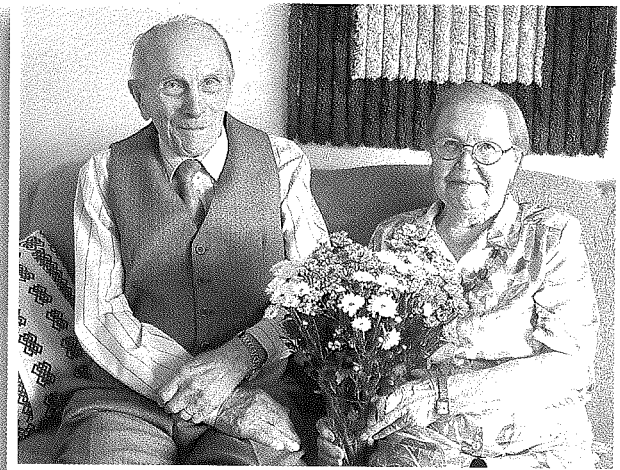
Ensimmäinen mies työnnettiin uunille ja toiset nousivat perässä. Kanttiin naiset olivat lähteneet yöksi pois, mutta joku sotilaista oli vahdissa ja lämmitti samalla koko yön uunia.

Kyllähän siellä oli jonkun verran savua ja kitkua, mutta hyvin miehiä nukutti, vaikka ei vielä tiedetty minne meitä seuraavana päivänä vietäisiin. Uuni oli sen veran iso, että ryhmän verran sen uunille mahtui.

Aamulla tuli vartiomies sanomaan, että siellä on talokin. Mentiin sinne ja alettiin sitä lämmittää. Justeerilla vaan vedettiin seinähirttä poikki ja pantiin uuniin.

Lämmitettiin kai liikaa ja yöllä alkoi talo savuta. Sieltä ei löytynyt tietysti mistään vettä tai edes vesiastiaa. Koko porukka alkoi kantaa vinnille pakilla lunta. Sinä yönä ei sitten joutanutkaan nukkumaan. Seuraavana iltana alettiin tutkia uunia ja sitä miten sitä saisi kunnolla lämmitettyä. Viimein löydettiin uunin pellit ja sitten ne vasta pystyttiin avaamaan.

Iltapäivällä tuli kuitenkin alikersantti ja komensi hiihtämään eteenpäin. Siinä kolmannessa jääkäripataljoonassa oli muitakin Tuusniemeläisiä. Ainakin ylikersanttina oli Hannes Turunen Levälähdestä ja Ilmari Hiltunen Juurikkamäestä.

Lyydia ja Eemeli Räsänen 70-vuotishääpäivä oli 17. 9. 2011. Kuva: Riitta Kämppi.

Eemelillä oli vielä jalassa omat huovikkaat, jotka hän vei Ilmarille kotiin vietäväksi ja sai rintamalta paremmat tilalle.

Etulinjassa ja haavoittuminen

Aikanaan jouduin tositilanteisiin etulinjassa Karjalan Kannaksen Murolla Eemeli kertoo Siihen sattui kovat paikat kahden pommituksen alla. Pataljoonan komentajakin putosi kalliolta ja menetti kokonaan hermonsä. Samoin kävi myös rykmentin komentajalle.

Aamusella olimme tekemässä kuoppaa Kuopiosta koitoisin olevan Pekka Lyytikäisen kanssa. Kuoppaa saatiin kaivettua vain puoli metriä, kun kallio tuli vastaan ja siitä ei ollut paljon hyötyä suojaautumisessa.

Ensimmäinen pommitus meni ohi. Pataljoona alkoi perääntyä metsiä myöten. Me odottelimme ja ihmettelimme sitä mistä tässä tapahtuu? Rykmentille ei ollut annettu perääntymismääräystä. Tämän tuli sanomaan rykmentin komentajan adjutantti.

Me katsottiin, kun tiedustelukoneet ajoivat yli ja harkittiin sitä, että lähdetäänkö peltoaukeita myöten pois. Olin istumassa vieraan poteron laidalla ja luvun yli lentäviä koneita. Laskin koneita olevan ilmassa ainakin 82, johon asti laskin. Näin, että pään päällä olevasta laivueesta alkaa tulla viivoja. Silloin tajusin, että nyt alkaa

tulla pommeja ja paljon. Panin leipälaukun pään päälle ja reppu oli selässä. Maataistelukoneet rupesivat jyräämään, ei tohtinut lähteä mihinkään liikkeelle. Ilman paine oli niin kova, että siinä kuulokin huononi, osin pysyvästi.

Huomasin, että se kaveri, jonka kanssa äsken tehtiin kuoppaa makasi toinen puoli päästä pois lentäneenä.

Iso kivi oli vyörynyt siten, että kaksi miestä oli jäänyt sen alle. Ylimmäisenä oli ylikersantti, joka oli mennyt ilman paineesta aivan sekaisin. Oli vielä kumma kun häntä ei otettu JSP:lle, vaikka hän oli aivan kyvytön toimimaan. Minne lie sitten joutunut? Alempana oli alikersantti, jolle ei ollut tapahtunut mitään. Miehiä piti pelastaa kiven alta rautakangella kiveä vääntämällä. Jostakin siihen kankikin löytyi. Hakkujakin käytettiin.

Alempana ollut mies oli vetänyt ylempänä olevan suun edestä multaa pois, että hän sai hengitettyä.

Sitten huomattiin, että suomalaisten kaappaama venäläisten kuorma-auto jakoi muonaa korsuihin. Korsuissa oli upseerien komentokeskuksia. Autokuski ajoi korsulta korsulle ja vaikka oli kova kranaatti tulitus hän aina välillä juoksi kiireesti viemään ruoka-annokset. Apumies pelkäsi niin paljon, ettei uskaltanut lähteä auton alta minnekään. Mekin pääsimme auton lavan alle suojaan ja sitten pois alueelta. Ihmeellistä, että yhtään sirpaletta ei sattunut autoon. Kuski vain sanoi, että nyt pojat lähdettiin. Tiellä, joka aamusella oli aivan hyvä oli niin paljon kranaatin kuoppia, että siitä oli vaikea tulla autolla pois.

Tultiin Saimaa kanavalle Juustilan sulun lähetyville. Kanavan pohjalla oli vähän vettä ja olimme siinä kasvojamme huuhtelemassa, kun tuli kova keskitys kahden lentokoneen voimin.. Olimme kuitenkin kanavassa paremmin turvassa ja säästyimme.

Kanavaan oli tehty vaneritukeista varasilta. Sen päiden alla oltiin suojassa. Pohjoisesta tuli Sinisen Prikaatin porukkaa. Ne marssivat tietä pitkin. Viipurin lahden yli tuli lentokoneita ja petäjikön takaa koneet pääsivät ampumaan marssijoita pitkin tietä. Ei voitu mennä katsomaan miten heille siellä kävi.

Oma komppania löytyi

Sitten löydettiin yksi mökki. Siellä oli itäneitä perunoita, olihan kesäkuun loppua. Perunat kuitenkin maistuivat. Päätettiin jäädä siihen. Aamulla menin pehkukasan viereen. Humsahin sinne. Kasaan oli tehty jokin syvennys ja piilopaikka.

Kanavan jälkeen löytyikin oma komppania Siellä kyseltiin. Kuka tuli viimeiseksi ja jäikö sinne ketään? Siinä olikin Antti Laakkonen Levälahdesta. Antti sanoi, ei siellä ole enää ketään suomalaisia.

Aseita kuitenkin käskettiin sieltä hakemaan. Me sanottiin, että siellä se semmoinen paikka että sinne ei lähetä. Päätettiinkin lähteä ”käpykaartiin” Kahden kilome-

rin päässä oli talo, jonka navetan vintillä oli heiniä. Ruvettiin siellä makailemaan ja käytiin välillä vain hake-
massa töpinästä ruokaa.

Käpykaartissa olo piti kuitenkin lopettaa. Löysin jostain polkupyörän ja läksin sillä ajamaan toisten luo. Löysin poterosta yhden pojan. Poika oli nuorta ikäluokkaa ja tullut juuri rintamalle.. Paikalle yhtynyt luutnantti antoi pojalle oman kiväärinsä. Itselleen hänelle jäi ainoastaan pistooli.

Haavoittuminen

Läksimme hiljaa menemään kohti metsää, jossa oli nuorta kuusikkoa. Kuusikossa oli hyviä suojapaikkoja. Näin yhden kuusen oksan heilahtavan. Vieressä oli 2 – 3 metrin päässä luutnantti.. Hänellä oli pitkäpiippuinen pistooli oikeassa kädessä. Silloin räsähti ja tunsin, että jokin kappale putosi jalalle. Näin, että luutnantista vuoti paljon verta. Kaatuessaan luutnantin pistooli laukesi ja luoti osui minun jalkaan. Vihollisen luoti ei olisi siihen paikkaan osunut. Jalka ei ottanut päälleen, siitä oli mennyt jotakin rikki. Meikäläiset rupesivat ampumaan kuusikkoon. Minä yritin päästä pois kivääriä apuna käyttäen. Pääsin siitä hevosen kärryillä JSP:lle. Sinne sitten jäikin kivääri ja toinen kenkä. Siellä oli yötä jollakin koululla. Koko yön oli kova tilanne ja koulun ikkunat helisivät.. Lisää haavoittuneita tuotiin koko ajan.

Matkat haavoittuneena ja toipuminen

Sen jälkeen minut tuotiin kuorma-auton lavalla Lappeenrantaan Rauhan sairaalaan. Siellä meidät haavoittuneet lastattiin isoon tervahöyryn. Siinä oli ruumassa haavoittuneita kahdessa kerroksessa. Kannella olivat parempikuntoiset. Tervahöyry kuljetti meidät Mikkeliin. Siellä meidät lastattiin ja kuljetettiin Jyväskylään. Siellä vielä lastattiin kahteen lotjaan. Lotjat kuljettivat Jämsänkoskelle Kinkomaan sairaalaan.

Sairaalassa olin aivan ensimmäinen potilas. Minut nääs kannettiin ”kepoisana” 60 kiloisen poikana lotjasta mäkeä ylös. Toisia jäätin kuljettamaan muuten. Huoneeseen, jossa nukun oli yöllä tuotu kaksi miestä lisää.

Kinkomaalla olin kuukauden päivät. Sieltä pääsin toipumislomalle kotiin ja sitten vielä toisellekin. ylimääräiselle lomalle.

Loman jälkeen minut komennettiin Lahteen Hennalan kasarmille kotijoukkojen osastoon. Lahdessa olo kesti kuitenkin vain kaksi vuorokautta, kun määrättiin Kouvolaan.

jatkuu seuraavalle sivulle

Kouvolassa

Kouvolassa oli työnä korjata suojeluskunnan ampumaraataa. Komppaniaan tuli kuitenkin määräys, että suojeluskunnan paikkoja ei saa korjata. Sanottiin, että Neuvostoliitto on kieltänyt.

Sitten tehtiin jonkin oppikoulun yläkerrassa ikkunaluokkuja. Sitten annettiin urakka tehdä parakkeja. Parakit tehtiin uuneja myöten täysin valmiiksi. Siinä oli niin työhullua porukkaa, että tehtiin iltasella yhdeksäänkin asti töitä. Sitten meille annettiin 12 päivän parakin teko urakka. Me tehtiin se kolmessa päivässä. Meille luvattiin seitsemän päivän loma. Sitten pääsin kotiin lomalle. Me oltiin kuitenkin yhdeksän päivää lomalla. Meitä ei kuitenkaan rangaistu mistä. Yksi Pohjanmaan mies oli kaksi viikkoa lomalla, mutta häntäkään ei rangaistu.

Sitten määrättiin taas Lahteen. Aamun mennessä piti olla kasarmit tyhjiä. Toin vielä tullessa hevoson Suonenjoelle.. Sieltä pääsin Kuopioon kuorma-auton lavalla. Sil-

loin oli kova nälkä, eikä evästä ollut. Kuopion rautatieasemalla tapasin Kammosen Martan (sittemmin Holopainen) Tuusniemeltä. Martta antoi ostokortteja. Sain myös hernekeittoa syödäkseni. Postiautossa Tuusniemelle. Sota oli sitten osaltani ohi. Sotilaspassiin on merkitty vapautusaika, joka oli 27.11.1944.

Kotona Juurikkamäen Remasilla oli nuori vaimo Lyyli ollut koko sotareissun ajan yksin vastuussa talon töistä. Lapsiakin alkoi Eemelille ja Lyytille syntyä tiuhaan tahditiin, kaikkiaan 11 lasta.

Sivilissä

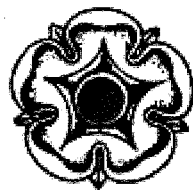
Möhemmin alkoi Toivo Asikainen ja Otto Juutilainenkin kysellä, että missä sinä olit sota-aikana kun sinulle ei ole myönnetty mitään ansiomerkkejä? Otto sanoi, että lähetä sotilaspassi sotilaspiiriin. Sieltä soittikin hyvin puhelias nainen, joka sanoi minun saavan useitakin ansiomerkkejä. Ja sitten rupesti kunniamerkkejä tippumaan.

(V.H.)

Eemeli ja Lyydia Räsäsän ansiomerkit. Ylärivistä vasemmalta:

1. I luokan Mitali Kultaristein.
Myöntänyt: Tasavallan Presidentti
6.12.2010.
2. I luokan Vapauden Mitali.
Myöntänyt:
Suomen Marsalkka Mannerheim.
3. Iä-Syvärin Risti vuosina 1941 - 1945.
Osallistumisesta jatkosotaan.
Myöntäjä: Jatkosodan muistoristien
keskustoimikunta 12.9. 2003.
4. Suuri Ansioristi.
Myöntänyt: Sotainvalidien Veljesliitto
Pohjois-Savon piiri vuonna 2003.
5. Ylipäällikön Päiväkäskey N:o 136.
Myöntänyt: Entisille
Suojeluskuntalaisille Marsalkka
Mannerheim. 16.11.1944.
6. Lotta-muistomitali
Lyydia Ester Räsäselle. 31.5.2001.
7. Ylipäällikön Päiväkäskey Sotiemme
Veteraaneille. Myönnetty: 27.5.1995.
Tasavallan Presidentti Martti Ahtisaari.
8. Sotavammaismerkki.
Myöntäjä: Tasavallan Presidentti
Urho Kekkonen.
9. 7. Divisioonan Risti,
muistoksi osallistumisesta jatkosotaan.
Myöntäjä: Jatkosodan Muistoristien
Keskustoimikunta 12.9.2003.
10. Pikkulottien Kultaist sanat.
(Myös seuraavalla sivulla).
11. Kotirintamanaisten mitali
Lyydia Ester Räsäselle.
Myöntäjä: Sotainvalidien Veljesliitto

PIKKULOTTAIN „KULTAISET SANAT”

- 1 Rakasta Jumalaa yli kaiken.
- 2 Rakasta sekä palvele kottiasi ja isänmaatasi.
- 3 Huomaa luonnon kauneudessa Luojan suuruus.
- 4 Kunnioita mennyttä ja usko tulevaisuuteen.
- 5 Ole hyvä.
- 6 Suorita ilmielini velvollisuutesi.
- 7 Älä lannistu vaikeuksissa.
- 8 Ole hyvä toveri ja rebellinen ystävä.
- 9 Noudata määräyksiä, alistu kurlin ja käytäydny moitteettomasti.
- 10 Pikkulotta, elä lähimpiesi apuna, ympäristösi ilona, kasva kansallesi kunniaksi.

TUUSNIEMI

Esimerkillinen kunta - maassa ja maakunnassa

Tuusniemen kolmentuhannen asukkaan pieni kunta kuuluu pienuudestaan huolimatta Suomen kuntien eturiviin. Sen kuntatalous on erinomaisessa kunnossa, palvelurakenne toimii Kuopion kaupungin yhteistoiminnan avulla myös kuntalaisia tyydyttävästi.

Kunnan sijainti liikenneverkolla, merkittävimmän poikittaisen valtatie 9 varrella ja Kuopion lentoaseman läheisyydessä, on tie-, ja ilmalikenteen osalta erittäin hyvä sekä vesitie ulottuu maailman ääriin. Itä-Suomen yliopiston Kuopion ja Joensuun kampusten läheisyys luo potentiaalia kunnan elinkeinorakenteen ja kulttuurielämän monipuolistumiseen sekä laajentumiseen.

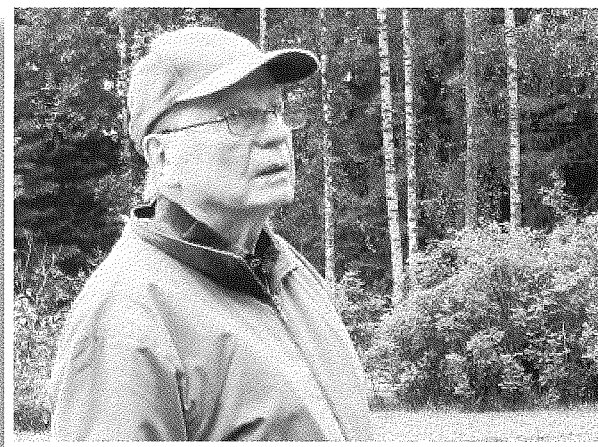
Kulttuuriarvot ovat Tuusniemellä jo nyt korkealla tasolla; sen osoittivat Veteraanien kirkkopyhäjuhlat 25.9.2011.

Ensikosketus Tuusniemeen

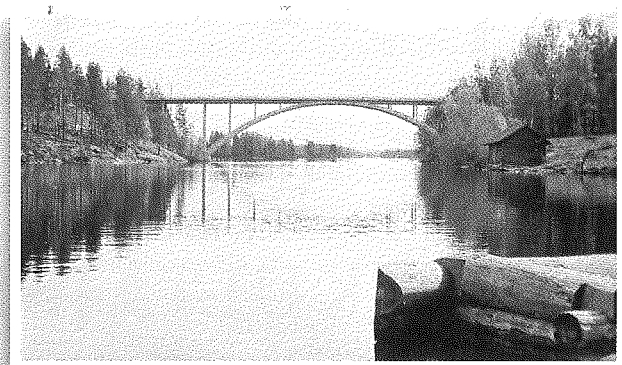
Ensikosketus Tuusniemeen tapahtui kesällä 1953, jolloin olin Kuopion teknillisen oppilaitoksen oppilaana tulevaan rakennusmestarin ammattiin harjoittelemassa Kuopion – Joensuun valtatie (vt.9) rakentamistyömaalla. Toimin silloin mittausryhmän johtajana Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakuntien rajalle 1952 valmistuneen Ohtaansalmen sillan ja Riistaveden kunnan rajan välisellä tieosuudella eli Tuusniemen kunnan alueella. Komea ja uuden uutukainen silta oli siis silloin jo valmis. Asuin osan työkesästäni Ohtaansalmen sillan rakentajien parakissa ja kylvin iltaisin sillan poskessa olleessa mainiossa saunassa, sekä uin salmen virrassa.

Kesällä 1953 valtatie työmaalla toteutettiin kantavan-, jakavan-, ja kulutuskerrosten rakentamista.

Tie ei saanut vielä silloin kestopäällystettyä, vaan valtatie rakennettiin ensimmäisessä vaiheessa sorapäällysteiseksi tieksi.

Kuva: Kotimaa-lehti 29.6. 2009.

Ohtaansalmen silta valmistuttuaan.
Kuva: Pirkko Pääkkösen kokoelmista.

Minun tehtäväni oli tien reuna- ja luiskapaalutuksiin vaaituksiin ja mittauksen avulla merkitä rakennekerrosten vahvuudet, sekä tien pinnan korkeustaso 20 metrin paa-luvälein.

Valtatietä oli kotikuntansa alueella rakentamassa yksityisenä kuorma-autourakoitsijana kymmenien muiden ourakoitsijoiden joukossa **Lauri Vartiainen**. Pohjois-Savon seutukaavaliiton hallituksen puheenjohtajana tulin myöhemmin hänet tuntemaan Tuusniemen pitkäaikaisena kunnanvaltuuston puheenjohtajana sekä monien muiden yhteiskunnallisten järjestöjen luottamustoimien hoitajana kunnallisella, maakunnallisella ja valtakunnallisella tasolla.

Näistä ansioista hänet palkittiin kunnallisneuvoksen arvolla.

Lauri Vartiaisen kanssa samoihin aikoihin tutustuin myös toiseen tuusniemeläiseen monipuoliseen ja laaja-alaiseen yhteiskunnalliseen vaikuttajaan, kotiseutuneuvos **Anna-Liisa Happoseen**.

Tielaitoksen Suomenjoen piirin entisenä tiemestarina sekä tie- ja vesitiehankeryhmien puheenjohtajana tapasin ensimmäisen kerran kolmannen Tuusniemen vaikuttajan ja ahkeran sekä monipuolisen puurtajan, nykyisen vesimatkailuyrittäjän **Valto Holopaiseen**, jonka toiminnan jäljet näkyvät mm. Tuusniemen yritys- ja matkailutoiminnassa.

Viime vuosina Sotainvalidien järjestötehtävissä olen tutustunut vielä neljenteenkin tuusniemeläiseen kunnallismieheen, monipuoliseen vaikuttajaan ja edellä mainittujen kaltaiseen isänmaan ystävään, maanviljelijä **Juha-ni Mustoseen**.

Yhteisen valtatie 9 vaikutuspiirissä asuvana suonen-jokelaisena toivota Tuusniemen kunnalle sekä kuntalaisille kehitysrikkaita menestymisen vuosia!

Pentti Nykänen
kunnallisneuvos, Suonenjoki

Tuusniemen sudenkorennoista

Sudenkorentoharrastukselle otollisinta aikaa ovat aurinkoiset kesäpäivät, jolloin aikuiset sudenkorennot lentelevät rannoilla, metsän reunoissa tai metsäteiden varsilla. Järvien, lampien ja purojen runsaus Tuusniemellä luo suotuisat olosuhteet monipuoliselle sudenkorentolajistolle. Suomessa elävistä noin 50 lajista Pohjois-Savossa on tavattu noin kaksi kolmannesta, ja Tuusniemelläkin lähes puolet.

Olen havainnoinut sudenkorentoja Tuusniemellä ja muualla Itä-Suomessa vuodesta 2009 lähtien lähinnä vain keski- ja loppukesällä, koska lintuharrastus on vienyt suurimman osan vapaa-ajastani keväällä ja alkukesällä. Sudenkorentoja voi havainnoida ja määrittää niitä tappamatta, eikä itsellänikään ole sudenkorentokokoelmaa. Osa sudenkorennoista on määritettävissä lajilleen tai suvun tarkkuudella jopa lennossa paljain silmin tai lähelle tarkentavien kiikarien avulla. Vaikeammat määrittämissäkin vaativat yksilöiden pyydystämistä haavilla, mutta määrittämisen jälkeen ne voidaan vapauttaa. Suomen sudenkorento-seura ry:n www.sivuilla löytyy lisätietoa sudenkorennoista ja niiden määrittämisestä (<http://www.sudenkorento.fi/kwiki/Etusivu>).

Sudenkorennot jaetaan kahteen pääryhmään: hentosudenkorentoihin ja aitosudenkorentoihin. Hentosudenkorennoista on käytetty myös nimitystä ”yhtäläissiipiset”, koska niiden mo-lemmat siipiparit ovat samanlaisia. Kooltaan hentosudenkorennot ovat pieniä, ja useimpien lajien vartalo on noin tulitikun pituinen ja paksuinen. Aitosudenkorennot ovat isompia kuin hentosudenkorennot, ja niiden takasiivet ovat tyveltään etusiipiä leveämmät (mistä aiempi nimitys ”eriläissiipiset”).

Hitaasti virtaavien purojen varsilla lentelevät neitokorennot ovat metallinhoitoisen sinisine siipineen helpoimmin tunnettavia hentosudenkorentoja. Näitä pienemmistä tytönkorennoista tavallisimpia ovat kaikenlaisten vesien äärellä viihtyvä keihästytytönkorento ja suorantaisten lampien äärellä elelevä taigatytytönkorento. Jälkimmäistä lajia löytyy mm. Tuusniemen kirkonkylän itäpuolelta 9-tien varrella olevista lammista. Kookkain tytönkorennoista on punaisista silmistään määritettävissä oleva isotytytönkorento, joka lentelee runsaskasvustoissa järvilla ja lammilla kelluslehtikasvustoissa. Loppukesällä tavallisimpia lajeja on sirokeijukorento, jonka takaruumis on selkäpuolelta suurimmaksi osaksi tummanvihreä. Ainoa vartaloltaan punainen hentosudenkorento on punatytytönkorento, joka elelee ainakin Vehmasen pohjoispäähän laskevassa purossa.

Aitosudenkorennoistamme tavallisimpia on ruskoukonkorento, kookas laji, joka on helppo tunkea läpikuultavan ruskeista siivistään. Laji lentelee loppukesällä usein runsaanakin metsäteiden varsilla. Varsin harvinainen on isoukonkorento, jonka löysin kesällä 2009 pienen lammien rannalta Tuusjärveltä. Lajia ei oltu aiemmin löydetty Poh-

*Mustakeltainen purokorento
lepäilemässä koivun oksalla.
Kuva: Seppo Neuvonen.*

jois-Savosta. Lähes kaikenlaisten vesien rannoilla lentelee siniukonkorento, kun taas samannäköinen suo-ukonkorento on lähinnä suorantaisten lampien laji. Mustan ja keltaisen kirjava purokorento on komeimpia sudenkorentojamme, ja sen olen löytänyt Ruskilasta Kojanlahdentien alittavan puron varrelta. Yleisiä keskikokoisia sudenkorentoja ovat vihreän metallinhoitoiset vaskikorento ja välkekorento. Harvinaisempi täpläkiiltokorento on Tuusniemellä esiintymisalueensa pohjoisrajalla. Ruskohukankorento on hyvin yleinen monenlaisten vesien rannoilla, ja ruskean ruumiinvärin lisäksi lajille tunnusomaista on siivissä olevat tummat laikut.

Lampikorennot ja syyskorennot ovat pienikokoisia aitosudenkorentoja. Lampikorennot lentävät lähinnä alkua keskikesällä, kun taas syyskorennot ovat loppukesän lajeja. Iso- ja pikkulampikorento ovat varsin yleisiä, mutta rauhoitettua sirolampikorentoa olen löytänyt Tuusniemeltä vasta kahdesta paikasta. Syyskorennoissa pääväri on useimmiten oranssi tai punainen, mutta yksilöt voivat tummua vanhetessaan. Lajeista yleisimpiä ovat tumma-syyskorento ja elokorento.

Suurimpaan osaan Tuusniemen sudenkorento-lajistosta pääsee tutustumaan vierailemalla kahdessa paikassa: 1) Vehmasen rehevän pohjoisosan läpi virtaava puro ja ruovikkoalue; 2) Tuusniemen keskustan kaakkoispuolella 9-tien ja Keskitien risteyksen lähellä olevat suorantaiset lammikot.

Yllämainittujen noin kahdenkymmenen lajin lisäksi Tuusniemeltä on mahdollisesti löydettävissä noin puolisentusinaa muuta sudenkorentolajia. Nämä ovat pääasiassa aikaisin lentäviä hentosudenkorentoja tai suoalueiden aitosudenkorentoja.

Missä sudenkorennot ovat sitten näin Joulun-aikaan? Ne talvehtivat toukkina vesistöjen rantavyöhykkeessä. Toukkavaihe voi kestää useita vuosia, etenkin suurikokoisemmilla lajeilla.

Seppo Neuvonen

*Kirjoittaja on Tuusniemeläinen
FT, erikoistutkija Metsätutkimuslaitokselta*

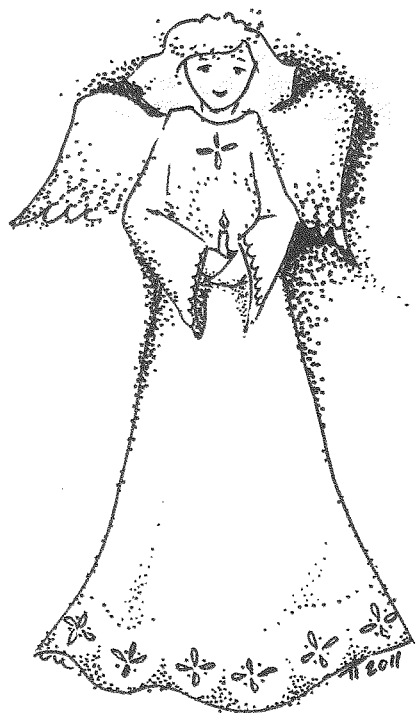
Me isänmaan isättömät

Pohjois-Savon Sotaorvot ry on koonnut julkaisun edellä mainitun julkaisun. Kirja sisältää yli 50 sotaorvon lapsuuteen painottuvat, kuvitetut kertomukset. Tuusniemen Koivulahdessa asuva Marjatta Pekkonen kirjoitti kirjaan omat kokemuksensa.

Isäni Emil August Pitkäsén kaatumisesta on kulunut tänä vuonna 70 vuotta. Isäni oli talvisodassa kotirintaman tehtävissä. Kun synnyin helmikuuisena pakkaspäivänä, hän oli kotona ja kanto minut käsivarsillaan peräkammarista tupaan näyttääkseen tytärtään muulle talon väelle. Isä oli silloin vielä lähellä minua.

Minua veti puoleensa vesi, läheltä löytyi lampi ja pari savihautaa, joiden reunoilta siskot joutuivat minua hakemaan. Naapurin Salme oli kaverina monta kertaa seikkailuissani. Kerran sammakonkutupuuhia seurattessa putoisin toiseen savihautaan. Onneksi Salmella oli voimia kiskoa minut sieltä ylös. Kuumettahan siitä kylvystä seurasi, mutta vahinko jäi kertomatta äidille.

Väkeä Ruunajoella oli sota-aikana paljonkin. Kaksi karjalaisperhettä, sotavanki sekä työvelvollisia. Iltaisin tuvan lattialle leviteltiin olkipatjat ja näin kaikille löytyi

paikka missä nukkua. Kesäisin aitat toivat väljyyttä nukkumisen suhteen.

Sisaruksille lankesi minun vahtiminen. Äiti-Elsa joutui lujille, työt olivat raskaita, karjanhoitoa, peltotöitä ja muita maatalon jokapäiväisiä töitä. Turnipsia ja perunaa viljeltiin paljon, ja kun niiden nostamisaika syksyllä koitti, meni siinä useita viikkoja.

Sunnuntaisin oli vähän enemmän vapaa-aikaa, silloin tehtiin vain kaikkein välttämättömimmät työt. Pyhäisin oli aikaa käydä hevosella sukulaisissa. Häkäpönttölinja-autolla tehdyt reissut Kuopioon jäivät muistoihin selvimmin. Muistoksi niistä reissuista jäivät valokuvaajan torilla ottamat valokuvat. Myös pommitetut talot muistan selvästi, ja sen että katselimme kotimme yli ajavia pommituskoneita tuomipuun oksien kätköissä.

Lapsuuden aikana oli muutakin surua. Setämme Antin vaimo Elli kuoli synnytykseen v. 1945. Serkkumme Pekka menetti äidin. Samana syksynä kuoli Ida-mummo. Mummo jäi mieleen kauniista lauluäänestään ja lauluista joita hän lauloi. Uskonnollista kasvatusta saimme myös mummoltamme. Virret, joita hän lauloi, jäi mieleeni ja osasin niitä suuren määrän ulkoa.

Parasta olivat pyykkireissut Kiviniemen kärkeen. Rannalla oli suuri rautapata, jossa lämmitimme pyykkivesiä. Samalla reissulla pääsimme aina uimaan. Mukana oli tietenkin eväitä, joita söimme uinnin ja pyykinpesun lomassa. Kesäisin helleaikaan olimme heinäpellolla, heinät pistelivät kinttuihin, kun olimme polkemassa niitä ladossa. Haravakoneen ajoakin pääsimme kokeilemaan ja se oli mieleistä puuhaa. Mukavaa ajanvietettä meille sisaruksille oli kiikkua ison puun oksalla, siitä näki hyvin auringon ja peltoaukeat.

Peltoniemen ja Hiekkaharjun tyttöjen kanssa seilasimme pitkin Vianvettä ja välillä ongittiin.

Minulla oli lapsuudenystävä aivan naapurissa, Talvilahden Esteri. Esterin äiti kuoli hänen ollessaan vauvaikäinen. Olin Esterin kanssa paljon yhdessä, läheisistä metsistä keräsimme marjoja. Sorakuopissa teimme erilaisia kaivauksia, sieltä löytyi milloin mitään leikkikaluiksi sopivia esineitä. Vasta aikuisena tajusin mitä ne esineet olivat. Alueelta on löytynyt kivikautisen asutuksen merkkejä.

Yksi mieluinen kyläpaikka meille sisaruksille oli Välsälmen Kertun ja Kustin luona. Kerttu oli siitä erikoinen ihminen, että tarjosi kahvia lapsillekin. Välillä saimme suut makeaksi karamelleista, jotka silloin oli melkoisen harvinaisia. Joskus tarjolla oli kamferitipoilla kasteltuja

sokeripaloja. Kusti oli melkoisen poppamiehen mainees-
sa. Luvattomille kalastajille Kusti taikoi käärmeitä katis-
kan vahdiksi. Näin ainakin meille lapsille kerrottiin. Kus-
tista jäi mieleen villamyssy, joka keikkui Välisalmen
isännän päässä kesät ja talvet.

Kummilan ranta oli yksi mieluisimmista uimapaikois-
ta. Kummitätini Aino kuoli aika nuorena. Mieleen on
jäänyt heidän vanhimman tyttärensä Anjan kanssa tehty
reissu Kaavin sairaalaan, matka taittui polkupyörillä.
Kummini oli silloin jo huonossa kunnossa. Kun lähdim-
me paluumatkalle, Aino-kummi siunasi meidät.

Kun äiti meni uusiin naimisiin, tästä liitosta syntyi
kaksi lasta. Einoa, äidin uutta puolisoa kutsuimme aina
etunimeltä. Isän mallia en keneltäkään taloon jääneiltä
miehiltä omaksunut.

Kävin paljon siskojeni mukana koulussa kuunteluop-
pilaana, niinpä osasin lukea kouluun mennessä. Koulus-
sa saimme kuulla paljon sotajuttuja, olihan opettajamme
Lauri Keränen sodan käynyt mies. Tämän takia minulle
olivat historiantunnit yhtä piinaa. En tiennyt oliko kou-
lussa muita sotaorpoja, lapset eivät ainakaan niistä asi-
oista koulussa puhuneet. Karjalaisia evakkoja oli myös
koulukavereinamme, mutta heidänkään kanssa emme so-
dasta keskustelleet, vaikka vierailimme yökylässä uusien
kaverien luona. Sodasta puhuttiin yleensä hyvin vähän,
enkä niistä vähäisistäkään jutuista pitänyt. Vasta nyt olen
alkanut lukea sodasta kertovia kirjoja.

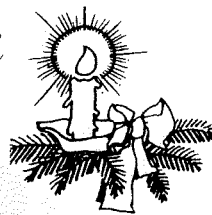
Sodan jälkeen virisi erilaisia seuratoimintoja. Niistä
pidetyin oli partio ja myöhemmin erilaiset opintokerhot
Hiidenlahden koululla. Tupailloissa ja ompeluseuroissa
sai tavata muita nuoria. Kirkko kutsui meitä sisaruksia
sunnuntaisin jumalanpalvelukseen. Samalla poikkesim-
me isän haudalla. 1950-luvun puolivälissä oli kaikenlai-
sia kursseja joihin osallistuin. Kutoma- ja ompelukurssit
olivat suosittuja. Vuoden 1956 kevät jäi mieleeni ompe-
lukurssin ja yleislakon vuoksi. Lakon takia jouduimme
kävelemään kurssipaikalle. Jokunen kerta pääsimme pois
linja-autolla, kun omistaja itse ajoi autoa. Kursseilta syn-
tyi ompelemalla mm. revinnäisliinoja. Elokuviissa käyn-
neistä jäi mukavia muistoja. Elokuvia esitettiin Mantulla
ja Kuopion elokuvateattereissa.

Lapsuudesta ja nuoruudesta on jäänyt mieleen, ettei
koskaan pitkästyttänyt. Aina löytyi mieleistä tekemistä.
Joskus järjestettiin kujeita isonveljen Einarin kanssa. Ker-
rankin odoteltiin metsän reunassa siskojen paluuta kylä-
reissulta lakanat korvissa. Pelästys oli kova, kun "kum-
mitukset" hyppäsivät metsästä tielle. Siskot juoksivat
hippulat vinkuen takaisin kyläpaikan suuntaan. Se ei ole
jäänyt mieleeni, milloin uskalsivat palailla kotiin.

Sodasta ja isän menetyksestä huolimatta lapsuuteni on
ollut turvallinen isossa perheessä varttuen, koskaan ei
tarvinnut olla yksin.

Marjatta Pekkonen

Lapsuuteni kehtolaulu

*Metsässäpä oli vuori pikkuinen.
En somempaa oo nähnyt milloinkaan
kun vuori tuolla kaukana metsäs.*

*Vuorellapa kasvoi koivu pikkuinen
En somempaa oo nähnyt milloinkaan.
Metsässä vuori,
vuorella koivu
Vuori tuolla kaukana metsäs.*

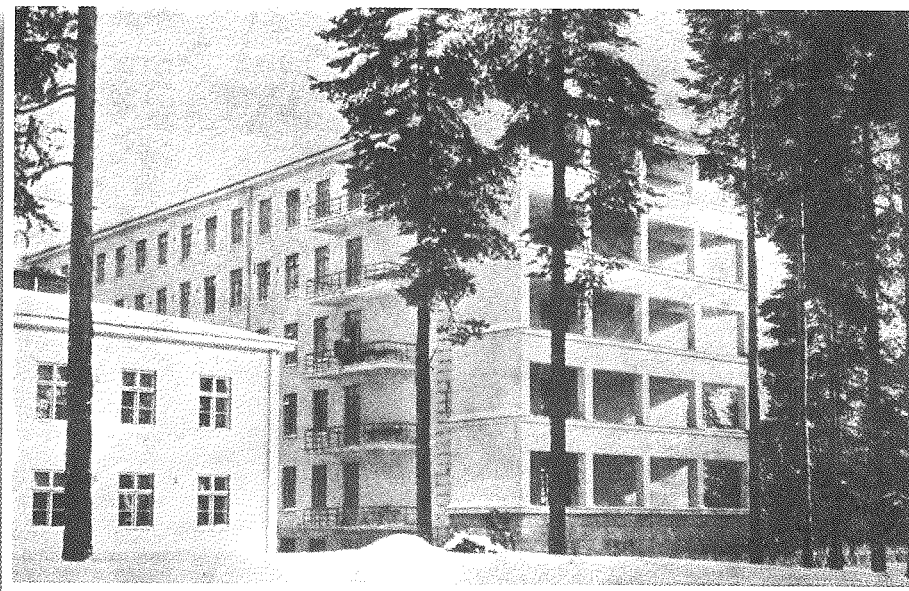
*Koivussapa kasvoi oksa pikkuinen
En somempaa oo nähnyt milloinkaan.
Metsässä vuori,
vuorella koivu,
koivussa oksa,
oksalla pesä.
Vuori tuolla kaukana metsäs.*

*Pesässäpä oli lintu pikkuinen
En somempaa oo nähnyt milloinkaan.
Metsässä vuori,
vuorella koivu,
koivussa oksa,
oksalla pesä,
pesässä lintu.
Vuori tuolla kaukana metsäs.*

**Tämän kehtolaulun
muisti lapsuudestaan
8.5.1911 Tuusniemellä syntynyt ja
kasvanut
Liisa Lyytikäinen**

Muistoja Tarinaharjusta vuosilta 1947-1948

Tarinaharjun keuhkotautiparantola 1940-luvulla. Päädyssä sijaitsevat ulkomakuuhallit; Tipula, Hölmölä, Kottila ja Retuperä.

Oli kesä 1947. Minua pari vuotta nuorempi sisareni Elvi odotti itkien paikkaa Tarinaharjun keuhkotautiparantolaan. Hän täytti sinä kesänä 16 vuotta. Hänellä oli varjostumaa keuhkoissa ja sitä pidettiin tuberkuloosin aiheuttama. Se tauti oli siihen aikaan hyvin yleistä Suomessa. Paljon ihmisiä kuoli, jos oli huono tuuri, mutta jos pääsi aikanaan hoitoon, moni selvisikin. Kesä oli loppuillaan kun sisko meni parantolaan ja minä läksin sinne hänen perässään töihin. Sain töitä osastoapulaisena. Sisko pääsi reilun parin kuukauden päästä kotiin. Häneltä ei löytynyt tuberkkeli-basillia. Varjostuma oli jäänyt keuhkoihin kovan yskän ja työn teon seurauksena. Lääkäri oli sanonut, että lepo oli tehnyt hyvää. Niin varmaankin, koska hän täytti kesällä 2011 jo 80 vuotta.

Jäin siskon syksyllä lähdettyä vielä töihin ”Tarinaan” ja seurasin talon elämää. Kerran eräänä vapaapäivänäni katselin huoneeni ikkunasta ulos ja näin, kun baareilla kannettiin ruumiita toiseen rakennukseen. Oli syksy ja koivujen lehdet tippuivat alas puista. Silloin kyhäsin ensimmäisen runon tapaisen, jolle annoin nimeksi ”Kevät ja syksy”.

Hiljaisuutta häiritse ei kukaan.

Olen yksin.

Tuuli pudottaa koivun kellastuneen lehden.

Lehti kertoo

Lehti kertoo, kevät kaunis nuoruuteni se oli

Kevät oli, vaan nyt on syksy.

Siitä kertoo tumma taivas,

siitä kirkas tähti,

siitä koivun kellastunut lehti.

Kylmä pohjoistuuli lunta tuisuttaa.

Tumma metsän kuusi hiljaa kuiskuttaa.

Nuku rauhas nuoruus nurmikehtoon,

myöskin harmaa vanhus elon ehtoon.

Tytöt, työkaverini, lukivat runon ja sanoivat, että ”ai-ka hyvä”. Mutta en minä silloin hyvin paljoa harrastanut runojen kirjoittamista. Kirjeenvaihdossa olin kyllä muutamien tuttujen kanssa. Päivät menivät osastolla, jolla oli miespotilaita, vanhempia ja nuoria ja jopa 7-vuotias poikakin.

Se tuntui kurjalta, kun niin paljon kuoli nuoriakin, joilla oli vielä kova elämänhalu. Mutta ei sekään auttanut, pois oli lähdettävä, kun elämän lanka katkesi. Monta potilasta minäkin syötin, jotka olivat suurleikattuja, eivätkä kenneet itse syömään. tyynyjä oli paljon ympärillä; pään alasina, käsien tukena ja joka puolella sänkyä. Heiltä oli otettu kylkiluita pois, että keuhkoissa olevat tuberkkelin tekemät reiät olisivat painuneet umpeen. Välillä piti työntekijöidenkin käydä ”läpivalaisussa” Kun olin kerran kuvattavana, siellä oli samaan aikaan muuan nainen, jolla oli viisi mustaa onkaloa keuhkoissa. Katsoin sitä ihmeissäni.

Muistan kerran, kun me osastoapulaiset olimme syömässä alakerran pienessä ruokasalissa. Ruokana oli luusoppaa. Syömään tuli myös erän vilkas karjalaistytö, jonka tehtäviin kuului mm leikkaussalin siivoaminen. Tyttö totesi ”Johan minä arvasin, että tänään on luusoppaa, kun eilen oli leikkauspäivä” Yhdeltä tytöltä jäi syönti kesken ja hän sänttäsi ulos huoneesta. Muut jatkoivat syöntiään vähän hämillään ja vaisusti naurahdelleen.

Tarinaharjun parantolassa oli ulkohallit, joissa potilaat nukuivat päivällä. Sivuhalli oli suuri, jossa oli paljon sänkyjä ja se oli jaettu kahteen osaan. Toinen puoli oli ”Akkavaara” ja toinen ”Ukkovaara”. Minun tehtäviini kuului peitellä ”Ukkovaaran” potilaat. Ensimmäiset he kömpivät makuupussiin, joka oli lämmin, untuvalla täytetty ja vetoketjulla varustettu, eikä sinne meno onnistunut ilman avustajaa. Sitten vielä huopa päälle. Se oli paksu, villainen ja lämmin. Se piti laittaa hyvin, ettei kylmä päässyt sisälle. Pojat huutelivat. ”Rauha, tule ensin minut peittelemään” Minä peittelin minkä kerkesin ja pojat nimittelivät ”Rauha Rentolaksi” Näyttelijä Rauha Rentola taisi olla siihen aikaan elokuvafilmeissä usein nähty kotiapulaisen roolissa luuttu kädessä. Niin nuo hallivaatteet säilytettiin käytävän hyllyillä sisätiloissa, että olisivat lämpimät, kun niitä käytettiin. Hallissa ololle oli muistaakseni pakkasraja 18 – 20 astetta. Talon päässä oli neljä pienempää ulkomakuhuolia. Potilaat olivat antaneet niille nimet; Tipula, Hölmölä, Kottila ja Retuperä. Minun ei kuulunut peitellä siellä, mutta sieltä kuului aamuhallin aikaan laulua; ”Huomenta hyvää toivotamme teille, ennen kuin aloitamme päivän tään. Töpölä, Hölmölä, Kottila, Retuperä nauttikaa lepoa virkistävää”. Sitä laulettiin tutun laulun sävelellä; ”Hyvää, hyvää iltaa, sanon sulle kulta tulon sua vieläkin tervehtimään. Sinisiä silmiäs, punaisia poskias...”

Päivähalli oli kahden tunnin mittainen ja niin sanottu ”hiljainen” halli. Siellä oli tarkoitus nukkua. Se vastasi ruokalepoa. Aamuhallin aikaan sai olla äänessä ja seurustella. Usein sieltä kuuluikin puheen sorinaa ja naurua. Potilaat olivat elämänhaluisia ja suurin osa nuoria ihmisiä. Ihastuksiakin syntyi. Oli yksi laulu, jossa oli tällainen säe. ”Keuhkoissani pasiliskot seilaa, mutta syömesäni seilaat sinä vaan”.

Tarinaharjun parantolan sairasosaston käytävä.

Jouluksi parantolassa tehtiin suursiivous ja henkilökunta koristelivat osastoja viihtyisämmäksi. Joulujuhla koko henkilökunnalle pidettiin isossa ruokasalissa. Sain joululahjaksi ylihoitajalta kirjan ja virkatun pyöreän pitsiliina. Meille osastoapulaistille kuului hoitajien asuntojen siivous ja minä siivosin ylihoitajan asunnon. Siitä tuo muistaminen jouluna. Aika moni hoitajista oli vanhoja piikoja, siksi heidän asuinsiipeään sanottiin ”Impivaaraksi”.

En muista oliko juhlassa potilaita. Saattoi parempikuntoisia ollakin. Potilaat saivat kotijoukoiltaan jouluksi paketteja. Muistan yhden miehen, jolla oli reuman takia hyvin kipeät jalat. Hän sai siskoltaan sukat, mutta ne olivat teristä niin ahtaat, ettei hän kärsinyt pitää niitä. Mies kysyi minulta, voisinko purkaa niiden teräosan ja neuloa väljemmät tilalle. Tein niin ja sillä tavalla sukista tuli hänelle sopivat. Joulusta jäi mieleeni, kun huonekaverini Liisa Kumpulaisen kanssa lauloimme kahdestaan osastolla numero 4 keskiaikaista, Hugo Jalkasen suomentamaa laulua ”Tuo armon valkokyyhky”. Kai me muutakin lauloimme, mutta tämän laulun sanat tuntuivat erityisen sopivilta, kun talossa oli niin paljon surua ja murhetta. Siksi sen muistan vieläkin.

*Tuo armon valkokyyhky
nyt viestin maailmaan,
jo laantuu tuskan kyyhky,
käy toivo versomaan.
On pyhä jouluyö, on juhla jumalainen,
Messiaan synnyinyö*

*Jumala ainokaisen
poikansa meille soi
Näin ottain muodon maisen
hän auttaa meitä voi.
On pyhä jouluyö, on juhla jumalainen,
Messiaan synnyinyö*

*Hän autuusvalaistusta
luo tuskaan maailman
nyt väistyy varjo musta
kasvoilta kuoleman.
On pyhä jouluyö, on juhla jumalainen,
Messiaan synnyinyö*

Rauha Kekäläinen

*Kuvat: Rauha Kekäläisen
kokoelmista*

Saunaniemen Ierikka

*Isäni = Erik Juhani Nissinen, s. 27.4. 1886
Saunaniemen Isäntä = Saunaniemen Ierikka
=Sauna Ierikka*

Isäni syntyi Tuusniemen Viitajärvellä, Olli Nissisen ja Silja Stiina os. Kokkosen toiseksi nuorimpana lapsena. Lapsia perheeseen syntyi kahdeksan, joista viisi kuoli jo lapsena. Loput kolme elivät vanhoiksi.

Isäni Isä Olli s. 2.1.1842 (ukkini) ja Isäni Ukki Jussi s. 17.7.1813 (iso ukkini) olivat tilattomia. Ilmeisesti sen takia he molemmat joutuivat hakemaan vaikeina aikoina työtä ja leipää muualta.

Siihen aikaan Suomi kuului Venäjään. Katovuosina Suomessa oli vaikeat elämisen mahdollisuudet. Venäjä ja lähellä oleva Pietari tarjosivat monesti parempia selviytymismahdollistuksia.

Nälkä pani myös ukkini ja iso-ukkini matkustamaan paremman elämisen takia. Tutuiksi tulivat heille Pietari, Aunus ja Lotinan pellot. On kerrottu heidän työskennelleen rakennustöissä.

Kuinka kauan he Venäjällä olivat, siitä ei ole tarkkaa tietoa. Venäjän kielen he olivat kuitenkin oppineet puhumaan.

Aikanaan he tulivat takaisin. Tilattomien eläminen siihen aikaan oli vaikeata. Toivo omasta maatilasta oli aina kuitenkin mielessä. Ukkini oli toivonut sitä, että hän joskus saisi maata sen verran, että omaa maata olisi mö-

*Tihheen Eino ja Sauna-Ierikka Saunaniemen pellolla 1950-luvun alussa. Huomaa pellon kivisyys
Kuvat: Olavi Nissinen.*

Sauna-Ierikka

kin nurkasta viittävälän verran (30 – 40 m) joka suuntaan. Ukki oli ollut hyvin uskovainen ja lukenut Raamatunkin kolmeen kertaan.

Isäni oli ensimmäinen sukupolvissamme, joka pysyi syntymäpitäjässään läpi elämänsä.

Isäni osti Saunaniemen tilan v. 1913 17 000 markalla. Tilan myyjinä olivat Koistiset. Isäni meni naimisiin Ida Maria Miettisen (Koulu -Heikin tytär) kanssa. Heille syntyi neljä lasta. Kaksi poikaa ja kaksi tyttöä.

Isäni jäi leskeksi ja meni myöhemmin naimisiin äitini Ida Sofia Hyvärisen kanssa. Lapsia heille syntyi seitsemän. Viisi poikaa ja kaksi tyttärtä.

Tuonen viikate vähensi lapsia. Yksi poika kuoli tapaturmaisesti kuumaan veteen. Toinen poika kuoli synnytyksessä. Lääkärin väärin toimenpiteiden takia. Käsikin irtosi synnytyksessä. Kolmas poika hukkui Juojärveen.

Isäni hoiti tilaansa ja perhettään hänelle sopivalla tavalla. Hän hankki lisämaita ostamalla.

Lisäksi tulivat mukaan äidin perintömaat. Yhteensä maita oli 280 hehtaaria, joista peltoa 20 hehtaaria. Tilalla oli 20 lehmän lypsykarja ja lisäksi muut elukat päälle. Hevosia oli 2 -3. Tila oli täysin omavarainen. Isäni vierasti tilan koneistamista. Metsä-asiat häntä kovasti kiinnostivat. Hän piti erittäin hyvät suhteet metsämiehiin ja puutavarayhtiöihin.

Isäni osallistui myös yhteiskunnalliseen toimintaan, olemalla kunnanvaltuustossa ja eri lautakunnissa pitkiä aikoja. Hän osallistui myös kirkollisiin luottamustoimiin. Hän oli Tuusniemen Metsänhoitoyhdistyksen perustajajäsen. Isäni ajoi voimakkaasti omalle kylälle omaa koulua ja maantietä.

Yhteisten asioiden ajamisesta hänelle myönnettiin monia mitaleitakin. Isän ”motto” oli:

”Maata saadaan harvemmin ostaa omalta rajalta”.

Isäni kuoli 87 vuoden ikäisenä.

*Rovaniemellä 1.8.2011.
Olavi Nissinen*

OMAT MUISTOT SAUNANIEMEN IERIKASTA JA SAUNANIEMEN TALOSTA

Ihmiset usein puhuivat **Saunaniemen Ierikasta**, tai **Sauna-Ierikasta**.

Kuunnellessani aikuisten keskustelua, sain sen käsityksen, että ihmisille oli merkitystä sille, mitä mieltä Ierikka mistäkin asiasta on tai olisi. Ierikka oli hyvin edistyksellinen kylän ja pitäjän asioiden ajaja, mutta omassa talouden pidossaan Saunaniemen talossa hän teki aina niin kuin ennenkin oli tehty ja suhtautui varauksellisesti kaikkiin uusiin asioihin. Toisaalta tämä ei ollut mitään erikoista 1950-luvulla. Silloinhan pidettiin uusien asioiden omaksumista osittain hahatteluina, mistä ei hyvää seuraa.

Sauna Ierikka ajoi yhteisiä asioita mm. hankkimalla kylälle kansakoulun ja antamalla koululle omistamansa mökin käyttöön. Mökissä asuivat myös ensimmäiset opettajat.

Kansakoulun nimeksikin tuli Saunaniemen koulu. Koulun ensimmäisenä johtokunnan puheenjohtajana Ierikka oli viitisen vuotta. Kylälle, joka oli Juurikkamäen kylän ranta-alue, ei ollut tietä. Ierikka ajoi myös tien saamista kylälle. Kylästä tulikin sitten Saunaniemen kylä ja tiestä Saunaniemen tie, joka vei tien päässä olevaan Saunaniemen taloon.

Elämäni ensimmäinen sähkövalon sytytys

Saunaniemen talossa oli myös kylän ensimmäiset sähköt. Tästä tulikin mieleen ensimmäinen kerta, kun sytytin sähkövalon. Menin Saunaniemen tupaan. Vasemmalla puolella tupaa oli pitkä penkki. Sille penkille aina vieraat rupesivat istumaan. Emäntä istui kiikkutuolissa, joka oli keskellä lattiaa.

Kiikku naukui hyvin hiljaa, seinäkello raksutti. Tilanne oli kiikun ja kellon äänistä huolimatta erikoisen pysähtynyt. Sen tunnelman muistan hyvin tarkasti. Menin yksin tupaan. Istuin penkille hiljaa ja rupesin kääntelemään varovasti päätäni.

Olin hyvin jännittynyt ja minua ujostutti kovasti. Katsoin yläpuolelleni ja huomasin valkoisen sähkökatkaisijan. Mitenkähän minä uskalsinkin kääntää katkaisijan nuppia alaspäin. Ja silloin, voi kauhistus! Sähkölamput tuvassa syttyivät palamaan. Tunnelma särkyi ja tilanne oli aivan toinen.

Emäntä kiikkutuolista katsoi minua, mutta ei sanonut mitään. Minua hävetti ihan hirveästi ja nostin katkaisimen nuppia ylöspäin ja sähkölamput sammuiivat. Mutta vieläkin minä olin häpeissäni. Mennä nyt sytyttelemään sähkövaloja valoisana aikana.

Kaurapuuron syönti

Siihen aikaan oli kouluissa Joulukuusi. Siksi sanottiin koulun järjestämää joulujuhlaa joulun edellä.

Saunaniemessä oli iso tupa ja koulun kuusijuhla oli päätetty pitää siellä. Minulle oli sanottu kotona että mene suoraan koulusta Saunaniemeen. Minä menin jo hyvissä ajoin, jota sitten rupesin katumaan. Talossa oli kiireen tunnetta, joulujuhla oli tulossa sinä iltana. Ilmeisesti se aiheutti kiirettä ja touhua. Talon tyttö Elina rupesi hoitamaan minua pois jaloista ja pyysi seuraamaan itseään. Menimme talon toiseen päässä sijaitsevaan kamariin. Elina sanoi, että ole täällä, minä tuon sinulle ruokaa, että jaksat odottaa Joulukuusta.

Kohta hän toikin ison lautasen täynnä kaurapuuroa. Lusikkakin oli iso. Puuro oli jo jäähtynyt, joten voisilmä keskellä ei enää sulanut. Lasissa oleva maito ei maistunut.

Minä en uskaltanut jättää puuroa yhtään lautaselle. Söin kaikki. Mutta se oli muuten kovin syötiurakka mitä olen koskaan kokenut. Kaduin kovasti, että olin tullut niin aikaisin taloon.

Kortteeria Saunaniemessä

Me saaren lapset olimme rospuuttoaikana kortteeria mantereessa. Välillä olimme Korpelassa ja välillä Saunaniemessä. Keväällä kun koulun jälkeen oli jo valoisaa, meidän piti osallistua iltaisin talon töihin.

Joskus pantiin puita pinoon ja joskus olimme pellolla kääntämässä kiviä kivirekeen.

Oli myös hevosen taluttamista pellolle, jopa lahden takana oleville pelloille. Kannoimme myös heiniä pellolla töissä oleville hevosille. Ja monenlaista pientä askareta. Ierikka oli kova komentamaan ja käskemään töihin.

Kerran menimme tikapuita pitkin talon kuistin katolle piiloon, ettei meitä nähtäisi ja käskettäisi töihin.

Talon iltapala jäi hyvin mieleen. Se oli ruisleipää ja suolakalaa piimän kanssa. Se jopa maistuu hyvin vieläkin.

Toisaalta talossa oli mukavakin olla. Varsinkin talon nuoret Elina, Eero ja Olli suhtautuivat meihin saaren lapsiin hyvin ystävällisesti ja pitivät aivan vertaisinaan.

Myöhemmät ajat

Kun tulin aikuiseksi ja liikuin kirkolla, niin joskus Ierikka saattoi tulla vastaan.

Ierikka tunsu minut hyvin ja alkoi tervehtimään. Se tervehtiminen ei meinannut loppua millään. Ierikka ”heputti” kättä ja rupatti:

-”Mittee kuuluu, mittee kuuluu?”

-”On se vuan keskimelekosia ilimoja pitännä!”

-”Onpa vuan mukava kun vielä nähtiin!”

-”Oottako olleet terveenä?”

Valto Holopainen

Isäntämies

Tehtävissäni sain tilaisuuden tutustua talojen isäntiin. Se oli mielenkiintoista ja monella tavalla antoisaa.

Yleiskuvana jäi mieleeni isännistä, että he olivat varsin itsenäisiä ja riippumattomia ihmisiä. He tiesivät asemansa, eivätkä olleet joka tuulen heiluteltavissa.

Tuon peruskuvan täytti hyvin vauraan Saunaniemen talon isäntä **Eerik Nissinen**. Eerik vaali tinkimättä vanhoja perinteitä. Hän ei muuttanut omaksumiaan työtapoja, eikä uudistanut liioin kalustoaankaan. Saunaniemen talossa pihapiireineen säilyi vanha maalaiselämän idylli. Tuo sopusointuinen viehättävyys pihapiirissä pysäytti ja herätti ihailuakin.

Kaikella käyttäytymisellään Eerik edusti vanhan aikaisuutta ja vaatimattomuutta. Hän ei esiintynyt ökytalon isäntänä missään vaiheessa. Vastaavasti havaitsin monen kotonaan nuukanakin, piipulla kessua polttavan isännän kirkonkylällä käydessään hyvin pukeutuneena ja paksu sikari suupielessä.

Sotien jälkeen tapahtunut maailman muuttuminen maaltapakoineen, viljavuorineen pakettipeltoineen, oli monelle viljelijälle koettelemusten aikaa. Niin myöskin Eerikille. Saunaniemeäkin uhkasi autoituminen. Pojat eivät halunneet jatkaa talonpitoa isänsä jälkeen. Keskustelin tilanteesta Eerikin kanssa. Mahdollista vävyjen isännäksi tuloa hän ei oikein jaksanut hyväksyä, koska vävyt on ”eri päntyettä”. Puuntaimien istuttamista peltoihin en rojhennut esittääkään, sillä aavistin, ettei hän sitä hyväksyisi. Kysyin, oletko harkinnut peltojen paketoitua? ”En paketoi, isännäkshän ne sitten tulisi”. Metsänkauppojen teko ja asioiden hoito Eerikin kanssa sujui veljellisesti, kun oli saavuttanut hänen luottamuksensa. Ajan tavan mukaisesti kaupankäyntiin kuuluvat kohteliaisuudet eivät unohtuneet. Asiapapereiden allekirjoitusten jälkeen seurasi vahvat kädenpuristukset ja kohteliaisuuksien lausuminen.

Eerikin elämäntyyliä voi pitää alkukantaisena. Se oli kuitenkin perustarpeet tyydyttävää ”turmeltumatonta” maalaiselämää.

Sain nuorena miehenä monenlaisia varteenotettavia osviittoja ja ajattelemisen aiheita monilta isänniltä. Niin myös Eerik Nissiseltä.

Onni Ryynänen

Isänpäivänä

*Isä mitä sinulle toivoisin
vai kysyisinkö – muistitko sanoa hyvät
huomenet myös itsellesi?*

*Katsoiko peilistä hyväntuulinen, vai
aamun äreä miehen köriläs jota isäksi
sanotaan?*

*Sipaisitko poskea – ajamatonta parransän-
keä, pystyyn noussutta harittavaa tukkaa?
Nostitko kenties lököttäviä housuja ylem-
mäksi, vai hersyikö hymy huulillasi.*

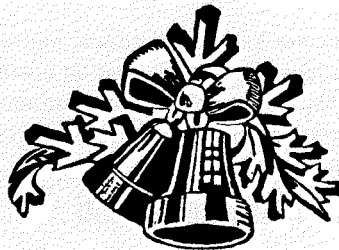
*Suuntasitko kohti kahvin tuoksua?
Muistitko ensimmäistä isänpäivääsi,
kuinka onnellinen ja hämmentynyt olit
pieni vauva-käärö sylissäsi?*

*Vai menitkö ajatuksissasi vielä kauemmas
taaksepäin – ensi tapaamisen vaimosi
kanssa – seurustelua
ja papin aameneen asti?
Muistelitko hyviä ja huonoja asioita –
onnellisia ja surullisia hetkiä.*

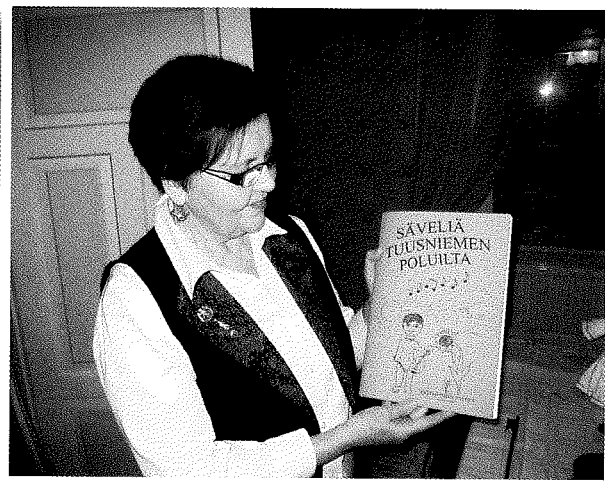
*Kaikki tämä kuuluu elämään. Vaan jospa
suuntaisit hetkeksi – muotoaan
muuttaneeseen puolisoon –
tai aivan uuteen elämän kumppaniin.
Lastesi leikkeihin ja nuoruuteen.*

*Vaan jospa kuitenkin vielä sen tärkeimmän
– siunausta kaikkein korkeimman Isä näin
sinulle toivoisin.*

Anu Tirkkosen kynästä
(kotoisin Tuusniemen Levälahdesta)

Riitta ja viulu

Kuva: Eero Hämeen-Anttila.

Riitta Hämeen - Anttila syntyjään Heiskanen näki päivänvalon Nilsissä Saarimäen koululla 70 vuotta sitten. Raatin koulun opettaja Pietarinen kaatui sodassa ja Riitan vanhemmat saivat työpaikat Raatin koululta. Riitan koti oli kaksivuotiaasta lähtien Raatissa koko koulu- ja opiskeluajan.

Ensimmäisen viulunsa Riitta sai 9-vuotiaana, siitä lähtien ovat Riitta ja viulu kulkeneet yhtä matkaa. Alkuaikoina Riitta soitti myös pianoa, mutta pianonsoitto jäi ja viulu oli se oikea Riitan soitin. Ensimmäinen opettaja oli Nilsin kanttori Pentti Hautsalo. Koulunkäynti jatkui Kuopion tyttölyseossa ja soitto Kuopion konservatoriossa. Kuopioon perustettiin vuonna 1950 musiikkiopisto. Riitta oli siellä ensimmäisiä oppilaita.

Siirryttyään 1961 Helsinkiin yliopistoon luonnontieteet vei voiton ja soitto jäi harrastukseksi, mutta ei lopunut. Riitta opiskeli kansankonservatoriossa Elsa Ristolan opastuksella Helsingin ylioppilassoittajissa Riitta soitti koko opiskeluajan viisi vuotta Erik Cronvallin johdolla.

Opiskelun jälkeen ensimmäinen työpaikka löytyi Riitalle ja hänen miehelleen Eerolle Tuusniemeltä. Kului 5 vuotta Riita soitellessa vaan kotijoukoille. Vuonna 1973 rovasti Aimo Junkkari ja lehtori Markku Nieminen olivat kuulleet jostakin Riitan soittotaidoista ja he pyysivät Riitaa esiintymään ja siitä se alkoi, eri juhlissa esiintyminen. Säestäjänä toimi usein opettaja Ritva Heikkinen. Yhtenä Riitan soiton herättäjänä oli ”Koillis-Savo soi”-tilaisuus ja Reino Tirkkonen joka pyysi Riittaa mukaan.

Amerikan matkalla v. 2001 syntyi Savonia-soittoryhmä joka oli yksi sormi Rettelo ryhmässä. Tämä Savonian ja Rettelon ryhmä on kokoontunut milloin isommalla tai pienemmällä kokoonpanolla. Muutama vuosi sitten naismuusikot perustivat soittoryhmän ”Menevät mimmit” joka esiintyy aina silloin tällöin. Riitta soittaa myös iloisessa kansansoitto- ja lauluryhmässä. Vuonna 1997 alkoi Riitan sävellystyö hänen sävellettyään häävalssin tyttärensä Päivin häihin. Siitä se sävellystyö alkoi. Kuopion yliopiston professori Osmo Hänninen innosti Riitan säveltämään.

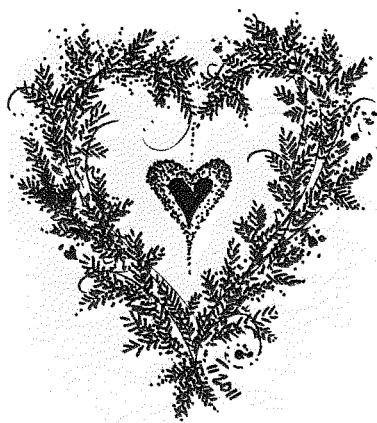
Opettaja Hilja Merioja on sanoittanut Riitan sävellyksiä. Samoin Riitta on säveltänyt Unto Eskelisen tekstejä, samoin monien muidenkin sanoituksia. Riitalla on myös paljon sävellyksiä omiin teksteihin.

Riitta julkaisi 70-vuotispäivänsä kunniaksi vihkosen ”Säveliä Tuusniemen poluilta”. Ihanasti kaikui laulu ja helisi soitto kotiseutujuhliissa 9.10. Riitan sävelvihkosesta.

Riitta on myös ollut mukana Koillis-Savon Kalevalaisissa, ollen sen ensimmäinen puheenjohtaja. Koillis-Savon Kalevalaiset on toiminut kohta kymmenen vuotta. Riitta on nyt sen varapuheenjohtajana. Vuonna 1988 perustettiin Tuusniemelle Pohjola Norden yhdistys. Sitä Riitta on vetänyt alusta pitäen. Sen näyttävimpänä toimintana on ollut vuotuinen Lucia neidon valinta. Lucia neito valitaan Koillis-Savon lehden levikkialueelta 13. päivänä joulukuuta. Lucia neitoja on ollut Vehmersalmelta, Kaavilta, Juankoskelta ja eniten Tuusniemeltä.

Riitta ohjasi myös lastenryhmiä ainakin siihen aikaan kun omat lapset Katri ja Päivi olivat pieniä. Nämä lapsiryhmät osallistuivat maakunnallisiin ja jopa valtakunnallisiin kilpailuihin. Riitta on myös innokas ja taitava posliinin maalaja. Mitähän olisi tapahtunut jos Riitta olisi valinnut pensselin viulunjousen sijaan. Soikoon viulusi vielä pitkään ja syntyköön säveliä uusia.

Anna-Liisa Happonen

Kauneimmat

Laukansalon Hirvolassa 20.12.2010

Joululaulut 2

"Lumi on jo peittänyt kukat laaksoissa, järven aalto jäätynyt talvipakkasessa. Varpunen pienoinen syönyt on kesäinehen. Järven aalto jäätynyt talvipakkasessa."

Runorämpsä Happoskalle

Tupa tässä on täönnä nyt Happoskoo
tuata aetoo niät Anna-Liisoo
jota jos vaekka mitennii mittaeloo
niin mieltä ja kieltäe piisoo.
Lie Liisalle pienenä jo penskana
tämä totena pantu mekkoon
että "jos mitä tiet, osasj ijarra
siitä kortena yhteiskekkoon."

Siitä pittäempä lie suana Luojakii
tuata Liisoosa toppuutella
että "eläpäs nyt hötkyile aalavarii
vuan koetapas kohtuuvella
ihan koomin kunj huvikses huppaella
ja välliin henkees jo vettee
niin nohevammin voet tuasj tuttierata
elonpolokujas taakse ja ettee."

Tämä elämisen-reistaaksen riehakka
Anna-Liisan loe sitä tarmoo
että hoksoo se oekeessa patteessa
näähä mikä on missäe varmoo
ja haestoo jo eiltäkättäe sen
miten aatokset kylykeesä kiäntää
ja mitenkä tavallinen immein
niille virotellen suutas viäntää.

On Happoska tua – jos sanoo suan –
Tuusniemelle täästehopakkaas
jota syvälle juurisa siitto tuan
kotjseovun rikkaas ja rakkaas.
Sen hengessä hieveessä puurtaessaan
ollu Liisalla on, mitä jakkoo
ja se työsä nyt työntää ja tuloksijaan
ite vaekka vuan syöp ja makkoo.

Ja niättäkö kun itse Halonennii
tätä Liisoomu jo titulieroo
kun neuvoksen arvonimelläkii
näille puhheile pontta nyt hieroo.
Ja senpä takija tuoreeltaan
tämä rahavas nyt kiittää Liisoo
ja ilohtoo onnitellessaan
että Emännässä puhtia piisoo!

Unto Eskelinen

(Kotiseutuneuvos
Anna-Liisa Happoselle
Tuusniemellä 9.10.2011.)

Kotiseutuneuvos Anna-Liisa Happonen. Vuonna 2010 Tasavallan Presidentti myönsi Anna-Liisalle kotiseutuneuvoksen arvon. Anna-Liisa on ollut tämän Tuusniemen Joulun lehtitoimikunnassa lehden perustamisesta, vuodesta 1989, alkaen. Samalla hän on avustanut lehteä lukemattomilla artikkeleilla ja kuvilla. Onnittelemme!
Kuva: Eila Venäläinen.

Leivän tuoksu

Kahdenkymmenen vuoden ajan sain tutustua **Hilikka Rissaseen** ja hänen elämäänsä.

Tutustuminen Hilikkaan ja myös hänen puolisoonsa Erkkiin tapahtui mutkattomasti. Vuosien ajan saavuimme usein viikonlopun viettoon tai lomailemaan Tuusniemelle, jossa leivinuuni oli lämmin ja tuoreen leivän tuoksu tuntui tuvassa. Milloin mummo oli tehnyt kalakukkoa tai potaattikukkoa jollekin, leiponut kaakunpohjan, lettipitkoja tai piirakoita jonkun juhliä varten.

Kerran oli talossa ihminen ison matkalaukun kanssa. Ihmettelin mielessäni, mihinkä se Hilikka nyt matkustaa ja kenen kanssa. Kävi ilmi, että Saksan Liisa oli käymässä koti- Suomessa ja Hilkan ruisleivät matkasivat maailmalle.

Ajan myötä tuntui, että Hilikka odotti meidän tuloa lasten kanssa, ensin Iidan ja sitten Vee-tin. Keskinäinen suhteemme läheni mitä enemmän oltiin tekemisissä. Monet karpalokiisselit keitettiin yhdessä poimituista marjoista ja voin todeta, että oltiin lihapatojen ääressä. Erkki uupui matkan varrella ja silloin Hilkan elämä koki kovia. Mutta ihminen on kestämissen mestari.

Loppuelämänsä Hilikka sai elää hyvää ja tapahtumarikasta elämää, oli matkoja, kokouksia, seuroja ja kaikenlaista toimintaa. Myös Hilkan sosiaalinen elämä oli kadehdittavaa. Lähes aina oli jotain menoa tai joku oli käymässä.

Marjareissut olivat minun ja Hilkan yhteinen juttu ja niitä myös tehtiin kymmeniä vuosien varrella. Jokakesäiset mustikka- ja vattureissut olivat tärkeitä meille molemmille. Karpaloreissut suomalaisissa olivat vielä jotain erityistä. Kerran karpalossa tapahtui outo juttu, jonka moni jo tietääkin. Oltiin Hilkan kanssa suolla kahdestaan ja kuinka ollakaan, tipahdin suon silmään kainaloita myöten! Hilikka ei ottanut asiaan mitään kantaa ja näin ollen jouduin itse läpimärkänä kömpimään suonsilmästä ylös. Kysyin vaivihkaa Hilkalta, mikset auttanut. Hilkan vastaus siihen oli, että ethän tuota pyytänyt. Sillä tavalla asia oli kuitattu. Viimeisten vuosien marjareissut olivat myös pelottavia, kun ei koskaan tiennyt milloinkaan ikäihminen uuvahda. Joka kerta kuitenkin kotiin päästiin, Hilikka usein lopen uupuneena, mutta tyytyväisenä.

Hänestä huokui loppuun asti lämminhenkisyys ja elämänhalu. Olimme aina tervetulleita ja majapaikka oli taattu.

Nyt on leivinuunin sielu hiljentynyt ja leivän tuoksu on poissa, mutta Hilikka elää kaikkien sydämissä ja mielessä.

*Hilikka marjamatkalla.
Kuva: Tarja Rissanen.*

*16.7.2011 siunauspäivänä
Rakkaudella vävy
Jukka perheineen*

Ylikonstaapeli Unto Siilin muistolle

(Esitetty Tuusniemen Evankelisluterilaisessa kirkossa muistotilaisuudessa loppiaisenä 6.1.2011), sekä hautajaisissa seurakuntatalolla)

Ystävämme, työkaverimme Unto Siili on poissa. Kuolema kohtasi Tuusniemen sairaalassa 22.12.2010 vaikean sairauden uuvuttamana.

Saatuani tiedon muutamia päiviä myöhemmin ei sitä voinut uskoa todeksi.

Onneksi tapasin Unton kolme päivää ennen kuolemaa. Olin aikaisemmin sopinut, kun Unto pääsee sairaalasta sunnuntaina 19.12.2010, voin puolenpäivän aikaan viedä Venäjän Karjalaan menevän avustuspaketin. Unto sanoi lähtevänsä Karjalaan maanantaina 20.12.2010.

Menin klo 13.00 aikaan Unto Siilin kotiin vaateavustus-pakettin kanssa. Unto istui keittiön pöydän luona heikon näköisessä kunnossa, tyttärensä Tiinan ja hänen miehensä seurassa. Unto kertoi lähtevän seuraavana aamuna Karjalaan ja vie sen paketin mukanaan. Sanoin Untolle, ettei mielestäni kannata lähteä matkalle siinä kunnossa. Unto vastasi, että hänen on pakko lähteä, sillä on sopinut muiden lähtijöiden kansa matkasta. Lisäksi hänen on saatava valmiiksi II-osa Paimen pojan mologista. Unto sanoi neuvotelleensa TV:2 kanssa monologien esittämisestä. Unto kehotti tytärtään etsimään lämmitysjohtoa, että saa pakettiauton käyntiin seuraavana aamuna noin 20 asteen pakkasessa.

Myöhemmin kuulin, että Unto oli samana iltana joutunut uudestaan sairaalaan ja oli sinne päästyään keskiviikon puolelle menehtynyt.

Unto kasvoi kahden sodan varjossa ja joutui kaksi kertaa pakenemaan Neuvostoliiton sotajoukkoja talvisodan alkaessa 1939. Toisen kerran jatkosodassa 1944 keväällä Neuvostoliiton suurhyökkäyksessä. Unto oli 14-vuotiaana joutunut karjalaumojen ajajaksi. Lähtö oli juhannuksen aikaan. Matka Karjalan Impilahdelta Heinäveden Kerman koululle on ainakin n. 300 km. Siellä karja sitten lastattiin juniin ja kuljetettiin Pohjanmaalle asti. Matka kesti useita viikkoja. Lehmät lypsettiin kaksi kertaa päivässä sekä paimennettiin ojanvarsilla. Untolla rikkoutuivat kengät ja hän joutui loppumatkan kävelemään paljain jaloin.

Unto on tästä matkasta tehnyt Paimenpojan monologin, jota on esittänyt useissa paikoissa.

Ymmärrän hyvin Unton matkan kärsimykset, sillä olen itsekin syntynyt Karjalassa Salmin pitäjässä. Olen myös samat matkat matkustanut härkävaunuissa kolme ja kahdeksan vuotiaana.

Jatkosodan jälkeen Unto vanhempineen oli asunut Lep-

päivirralla, josta käsin oli käynyt sotaväen ja sen jälkeen oli hakeutunut rauhanturvaajakoulutukseen. Unto oli komennuksella Suetsilla, joka oli suomalaisille ensimmäinen rauhanturvatehtävä. Sen palveltuaan Unto oli hakeutunut poliisikoulutukseen ja palveli joitakin vuosia Liik kuvassa Poliisissa. Kesäisin hän oli ajanut suorittua poliisimoottoripyörää. Tuusniemen nimismiespiiriin Unto nimitettiin 1960 luvun alkupuolella.

Unto Siiliin olin tutustunut jo aikaisemmin toimiessani Espoon poliisissa 1961 alkaen. Eräänä pyhänmiesten päivänä Tuusniemen rajalla Pyöräkänttiellä luisuin kesärenkaissa autolla sillankaiteeseen kovassa lumisateessa. Unto Siili kävi tutkimassa tapausta. Siili hoiti asian rauhallisesti, josta tapauksesta jäi hyvä mieli. Tultuani Tuusniemelle 1.6.1968 olin Unton läheisenä työkaverina yli 20 vuoden ajan, kunnes Unto jäi eläkkeelle.

Tuusniemen uudessa virastotalossa meillä oli huoneet vierekkäin. Unto oli järjestyspuolen ylikonstaapeli ja minä olin rikospuolen ylikonstaapeli. Kaikki asiat meni jouhevasti ja rauhallisesti eikä mitään riitaa tai edes suokopua ollut.

Unto oli Tuusniemelle tultuaan sanonut, että hän kitkee pontikankeiton kokonaan, josta Tuusniemi oli kuuluisa siihen aikaan.

Eräänä lauantai-iltana olimme liikkeellä Tuusniemen Volga-merkkisellä poliisiautolla. Unto joutui ajamaan 150 km:n tuntinopeutta Tuusjärveltä Jännevirralle asti. Emme saaneet kiinni japanilaisella autolle pakenevaa epäiltyä rattijuoppoa. Piti hälyttää Liikkuvan poliisin partio vastaan. Poliisiauto ei kestänyt kovaa ajoa, vaan sen moottori rikkoutui seuraavana aamuna ajoon lähdetäessä.

Untolla oli jossakin vaiheessa Tuusniemellä kaksi poliisikoiraa, joita käytettiin henkilö- ym. etsinnöissä myös lähipiireissä.

Untolla oli monia harrastuksia mm. Tuusniemellä olevan Ortodoksisen kirkon isännöitsijä. Lisäksi hän kuului Ortodoksiseen kirkkokuoroon, kirkkovaltuustoon ym. kirkolliseen toimintaan. Unto kuului myös sotilaspoikiin ja sinibaretteihin.

Unto oli käynyt nuorempana Leppävirran kotiteollisuuskoulun, josta oli innostut erilaiseen nikkarointiin ja nahkatöihin. Unto hankki saumauskoneen ja alkoi hirvennahkasta valmistaa reppuja, uunikintaita, masseja ym. nahkaesineitä. Myöhemmin eläkkeellä toiminta laajeni ja niistä kehittyi hyvä myyntituote. Syksyisin hän keräili hirven ym. eläinten nahkoja. Olin kerran Unton mukana viemässä keräämäänsä nahkakuormaa Kokkolan nahkatehtaalle. Siellä hän vaihtoi nahkat muokattuihin ja värjättyihin nahkoihin.

Unto tuli kaikille tutuiksi ja hänet valittiin Tuusniemen Oikeeksi Immeiseksi, muistaakseni 1990-luvulla.

Unto oli myös innokas Karjalan kävijä. Syksyllä hän kertoi eräässä Tiistai-seurassa käyneensä Venäjän karjassa 177 kertaa. Useita kertoja hän oli oppaana kertomassa sotamuistomerkeistä. On valitettavaa ettei hän saanut valmiiksi Paimenpojan monologista II-osaa.

Untolla oli monivaiheikas onnelliselta näyttävä elämä yli 80 vuotta. 80-vuotissyntymäpäiviä vietettiin elokuussa 700 hengen voimin. Unto oli myös täysin raitis - vasta myöhemmällä iällä hän innostui kotiviinien ja erilaisten ruokien valmistukseen.

Muistan Unton kertoneen, että ollessaan alkuaikoina Helsingin Liikkuvassa Poliisissa vartiointitehtävissä, oli valtiovierailulle tullut Etiopian keisari Haile Selassie seurueineen. Seurueelta oli kadonnut tai anastettu joku esine. LP:n partio oli saanut mainitun esineen takaisin. Keisari Haile Selassie oli omakätisesti heille kunniamerkki. Untolla oli muitakin merkkejä rinnassa itsenäisyyspäivänä. Hänellä oli ainakin Valkoisen Ruusun I-luokan kunniamerkki kultaristein ja ainakin neljä muuta merkkiä. Myös Karjalan viranomaiset myönsivät hänelle kunniakirjan ja -merkin muistomerkin pystyttämistä, johon Unto oli vienyt pihakiviä entisen kotitilansa pihasta Impilahden Pukitsanmäestä.

Myös Ortodoksinen kirkko tai arkkipiispa on hänet palkinnut isännöinti ym., tehtävistä. Tuusniemen kunta on myös myöntänyt standaarin, suomenlipun ja kunniakirjan.

Unto Siiliä voisi kuvailla seuraavasti:

Unto oli tarmokas, nopeasti reagoiva, vastaus heti valmiina, voimakas, peräänantamaton, ”lähes kaikki tietävä”, isällinen, kaikkien kanssa toimeentuleva, tarinan kerjoja, vahva persoona.

Hänen kanssaan oli turvallista olla erilaisissa ja vaarallisissakin poliisitehtävissä. Häneen voi täysin luottaa.

Minusta oli onni olla 26 vuotta Tuusniemen nimismiespiirissä hyvien ja luotettavien työkavereiden kanssa.

Esitän surunvalittelut Unto Siilin tyttärille Ullalle ja Tiinalle, sekä muille lähiomaisille.

Tähän surunvalitteluihin yhtyvät Tuusniemen ja koko Koillis-Savon entiset ja nykyiset poliisimiehet, nimismiehet, kansliahenkilökunta ja kaikki Untolle tutuiksi tulleet poliisihenkilöt, sekä Kuopion seudun poliisiveteraanit.

Kaikki kunnia, ylikonstaapeli Unto Siilin elämäntyölle.

Unto Siilin kunniaksi pidämme hiljaisen hetken nousemalla seisomaan-----kiitos.

Nyt Unto pääsi kaipaamaansa Karjalaan, ”Karjalan kunnaille, missä kulta kähköset kukkii ja kirikön kristat kiiltelee.”

Reino Miskala
ylikonstaapeli/eläkkeellä

Tuusjärvellä miehet vettävät traktoria - Naiset kärräävät miehiä

Heinäkuun helteinen sää lupasi hikisiä hetkiä Tuusjärven Tuiskeen Zetorin vetokisoihin kesällä 2011. Traktorivetokisathan mielletään sellaisiksi, että kokeillaan koneiden voimia ja vetävien pyörien pitokykyä. Tuusjärvellä ajatellaan toisin. Ilmeisesti paikallinen väki on joutunut vetämään traktoreita suopelloista useammankin kerran kyn-töaurojen jumiuduttua suohakoihin, joten Zetorin veto kuului aikoinaan ihan arkiseen elämään.

Nykyisin Zetoria voidaan vetää jo hupihommana ja kisat ovat siten nykypäivää. Olli Hätisen Zetor 25 A vuosimallia 1957, kuuluu siis A-luokkaan. Traktorin painosta Tuusjärven tapahtumapäivän juontaja Vesa Toivanen mainitsi, että ”Alta 2000 killoa.”

Vetokisassa Zetor oli käynnissä ja sen omistaja Olli Hätinen istui pukilla. ”Olli. Et sua sittä painoo jarrua, vaikka vetäjänä ois vaikkapa nuapurkuntalainen,” her-kisteli juontaja.

Toistakymmentä urosta ilmoittautui kisaan, joista kuusi pääsi loppukilpailuun. Kilpailu meni tiukaksi, sillä 20 metrin pituisen vetokisaradan ajat menivät huimasti alle 20 sekunnin. Voittajaksi selviytyi toistamiseen **Heikki Leskinen**.

Jos miehet vetivät Zetoria, niin naisilla oli jo ihmisläheisempi kontakti. Heillä oli vuorossa äijänkäräyskisa. Ukkoloita, niin omia kuin vieraita sai vappaasti kärrätä kottisellaisilla, ihan kilivan kanssa. Liekö tämäkii perin-nelaji suanna alakusa äijjiin saanailtoin jäläkiloilyistä?

Vuoden 2012 vetokisat on tarkoitus järjestää heinäkuun lopulla ja tuusjärveläisillä toimijoilla on toiveissa pitää kisat koulun uudella lähiliikunta-alueella.

Hannu Holopainen

Äijät saavat kerrankin kyytiä – ja vieläpä ilomielin. Kuva: Hannu Holopainen.

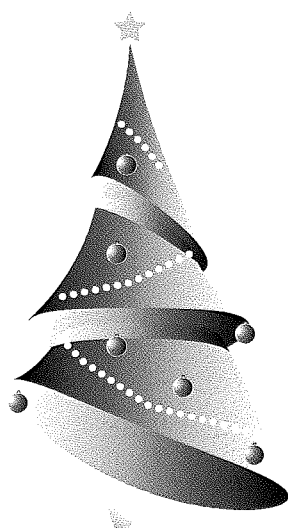
Tuusniemeä kehittämään!

1980 luvulla Tuusniemellä oli kova kehittämisinnostus. Joukolla keksittiin runsaasti kehittämisideoita. Viime vuoden Tuusniemen Joulussa julkaisimme kaikkiaan 89 kehittämisideaa. Näitä on jäljellä vielä melkoinen määrä. Taitaa olla peräti 148.

Kannattaakin kaivaa viime vuoden lehti ja kerrata mitä ne olivat?

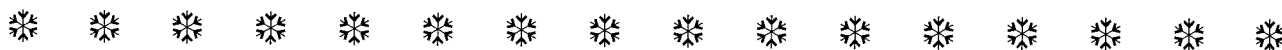
Eipä hätää, näistäkin löytyy jokaiselle lukijalle kehitettävää. Viime numerossa selvitimme lyhyesti ideoiden taustaa. NYT HUOLELLA LUKEMAAN JA AJATTELEMAAN. HOPI- HOPI!

ATK-kurssi – Metsästyspaketteja ulkomaalaisille – Sian tappajaiset – Ojankaivua – Jodlaus valtatie varressa – Urheiluleiri – Uimakoulu – Pakopaikka – Perheterapiakeskus – Teniskeskus ja kurssit – 100 000 markkaa mainoskampanjaan – Eräretket – Kastematojen etsintäkurssi – Henkiinjäämiskurssi – Homoseksuaalien Lomakoti – Rodeoratsastus –

Perinnetalkoot – Siirretään valtatieä 8 kilometriä – Rakennetaan kanava – Ankoja, kanoja ja lampaita – Sukelluskilpailut – Kalojen jahtaamista – Tanssilava – Ampumarata – Ampumahiihto – Luontoretket – Nudistimotelli – Musiikkijuhla – Tervankeitto – Akkainviikon paketti – Yhteissaunomispaketti savusaunassa – Pontikkamuseo – Myydään kaikki huoneet matkailufirmalle – Masokistileiri – Vitsinkertojaopisto – Marjakurssi – Teatteri – Ostetaan 1 miljoonaa maksava taulu – Taulunkatsomaretket – Myyntifirma – Osta Hupeli – Löhö Loma – Hauskaa olla pittää – Asunnot myydään eläkeläisille – Luonto tutuksi talvella – Metsään eksyminen – Pilkkikilpailu kesällä – Jäärata-ajot hevosella – Liukkaan kelin harjoitusrata – Liukumäki – Hiilenpolto – Ratsastusta härällä – Iso vakuutus ja tulipalo – Viisasten kiven etsiminen metsästä – Avannosta toiseen sukeltamista – Korttipeliturssi – Ilotalo – Uhkapeliluola – Opasteet joka paikkaan – Kalojen purkituskilpailu – Antiikkikauppa – Pet-tuleivän teko – Tuusniemen sekstivistivaalit – Luovuuskoulutusta viikon loppuisin – Hengenpelastuskurssi – Perhon tekokurssi – Kylähullu esiintymään – Luontopolkuja – Lumiveistos keskustaan – Melontaa – Hiekkalinnojen rakentamista – Surffausta – Vesihiihtoa

– Aids-parantola – Hierontaa kaikille – Perheriitojen hoitoa – Viitakkeen liippauskurssi – Metsänhoitokurssi harrastelijoille – Leimauskilpailut äkkinäisille – Maalaus- ja piirustuskurssit – Maanpuolustuskurssi – Radioamatöörit – Rullasuksilla Tuusmäelle – Hiihtolatuja kesäisin – Myrkkysienikurssi – Hiihtosuunnistus – Yökälästä – Rukiinleikkuutalkoot – Moottoripyörät – Viikatteella niittokurssi – Viikatteella niittokilpailut – Latotanssit – Käenkukuntaviikko – Lasten yhteisseikkailut – Höpösavotta – Pelihelveti – Juhannuskarnevaalit – Pellavan kasvatus, loukutus ja listaus – Riiden puinti – Puimakoneella puinti – Säteilyn mittauksia hiuksista – Riippumiskoivu – Mahalanjuontipaikka – Paskantamispaikka – Käymäläkylä – Ydinsaastesuoja – Golfrata – Lasten taidekurssit – Suuret suunnistuskilpailut ja polkuretket – Lentokenttä Juojärvelle – Palkataan päätöiminen myyntitykki – Riippuliittoa – Kaskinaurispelto – Ressinhoito – Puutarha, jossa saa maksusta tehdä töitä – Puutarha, jossa saa maksusta tehdä tuhojaan – Syöntikilpailut – Leskien leirit – Tuulastus – Rukousviikko – Savusauna – Vasta – Avanto – Kutupaikka – Kuntosenssit heinäladossa – Kasvisruokakurssi – Liharuokakurssi – Karjan kutsumiskilpailut – Savusauna valtatie varteen – Rakennusten polttaminen – Syntisten viikko

Karu on Suomen mantu

Kivenraivausta 50 vuotta sitten

Liukonpellon Eero 80 v. osti 1950 luvulla Ylämyllyltä ensimmäisen traktorinsa. Käytetyssä Zetor – Super mallissa oli ohjaamokoppi, jota ei tuon ajan traktoreissa ollut. Koppi suojasi sateella, mutta oli kuumalla kesähelteellä.

Kotitilan kivenraivaus oli työlästä. Nykäsen veljesten rakentama kivenraivausvaunu oli Eerolle tuttu. Hänen vauunsa rakennettiin Kulajoella, seppä Yrjö Rissasen pajassa porukkatyönä. Se tehtiin kuorma-auton rungolle. Käyttövoimana traktori. Raivaustyön alkaessa kiveen porattiin reikä, johon iskettiin kiilatappi, rinki. Siihen kiinnitetty sinkkivaijeri ohjautui juoksupyörän, rissan kautta vinssiin, jonka pyörimisnopeutta sääteli auton vaihdelaatikko.

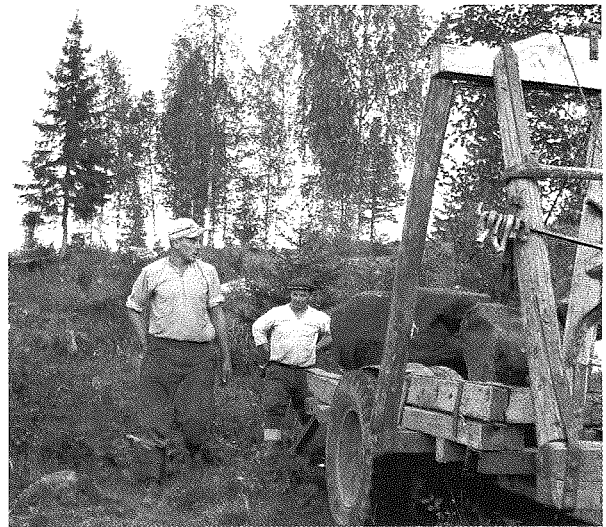
Kivivaunussa oli myös turvaverkko, joskin kevytrakenteinen. Raivattavat kivet olivat suuria ja painavia. Ne pudotettiin peltojen laitamille tai veteen.

Eero Miettinen liikkui kivivaunuineen viitisen vuotta Liukonpellon, Ohtaanniemen ja Susimäen pelloilla. Sitten Eero istui kaivurin ohjaimiin.

*Teksti: Pentti Rissanen
Kuvat: Martti Rissanen*

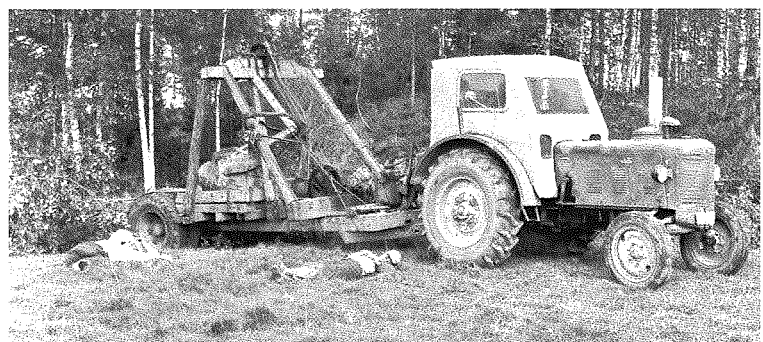
Molskahdus Kulajokeen.

Vaunu on lastattuna kivillä.

Vaijerin irroitus.

*Eero ja Smolanderin Eelis perinteisellä ruokalevolla.
Zeto-Super jäähyllä.*

Hiukkasfysiikan tiedeleirimatka

Lukion 2. vuosikurssin opiskelijat **Matias Leminen**, **Eki Markkanen** ja **Kimmo Turunen** sekä opettaja **Maire Miettinen** osallistuivat 4 – 6.5.2011 yhdessä Turun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion 17 opiskelijan ja kolmen opettajan kanssa Cern-tiedeopetusverkoston järjestämälle hiukkasfysiikan tiedeleirille Geneven lähellä Sveitsin ja Ranskan alueella sijaitsevassa Cernin hiukkastutkimuskeskuksessa.

Cernissä leirikoululaiset kävivät hiukkasfysiikan luennoilla ja näkivät millaista fyysikkona työskentely voi todellisuudessa olla. Luennoitsijat olivat pääosin suomalaisia tutkijoita, mutta mukaan mahtui myös maailman kuulun antimateriatutkijan Michael Doserin englanninkielinen luento. Luentojen ohella vierailtiin esimerkiksi Cernin alueella sijaitsevassa Atlas-koeaseman kontrollihuoneessa, Isolude-koeasemalla sekä Microcosmos-näytelytiloissa. Matkaan sisältyi myös alppiretkipäivä, jolloin ihailtiin alppimaisemia myös Ranskan puolella Chamonin alueella. Vapaa-aikana oli mahdollisuus tutustua Geneven kaupunkiin sekä käydä esimerkiksi Ranskan puolella ostoskeskuksessa.

Kokonaisuudessaan hyvin antoisa ja opettavainen matka kesti kuusi päivää. Matka toi mukanaan myös Geneven ja Cernin kansainvälisen ilmapiirin kokemisen sekä tutustumisen ja yhteistyön toisen lukion opiskelijoiden ja opettajien kanssa. Matkan kustannuksiin saatiin tukea Tuusniemen Osuuspankilta ja Lions Club Tuusniemeltä, mutta suurimman osan matkakuluista opiskelijat maksoivat itse.

Seuraavassa matkamme pääkohtia.

Maanantaina 2.5.2011

Ensimmäinen päivä alkoi siirtymällä heti aamusta lentokentälle Rissalaan, josta lentomme lähti noin klo 8.30 kohti Helsinkiä. Sieltä jatkoimme lentokoneella kohti Geneveä, tehden välilaskun Frankfurtissa. Geneveen saavuimme lopulta hieman viiden jälkeen paikallista aikaa. Lentokentältä siirryimme junalla Geneven juna-asemalle. Sieltä kävelimme nuorisohostellille, jossa yövyimme koko matkan ajan. Hostellille asettumisen ja pikaisen turkulaisiin tutustumisen jälkeen oli loppuilta vapaata, ja jokainen kävi tahoillaan syömässä jossain päin Geneveä.

Tiistaina 3.5.2011

Toisena päivänä lähdimme heti hostellin aamiaisen jälkeen kohti Ranskan puolella sijaitsevaa Chamonixin hiih-

tokeskusta, jonka lähellä sijaitsee myös Alppien korkein huippu Mount Blanc. Linja-automatkan jälkeen nousimme gondolihissillä Aiguilla du Midi-vuoren huipulle 3 842 metrin korkeuteen. Maisemat olisivat olleet huikeat, mutta pilvet peittivät suuren osan näkymästä. Ilma oli kuitenkin maan tason 20 asteeseen verrattuna kylmää, sillä huipulla oli joka kymmenen astetta pakkasta. Huipulla jokainen sai liikkua ja valokuvata vapaasti sekä syödä siellä olevassa ravintolassa. Parin tunnin jälkeen laskeuduimme alas ja kaikille jäi aikaa käydä ostoksilla vuoren juurella olevassa kylässä. Pian lähdimme kuitenkin takaisin Geneveä kohti. Tällä kertaa tosin kiertäen Genevejärven toista rantaa nähden samalla huikeasevia vuoristomaisemia. Matkan jälkeen kaikilla oli vapaata aikaa kaupungilla, mikä taisi taas kulua ruokapaikan etsimiseen ja syömiseen.

Keskiviikkona 4.5.2011

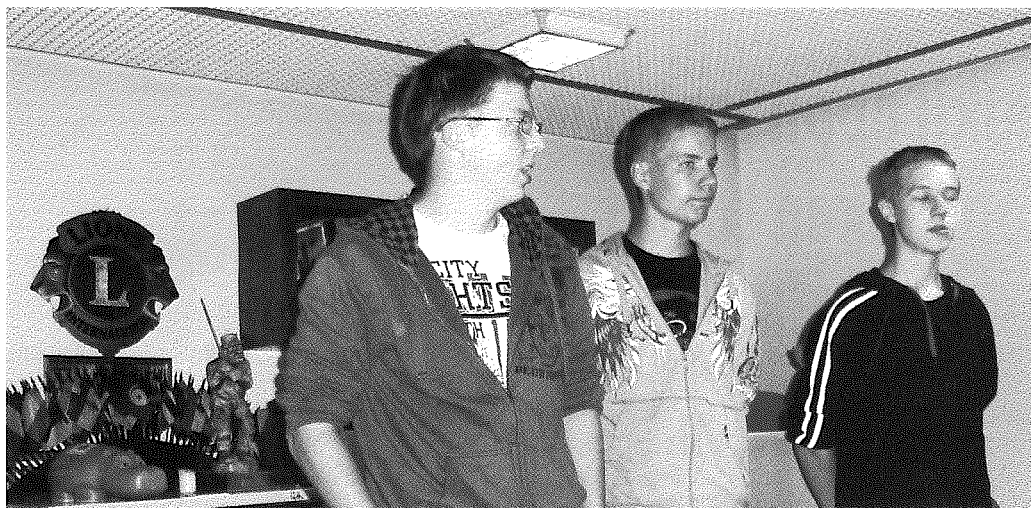
Ensimmäinen tiedeleiripäivämme Cernissä.

Kokoonnuimme klo 8.45 B-portilla, jossa meitä oli vastassa Cern-tiedeopiskelun koordinaattori Riitta Rinta-Filppula. Hän opasti meitä koko tiedeleirin ajan paikasta toiseen laajalla Cernin alueella. Alkupäivästä oppaanamme toimi myös Atlaksen talousjohtaja Markus Nordberg, jonka johdolla kävimme katsomassa Atlas-kontrollihuonetta. Tämän jälkeen Nordberg piti mielle värikkään yleisesitelmän Cernistä.

Lounaan jälkeen Sami Räsänen piti mielle PowerPointesityksen protoni-protoni ja ydin-ydin törmäyksistä. Ilta-päivällä kävimme myös Microcosmoksessa jossa opiskelimme Cernin ja fysiikan historiaa ryhmitöinä. Koulupäivän jälkeen kävimme Geneven keskustassa Pizzeriasa syömässä, jonka jälkeen vetäydyimme Hostellille lätkimään korttia.

Torstaina 5.5.2011

Päivä alkoi klo 9.00 professori Jorma Tuominiemen kolmen tuntia kestäneellä luennolla hiukkaskiihdyttimistä ja hiukkasfysiikan tulevaisuuden haasteista. Lounaan jälkeen Pekka Suominen ja Janne Pakarinen esittelivät meille radioaktiivisia ionisuihkuja tuottavaa Isolude-koeasemaa. Päivän viimeinen luento, jonka piti Joni Turunen, käsitteli tulevaisuuden lineaarikiihdytintä suunnittelevaa CLIC-projektia. Luentojen jälkeen kävimme bussilla Ranskan puolella ostoskeskuksessa ja vanhassa kunnan McDonald'sissa syömässä. Ranskan puolelta palasimme majapaikkaamme Hostellille.

Matias Leminen, Eki Markkanen ja Kimmo Turunen olivat kertomassa matkastaan ja kiittämässä saamastaan avustuksesta Tuusniemen Lions-Klubia 1.9. 2011.

Perjantaina 6.5.2011

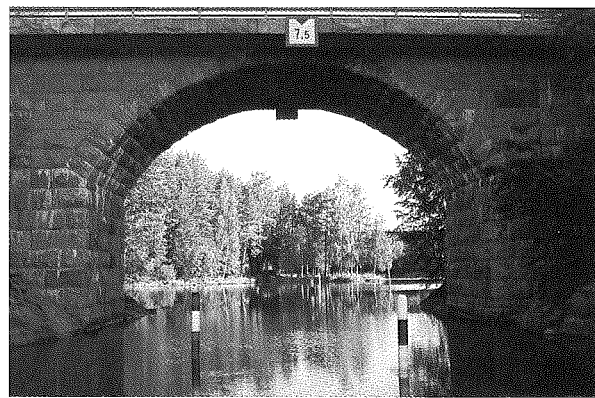
Viimeisen leiripäivän aluksi tutustuimme Grid-projektiin ja tietokonekeskukseen Joni Hahkalan opastuksella. Tietokoneiden kehittymistä esittelevässä näyttelyssä näimme mm. tietokonelaitteiston jolla fyysikko Tim Bernes-Lee kehitti vuonna 1990 WWW:n (World Wide Web) Cernin tutkimustulosten sisäiseen tiedonjakeluun. Sen jälkeen itävaltalainen Michel Doser piti mielenkiintoisen englanninkielisen luennon antimateriasta. Lounaan jälkeen oli Riitta Rinta-Filppulan johdolla leirikoulun yhteenveto- ja palautekeskustelu. Ja sitten olikin leirikoulun viimeinen osio "Discover Genova Treasure Hunt". Jakauduimme ryhmiin ja meille jaettiin eräänlainen "aarrekartta", jossa oli opastettu reitti Geneven merkittävimpiin kohteisiin ja kysymyksiä niistä. Siinä iltapäivä menikin etsiskellen Geneven nähtävyyksiä. Illalla koko leirikouluryhmä kokoontui vielä yhdessä syömään samaan pizzeriaan. Tämän jälkeen lähdimme pelaamaan korttia ja siinä se koko yö menikin korttia pelatessa ja jutellessa.

Lauantaina 7.5.2011

Aamulla olisi ollut herätys klo 4.00 mutta ei me jaksettu nukkua ollenkaan. Siitä sitten lähdettiin väsyneinä kävelemään kohti juna-asemaa, josta jatkettiin lentokentälle. Lento Genevestä Müncheniin meni nukkuessa. Samoin lento Münchenistä Helsinkiin. Junamatkalla Kuopioon kävimme junan ravintolavaunussa syömässä ja katseltiin kuvia, joita tuli matkan varrella otettua. Kuopiosta päästiin sitten Kimmon kyydillä kotio.

Tiedeleirille osallistujat

Rahavene

*Maantiesilta Riistaveden kirkon lähellä.
Kuva vuodelta 2011.*

Tämä on yksi minun lapsuuteni puhdejuttu. Kun ei ollut radioita, eikä televisioita, istuttiin tuvassa ja tehtiin puhdetöitä. Naiset kehräsivät ja miehet tekivät puutöitä. Siinä sivussa kerrottiin juttuja. Me lapsetkin sitten korva tarkkana kuuntelimme. Oli joskus niin jänniä juttuja, että pani ihan tärisemään. Tämä on yksi niistä tärinäjuttuja.

Riistavedellä siinä kirkon lähellä on Kivisalmen silta. Kerrottiin, että siellä jossakin salmen pohjalla on vene täynnä rahaa. Ehto oli sitten siihen aarteeseen saamiseen seuraava: Kun antoi vastasyntyneen poikalapsen, niin sai veneellisen rahaa.

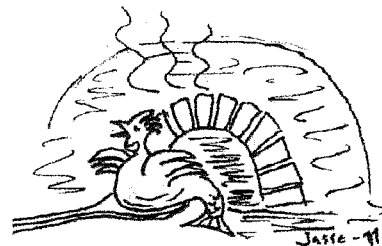
Niinpä sitten sattui eräälle naiselle sopivasti keskiyöllä syntymään poikalapsi. Raha tietenkin houkutteli naisia ja se lähti lapsen kanssa sinne rannalle.

Istui siellä rannalla. Kuului ääni; "annatko lapsesi?" Nainen sanoi "Annan" Rupesi jo veneen kokka näkymään. Lapsi rupesi muuttumaan mustaksi. Nainen kauhistui, huusi sitten "En anna lastani".

Venepä painui takaisin. Siellä se aarre on varmaan tänäkin päivänä.

Lisa Lyytikäinen

Kalakukkokii oppii lentämään tiukan paikan tullen

Reilu vuosi sitten kevättälvella ennen lumien sulamista Pohjois-Karjalasta ilmineerattiin allekirjoittaneelle, että olisi matka Brysseliin, jonne lähtee kymmenen hengen lähetystö eri vammaisjärjestöistä – tietojemme mukaan sinullakin on ripaus tietoa ja kokemusta siitä kuinka ”hyvin” asiat ovat meillä täällä Suomessa ja täällä kotikunnailla, ajatellen ns. heikompiosaisia ja heidän asioidensa hoitumista.

Matkamme pääteema on ”ihmisoikeudet Suomessa”.

Niin se kukkoasia, ehkä matkan tärkeimpiä asioita. Viemisiähän sinne pitää olla. Niin herroille, kuin rouvillekin ja tietysti neideille. Jos heitä sattuu siellä oleman. Ajatukseeni välähti; kalakukko ja tietysti ahvenkukko”? Kukas sen tekisi ja vielä lentotaitoisen sellaisen?

Ja totta kai vien savolaisen kukon. Mieleeni tulikin ystäväpariskunta Kuopiosta ja tarkemmin vielä Vuorelasta. Olisikohan Pentillä vielä mahdollisuus saada ahvenia kairan reijistä Kallavedeltä ja tekisikö Seija-rouva sen matkustavaisen maukkaan kukon? Seija kertoi, että onnistuohan se. Kukon painoksi sovittiin kolme kiloa, eihän se niin voisi olla sen painavampi. Ja niin lähtivät viemisasiat hyvin alkuun, kiitos vielä heille!

On hiljaista jokunen viikko, sitten tulikin hätäisen puoleinen puhelinsoitto sieltä Vuorelasta Seija-rouvalta puhelimeeni. Mitäs nyt tehdään, kun kukosta tulikin kuuden kilon painoinen kolmen kilon sijasta?

Olin kyllä jo ennen soittoa onkinut vähän tietoja vierailukohteestamme. Tähän yhteisöön tulee joka aamu 10 000 herraa, rouvaa ja neitoa, huh huh. Kyllähän kukko tekee kauppansa. Sovittu juttuhan!

Tuusniemen kirkonkylältä 8.6.1982. Silloin oli kova lumisade. Kuvassa Matin vanhemmat Eliina ja Petteri Poutiainen. Kuva Matti Poutiaisen arkistoista.

Sitten sovin heidän kanssaan, että menen heitä ja kukkoa vastaan Kuopion rautatieasemalle. ja näin sitten tapahtuikin molemmin puoliosassa yhteisymmärryksessä ja tuleva lähtevä kalakukko junaan ja huomenaamulla Seutulan lehtokentälle matkakohteena Brysseli. Seija-rouva ja Pentti ilmeisesti teknisenä avustajana olivat pakanneet ahvenkukon erittäin hyvin, ihan niin hyvin, että kukon lentotaito meinasi ruveta horjumaan. Menin kentällä turvatarkastukseen ihan niin kuin muutkin oikeat ihmiset. Siinä kilistimet ja kolistimet johonkin kippoon ja muut käsimatkatavarat perään ”tarkastustunneliin” – kukkokin omassa kassissaan. Kippokilistimet sain takaisin, mutta kukkokassi jäi pöydälle.

Hetken päästä tullivirkailija laittoi kukon kasseineen uudelle hihnalle. Sama juttu – ajattelin jo, että nyt taitavat kukon siivet lyhentyä! Sitten virkailija kanssa yhdessä avasimme kasin vetoketjun. Kassissa oli myös joitakin minun ”piirustuslehtiöitäni” ja pojalla erittäin hyvin teipattu ja ”narutettu” laatikko-ahvenkukko. Ajattelin, että nyt viimeinkin kukon lentotaito punnitaan.

Mutta kerran vielä kukko joutui kokemaan virkailija todella leppoisan ja asiallisen kohtelun. Kukko kasseineen tuli jälleen pöydälle, ilmeisesti paljon kokeneempänä kuin muut kanssasisarensa ja veljensä.

Sitten virkailija kysyi; ”Mitä sinulla todella on tuossa laatikossa?” Kerroin hänelle; ”Siinä on ahvenkukko ja mikäli sallisit ottaisın sen mukaani ja yksisisätuumin lennettäisiin Brysseliin, jossa se sitten esittäytyisi paikalliselle herrasväelle”. Kylmät väreet kulkivat lävitseni kukon puolesta. Virkailija rupesi sitten laittamaan vihkosia kassiin, vetäisi vetoketjun kiinni ja sanoi: ”Tämä oli minulle uusi tuttavuus – hyvää matkaa Brysseliin!”

Mielessäni kuulin, että kukko kiekaisi ja vähän näpyteli siipiään kiitokseksi kokemuksestaan herralle, joka myönsi sille lentoluvan ”kaukomaille”.

Päämäärässämme oli sitten myös asiallisia, nämä hyvin pukeutuneet ihmiset. Kukkotarjoilustamme he olivat ihan ”kilttiä”väkeä, kun söivät lautasensa tyhjiksi savolaista pikkelssiä!

Tähän lienee ollut osansa rajapitäjän rouvilla tarjoilijoin, heidän luodessaan lempeitä silmäyksiä ruokailijoihin, minun toimiessa kukon leikkaajana – kylläkin ilman puudutusta!

Ja näin kukon lentomatka päättyi edellä kerrotuin seurauksin – onnellisesti!

Matti Poutiainen
järjestöaktiivi
Hyvinkää

Tuusniemi muuttuu

Kiertoliittymä / liikenneympyrä ensimmäistä syksyä ja S-Market viimeistä.

Venla-lampaan tarina

Viime kesänä löytyi Seinävuoren Rotkolaaksosta puuhun sidottu lammas. Onneksi ihmisen tie osui ajoissa lampaan luo ja pelasti sen. Lammas sai kodin läheisestä Viljakalan talosta.. Sille laitettiin EU-direktiivin mukaiset merkit ja numerot korviinsa.

Nimeksi sille annettiin Venla.

Venla sai sitten talvikodin Petäjämäestä Laura ja Hannu Reinikaisten lampolasta. Pöyhösen Anja keritsi lampaan. Venlan villa osoittautui hyvin pehmeäksi. Villoista aiotaan vielä kehrätä lankaa. Langoista vielä neulotaan Tuusniemi-kintaat. Kintaat lahjoitetaan kunnalle ja laitetaan vaikkapa vitriiniin kaikkien nähtäväksi.

Venla – lampaan tarina säilyy näin seuraaville sukupolville. Venla on erittäin kesy, joten sitä ei ole hoidettu huonosti.

Mikä oli syy lampaasta luopumiseen – se jää arvoitukseksi? Toivon mukaan Venla saa kevättalvella vuonia ja näin Venlan tarina jatkuu – ehkäpä vielä tässä lehdessä. Olkoon Venla Tuusniemen Joulun nimikkolammas tarinoineen.

A.L. Happonen

Kuva: Anna-Kaisa Tenhunen

Tuustytöt

Harrastajalaulajat 10 vuotta.

Vuoden 2000 syksyllä kokoontui joukko laulun harrastajia naisia. Idean äitinä oli **Helvi Voutilainen** ja hänestä tulikin ensimmäinen kuoron vetäjä. Nimensä kuoro sai kotiseutuyhdistyksen kuusijuhlissa vuonna 2001 allekirjoittaneen esittämänä.

Vuodesta 2002 Tuustytöt saivat johtaakseen kanttori **Sinikka Miettisen**. Myös hänen tyttärensä **Aino** tuli kuoroon viuluineen ja **Anna** selloineen. He myös molemmat lauloivat. Sinikka johti innolla Tuustytöitä. Vuodesta 2006 ja sen jälkeen tuli kuoron johtajaksi opettaja **Anja Komulainen**. Hänen johdolla kuoro valmisti 10 vuotuisjuhlakonsertin. Vierailevana johtajana konsertissa toimi kanttori **Maija Vuorinen**. Hän on syntyjään Ranta-Kosulasta ja on edesmenneen Sinikka Miettisen ja Terttu Iivosen sisko ja allekirjoittaneen entinen oppilas.

Nyt kuoroa johtaa kanttori **Riikka Tuura**. Kuoro kokoontuu harjoittelemaan seurakuntatalossa kerran viikossa. Kuoro esiintyy erilaisissa juhlissa, syntymäpäivillä ja hautajaisissa, kunnan tilaisuuksissa, veteraanijuhlissa, sukujuhlissa, ministerivierailuissa, seurakunnan juhlissa ja myös kirkossa.

Kuvassa vasemmalta: Maire Koistinen, Seija Kasanen, Vieno Happonen, Anja Komulainen, Marja-Liisa Lyytinen, Riitta Juvonen, Helvi Voutilainen, Mirja Kasanen ja Terttu Iivonen. Kuva: Mirja Kasanen.

Kuoro on kehittynyt vuosien varrella ja esitykset ovat tasokkaita. Laulu soi sydäimestä herkästi ja kauniisti. Tuustytöt antaa juhliimme arvokkaan lisän. Soikoon laulunne ilolla ja riemulla. Toivomme joukkonne myös kasvavan.

*Kiittäen
Anna-Liisa Happonen*

Liäkäär-Antin syntymästä 75 vuotta

Mutta, mitä se Antti aikoinaan sanoikaan?

Antti lähetti Veikko Keräsen sairaalaan sydäntutkimuksiin. Veikko kävi ja Antti totesi: "Hyvä kun kävit, niin ossoon sitten kirjuttaa kuolintodistuksen".

Unto Hirvonen tuli Antin luo valittamaan vikojaan, kun jalat olivat kipeet.

Antti; "Kyllä niillä haetaan kävelet, jos et niillä sinne piäse, niin kantaahan ne loppumatkan."

Antti pauhasi työpaikallaan, kun hänen mielestään ne eukot synnyttää, joiden ei pitäisi ja taas ne joiden pitäisi, esimerkiksi opettajien eivät sitä tee"

Olin silloin paikalla ja minulla oli yheksän lasta, johon Antti tokaisi, "No en minä tällä puhheella sinua tarkoitanut."

*Armas ja Antti.
Kuva Helli Långströmin kokoelmista.*

Näitä Antin tarinoita ja tokaisuita kulkee vielä kansan suussa. Ne pitäisi saada talteen. Olihan Antti Mustonen se legendaarinen Tuusniemen kunnanlääkäri.

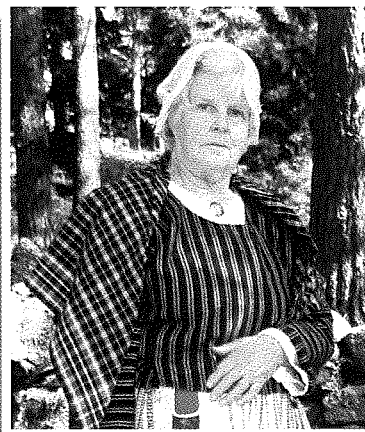
*Asialla:
Anna-Liisa Happonen*

Elina Junkkari 90 vuotta

Opettaja, ruustinna **Elina Junkkari** täytti 5.9. 90 vuotta. Elina oli perustamassa Tuusniemen Joulua, toimi aktiivisesti lehtitoimikunnassa ja kirjoitti myös lehtemme. Hän kirjoitti runoja ja näytelmiä. Vaikutti pitkän aikaa Tuusniemen Kotiseutuyhdistyksen puheenjohtajana ja perusti Töyr-teatterin.

Elinan ansiot Tuusniemen kulttuurielämän monipuolisena vaikuttajana ja kehittäjänä ovat hyvin merkittäviä. Vakava sairaus on nykyisin valitettavasti estänyt häneltä aktiivisen toiminnan.

Onnittelemme ja toivomme jaksamista.

Elina Junkkari 90 vuotta.

Kuva: Anna-Liisa Happonen kokoelmista

Liisa Lyytikäinen 100 vuotta

Liisa Lyytikäinen os. Tiilikainen syntyi Tuusniemen Luvelahdessa. Hänen äitinsä oli Hulda Väätäinen Murtoimestä. Isä, Pekka Tiilikainen. Pekka oli mainio laulemies ja länkimestari. Perhe muutti Kuopioon Liisa ollessa 17 vuotias. Liisa avioitui Yrjö Lyytikäisen kanssa. Heille syntyi neljä tyttöä. Yrjö oli Turolla töissä ja myös Liisa teki siellä elämän työnsä.

Liisa oli ahkera käsityöihminen. Hän neuloo vielä nykyin yli 100 vuotiaana. Kun Liisa vietti satavuotisjuhliansa oli jälkipolvella paljon mukanaan Liisan sanomuksia.

Liisa Lyytikäinen on ollut ahkera entisajan tarinoiden kertoja. Tarinoita on paljon tallennettu. Tarinat ovat olleet myös Tuusniemen Joulun käytettävissä.

Tämän Joululehden tekijät kiittävät Liisaa näistä suuriarvoisista muisteloista. Muisteluista on luettavissa tässäkin numerossa.

Tuusniemen Joului toivottaa Liisalle antoisia elinpäiviä ja esittää

Parhaimmat Onnittelunsa!

Anna-Liisa Happonen
kuva ja teksti

Ahoksella

*Ahos kun on valmiiksi kuivunut,
aamusella aikaiseen ahokselle.
Iltasella ahosvaatteet lämpimään tuotu,
aamusella päälle ja riiseen.*

*Riihessä parsilta lyhteet
alas pudotettiin,
riviin lattialla ladottiin
tyvät ja latvat toisin päin.*

*Siinä sitten puitiin,
väliin aina käännettiin,
kunnes kaikki jyvät irti oljista.
Nyt pehkut kopisteltiin
ja oljet kupoihin laitettiin.*

*Tätä jatkui, kunnes perret oli tyhjät.
Päästiin sitten siivoamaan
ja jyvät säkkeihin laittamaan.
Kun kaikki oli selvää, pääsi saunaan.*

Tauno Voutilaisen kirjasta
Ilot, surut ja muistojen murut v.1989

Tuusniemen satama

*Tuusniemen satama vuonna 1982.
Kuva: Kauppalehti 1.11.1982.*

Tuusniemen satama kesällä 2011.

LENTOKONEET TUUSNIEMEN SATAMAAN. Tuusniemen sataman käyttö monipuolistui 3.8.2011, kun sinne laskeutui kaksi lentokonetta.

TUUSNIEMEN SATAMA PERINTEISESSÄKIN KÄYTÖSSÄ. Nurmeksesta tulleet veneilijät lähdössä neljän päivän soutu retkelle elokuussa 2011. Melan varressa retkenjohtaja Hannu Ryhänen.

Koululaisten ajatuksia

Tuusjärven koulun 3.-5.-luokkalaiset ovat kirjoittaneet yksin ja ryhmässä ajatuksia Tuusniemestä ja tuusniemeläisistä.

Missä käyttäisin vierastani Tuusniemellä?

Jos minulle tulisi vieras, niin käyttäisin häntä Tuusniemen Savettaressa aivan ensimmäiseksi, sillä Savettaressa myydään taitavasti tehtyjä käsitöitä. Mielipiteeni niistä töistä on, että ne ovat aivan mahtavia. Savettaren työntekijät osaavat tehdä taitavimmat ja yksityiskohtaisimmat työt savesta. Seuraavaksi käyttäisin vierastani Tuusniemen koululla. Vieras saisi nähdä koulun pihalla olevat hienot laitteet ja sisällä olevat luokat ja Tuusniemen koulun kokonaisuudessaan. Sen jälkeen veisin vieraani Tuusniemen kirjastoon, jossa minä ainakin viihdyn hyvin, koska Tuusniemen kirjastosta löytyy satoja eri fantasia-, tieto- ja lastenkirjoja ja muitakin. Sitten voisin viedä hänet Tuusniemen Uimalalle uimaan. HUOM, kesällä, paitisi jos vieraani pitää avanto-uinnista. Sitten voisin viedä hänet Tuusniemen kunnantalolle. Minä ainakin pelkään kunnantalolla olevaa täytettyä ilvestä, joka aina tuijottaa minua lasittuneilla silmillään. Se on pelottava!

Noihin paikkoihin veisin vieraani.

L.R. 4.LK

Millainen paikka Tuusniemen on?

Tuusniemi on monttuinen paikka, jossa on paljon järviä. Tuusniemellä voi pyörällä hyvin. Tuusniemen kuntaan kuuluu Tuusjärvi. Tuusjärvellä on sen niminen järvi kuin Tuusjärvi. Sieltä saa paljon kalaa. Tuusniemen kunta on aika pieni. Tuusniemellä on paljon lintuja.

Tuusniemi

Tuusniemi on kiva kunta. Tuusniemellä järjestetään paljon mielenkiintoista ohjelmaa. Tuusniemellä on hyvä asua. Tuusniemen Rotkolaakso on kiva lapsien ja aikuisten retkeilypaikka. Tuusniemellä on kivat koulut ja hyvät kaupat. Koulut ja kunta järjestävät monenlaista tekemistä lapsille ja aikuisille syksyllä, talvella ja kesällä. Tuusniemi on iso alue. Tuusniemellä on kaksi koulua. Niiden nimet ovat Tuusjärven koulu ja Turulan koulukeskus. Onnea Tuusniemen pitoon!

Tiinu L

Millainen paikkakunta Tuusniemi on?

Tuusniemi on kiva kylä.

Täällä on aika iso satama ja hyvä uimaranta. Siellä on aika isot hyppytornit ja hiekkapohja. Täällä on hyvät kaupat ja koulut.

Meidän koulussa on kivat opettajat. Meidän kotitie on tosi, tosi monttuinen. Tässä lähellä asuu yksi kummi. Minä käyn sen kanssa uimassa melkein joka torstai.

Me käymme Outokumun uimahallissa. Täällä on kaksi koulua ja ainakin kaksi kauppaa ja kaksi huoltoasamaa. Meidän koululla tehdään piharemonttia.

MINÄ KERTOISIN VIERAALLENI, että minä olen syntynyt Suomessa. Minä tykkään luistelusta. Olen käynyt Ruotsissa. Luen paljon kirjoja ja olen ahkera koulussa. Lempiruokani on makaroonilaatikko. Tykkään koulukavereistani. He ovat mukavia. Tykkään läksyistä. Leikin siskojeni kanssa paljon. Olen käynyt koulukaverini kanssa leirillä. Olen saanut paljon kavereita. Tykkään englannista. Pidän vapareista. Tykkään leikkiä hippaa.

Henna Tengvall

Tuusniemi

Tuusjärvellä on kiva käydä koulua. Tuusjärvellä on hyvää ruokaa. Tuusjärvellä on remontti. Tuusniemellä on kaksi koulua. Tuusjärvellä on monta tietokonetta. Tuusjärvellä käydään koulua 0-6:teen.

Tuusniemi

Tuusniemi on rauhaisa ja mukava paikka. Siellä on paljon kyliä. Tuusniemellä on paljon hyviä uimarantoja ja metsiä. Metsissä voi poimia marjoja ja tutustua luontoon. Tuusniemellä on kaksi koulua, toinen on Tuusjärvellä ja toinen keskustassa.

J.O.

- Kirkonkylä on hieno paikka. Siellä on paljon kauppia. Täällä asuu ukki ja mummo. Täällä on iso kirkko, S-marketti ja K-marketti.

Tuusniemeläiset

Tuusniemellä on mukavia ihmisiä. Jotkut ovat hassuja ja jotkut ovat inhottavia.

Ihmiset ovat silloin hassuja kun ne ilveilevät ja kertovat vitsejä.

Ihmiset ovat inhottavia, kun ne kiusaavat ja ne hakkaavat toisia.

Millaisia ihmisiä tuusniemeläiset ovat?

Tuusniemiläiset ovat kohteliaita ihmisiä. He auttavat tarpeen tullen. He eivät tee töitä hätiköiden. He tekevät työt todella tarkasti. He eivät tee töitä nopeasti vaan hitaasti, mutta varmasti. He ovat kivoja ja hassuja sekä hauskoja. He kertovat hyviä vitsejä. He ovat kilttejä ihmisiä. He ovat hyviä ystäviä. He ovat kilttejä naapureita.

Aake Ahonen

Tuusniemi

Tuusniemi on kunta, jossa ainakin minulla on hyvä olla. Kunnassa asuu n. 3000 ihmistä ja sen pinta-ala on n. 700 km². Tuusniemi on sopivan kokoinen – ei liian iso, eikä liian pieni. Kunnanjohtajana on Jouni Perälä. Tuusniemellä on maataloutta ja pienteollisuutta. Tuusniemellä on paljon pieniä kyliä. Tuusniemi on viihtyisä, vilkas, lep-poisa ja velaton kunta.

Keskustassa toimii alakoulu, yläkoulu ja lukio. Lääkäripalvelut löytyvät. Pienille lapsille on hoitopaikka. Ostoksilla voi käydä S-marketissa tai K-kaupassa. Kirppariltakin voi löytyä ostettavaa. Huoltoasemilla voi käydä tankkaamassa ja grillillä syömässä makkaraa ja muuta maistuvaa ruokaa. Tuusniemellä on kaksi kirkkoa. Keskustassa on myös kiintoisa kotiseutumuseo, keramiikkapaja Savetar, posti, sairaala ja mukava kirjasto. ”Lukutoukat” voivat käydä lainaamassa kirjastosta sopivan kirjan lukunälkään. Kirjastossa on järjestetty myös piirustuskilpailuja. Volttimontussa voi heitellä voltteja.

Jos olisin Tuusniemellä matkailijoitten oppaana, näyttäisin matkailijoille upean pystyhirrestä rakennetun puukirkon. Kirkko on rakennettu v. 1869. Kirkossa voi käydä jumalanpalveluksessa. Kiertelisimme satama-alueella, Satamapaviljongissa ja viihdekeskus Hojo hojossa. Voisimme käydä uimalassakin. Ja tietysti esittelisin Tuusniemen mukavat ihmiset!

Tuusniemen kaunis ja puhdas luonto olisi myös esittelyn arvoista. Olisi mahdollista käydä risteilyllä Pohjois-Savon maakuntajärvellä, Juojärvellä. Kävisimme katsomassa Ohtaansalmensillan maisemat. Seinävuoren Rotkolaakso on luonnonsuojelualue. Sinne voi mennä retkeilemään. Rotkolaakso on n. 500 m pitkä ja paikoin 25 metriä syvä. Siellä voi nähdä silokallioita. Tuusniemellä voi tutustua myös Paimensaaren perinnemaisemiin saaristolaitilalla. Siellä voi nähdä harvinaisia kasveja.

Tuusniemellä voi tehdä kaikkea kivaa ja osallistua monenlaisiin tapahtumiin. Voi esim. veneillä. Kalastaa voi kesällä ja talvella. Tuusniemellä voi kuntoilla ja tutustua erilaisiin näyttelyihin. Tuusniemen alueella toimii kaksi urheiluseuraa: Tuusniemen Raju ja Tuusjärven Tuiske. Tuusjärven Tiskeella on ollut Traktorinveto-kisat. Tuusjärven kylällä on taimitarha sekä pieni, mutta viihtyisä alakoulu.

Tuusniemellä on savolaisia ihmisiä lapsista vanhuksiin. Ihmiset ovat hauskoja, mukavia ja ystävällisiä. He ovat myös kohteliaita ”Oikeita immeisiä”.

Pidän Tuusniemestä koska, siellä on kaikkea mitä tarvitsee!!

*Näillä ajatuksilla
Tuusjärven 5. lk*

JUURIKKAMÄEN RÄSÄSET MENESTYÄ

Vuorineuvos Veikko Räsänen (1916–1992)

Turo Oy:n toimitusjohtaja **Veikko Räsänen** oli suomalaisen vaatetusteollisuuden modernisoijia ja kansainvälistäjä. Hänen perustamansa Turo Oy oli Pohjoismaiden suurin miestenpukutehdas 1970- ja 1980-luvulla. Yhtiö loi menestyksellään pohjan Kuopion kehittymiselle merkittäväksi vaateteollisuuden keskuksesi Suomessa.

Veikko Räsänen oli itseoppinut kauppias ja vaatetus-tehtailija. Hän pätevoityi uralleen kulku- ja torikauppi-aana. Räsänen syntyi Kuopiossa 1916 viisi kuukautta isänsä kuoleman jälkeen. Äiti alkoi elättää yhtätoista lastaan torikauppiana. Kymmenvuotiaasta asti Veikko auttoi häntä. Yksityisyritteliäisyys oli verissä suutari-isänkin puolelta: isoisä tunnettiin Tuusniemellä kampatehtailijana.

Konkurssin jälkeen perhe muutti 1928 Sortavalaan. Veikko kiersi 13-vuotiaana "reppurina" Laatokan kylä talosta taloon kaupaten tauluja, vaatteita ja rikkamaa. Muutaman vuoden jälkeen Räsäset palasivat Kuopioon. Äidin mentyä uusiin naimisiin 17-vuotias Veikko ryhtyi käymään torikauppaa omista nimissään. Reipasotteisesta tori- ja tukkukauppiasta kehittyi myös tehtailija Räsänen, kun hän alkoi teettää kotiompelijoilla myytävää.

Veikko Räsänen oli kuopiolaisen Birger Hallmanin vaatetustehtaan suurimpia yksittäisiä asiakkaita. Sieltä Räsänen löysi yhtiökumppanikseen johtaja Oiva Turusen ja Veijo Taskisen (1905–1967), joilla oli kaupallisen alan koulutusta ja vaatetusteollisuuden suhteita. Räsänen oli vakaa, harkitsevainen ja pitkäjänteinen johtaja, joka loi hyvän vastapainon räiskähtelevälle ja impulsiiviselle Turuselle.

Puolen miljoonan markan osakepääomaan Räsänen sijoitti toiminimensä varaston, Turunen otti pankkilainan. Johtajat Emil Bygglin Viipurista ja Alvar Penttilä Kuopiossa rahoittivat hanketta. Turo Oy aloitti 1938 toimintansa Puijonkadulla alle parinsadan neliön puutalossa. Turon perustajat kokosivat kolmisenkymmentä työntekijää kotiompelijoistaan ja hallmanilaisista. Koneet hankittiin vain osin uusina. Singerin insinöörit olivat suunnittelemassa tuotannon kulkua. Turo valmisti saapashousuja ja työpukuja maaseutuväestölle, ensimmäisenä toimintavuonna noin 98 000 kappaletta.

Talvisodan aikaan Räsänen joutui suorittamaan asevelvollisuuttaan. Hän palveli jatkosotavuodet huoltojoukoissa Äänislinnassa. Armeijan tilaukset varmistivat yhtiön toiminnan: kenttä- ja lumipukutilausten mukana tulivat myös tarvittavat kankaat.

Vaatetustehtaan nykyaikaisuus ja esimerkillisyys olivat Räsäselä kunnia-asioita. Kun Turunen hoiti yhteiskuntasuhteita, Räsänen pysytteli taustalla ja vaikutti etenkin yhtiön tekniseen kehitykseen aina 1980-luvulle asti.

Tuotantotiloja laajennettiin kysynnän kasvaessa sotien jälkeen. Oma tehdasrakennus valmistui 1945 Kuopion rautatieaseman läheisyyteen, ja kahdeksan vuotta myöhemmin tuotanto siirrettiin Niiralaan entiseen pyörätehtäseen. Räsänen kehitti vaatteiden valmistusta teolliseksi tuotantoprosessiksi. Turo käytti alansa maailman johtavia konsultteja rationalisoidessaan tuotantoaan.

Sotien ja säännöstelyn aikana Turo kehitteli verkatehtaiden kanssa keinokuiduista ja sekoitteista laadukkaita ja kestäviä kankaita (Kolme leijonaa, TamppeX). Airon ja Rainon olivat 1960-luvulla Turon omaa tuotekehittelyä. Rypistymättömän Teryleenin avulla yhtiö vahvisti asemaansa housun- ja puvuntekijänä. Turo muunsi tuotteitaan suomalaisten kaupungistuksessa ja kulutustottumusten muuttuessa. Naisten ja lasten sekä vapaa-ajan asujen myötä yhtiö palkkasi ensimmäisen ammattisuunnittelijansa 1960. Siihen asti Turon johto oli luonut itse mallistonsa.

Räsänen nimitettiin Turon toimitusjohtajaksi 1962, kun kansanedustajaksi uudelleen valittu Turunen siirtyi johtokunnan puheenjohtajaksi. Samoihin aikoihin valmistui Niiralankadun tehtaan ensimmäinen laajennus. Turo oli Suomen johtava housujen ja työvaatteiden tekijä. Tuotanto oli noin 420 000 asustetta, työntekijöitä parisensataa.

Turo oli idänkaupan suunnannäyttäjänä Suomessa. Räsänen johti henkilökohtaisesti Neuvostoliiton-vientiä, kun Turo sai 1950-luvulla alan vientikauppoja ja oli solmimassa ensimmäistä tuontikauppaa Lenfintorgin kanssa. Myöhemmin hän edusti vaatetusteollisuutta kauppavaltuuskunnissa ja muissa koko alaa koskevilla neuvotteluissa, muun muassa Vatevan hallituksen jäsenenä, Keskuskauppakamarissa ja Teollisuusliitossa.

Idänkauppa pitkine valmistussarjoineen pakotti Turon kehittämään valmistustekniikkaansa. Siitä oli hyötyä, kun länsivienti avautui Efta-sopimuksen allekirjoittamisen 1961 jälkeen. Turo pääsi ainoana suomalaisena puku-tehtaana mukaan Euroopan johtavien puvunvalmistajien yhteistyöjärjestykseen, mikä auttoi laadun kehittämisessä. Turo suuntautui 1970-luvulla länsivientiin, erityisesti Englantiin. Tasavallan presidentin vientipalkinto myönnettiin kansainvälistyneelle Turolle 1975.

Tehtaan laajennus 1974 kaksinkertaisti pukujen valmistuskapasiteetin. Yrityksestä tuli Pohjolan johtava pukutehdas. Tuotanto oli yhtä suuri kuin muiden Suomen pukutehtaitten yhteensä. Sen palveluksessa oli Kuopiossa noin tuhat työntekijää. Räsänen kehitti myös muoviteollisuutta Turon sisaryhtiöissä: ulkoiluvaatteisiin ja retkeilyvälineisiin erikoistuneessa Tena-Teollisuus Oy:ssä sekä päällystettyjä kankaita ja lainapeitteitä valmistaneessa Oy Hemming & Co:ssa.

Räsänen luopui toimitusjohtajan tehtävistä sukupolvenvaihdoksessa 1974 ja siirtyi johtokunnan puheenjohtajaksi neljäksi vuodeksi. Vuosikymmenen lopussa yhtiön palveluksessa oli noin 1 400 työntekijää. Räsänen jäi eläkkeelle vuoden 1985 yhtiökokouksessa. Hän sai ensimmäisenä vaatetusteollisuuden yrittäjänä vuorineuvoksen arvon 1981.

*Lähde:
Jaana Luttinen
Biografiakeskus v. 2008*

TUUSNIEMEN MIESTENKERHO TUROLLA JA VEIKKO RÄSÄSEN VIERAANA 11.3.1975.

**Arvi Smolanderin kirjoittama muistelmä:
"Ihmeellinen opintomatka"**

Taustatekijät

Alussa oli Aatami, Eeva ja Lumpeenlehti. Siitä se kehitys liikkeelle lähti. Eräänä aamuna Aatami hoksasi sanoa Eevalle; Aiotkos alvariinsa roipetella ilman rihman kiertämää siellä lepikossa, vai? Eeva alkoi tuituilla taas ja sanoi Aatamille, ettei sinunkaan kanssa ilkeä lähteä lauantai-iltana konserttiin, kun ei sinulla poloisella ole kunnon riikineitä saatikka iltapukua. Kun ylipuutarhuri poikkesi heitä taas tervehtimään, silloinkos ne valitukset alkoivat.

Aatami sanoi ylipuutarhurille; tuo Eevakin alkaa mankea minimekkoa ja näethän itsekkin ettei ole kovin hauska nähtävyys kun tuo Eevakin pyörittelee pyrstö-

ään tuolla pajukossa etsiskelemässä viikunan lehtiä sun muita leheksiä. Enhän minä ilkeä viedä Eevaani lauantaia edes tansseihin ilman kunnollista kystymä. On sinun sentään hankittava jotakin päälle pantavaa. Yläpihan isäntä kuunteli vallan ihmeissään näitä vaatimuksia ja selitti olevansa helteessä alitusten marisemisten vuoksi. Sitä paitsi olen helisemässä siellä yläkerroksessakin, kun se Lusifeerin juttu hau- too vallan kaappausta. Ylikirjanpitäjänikin väittää, koko tämä Eedenin projekti oli virheinvestointi. Mutta Aatami siihen inttämään, että eikös sieltä Turolta saisi jonkinlaisia ketimiä oik hintaan. Katin kontit selitti ylipuutarhuri. Turohan tulee vasta kuudentu- hannen vuoden kuluttua. Meidän ajanlaskumme mu- kaan ei ole mitään kiirettä.

Mutta, mutta. Minä rupean karvaliksi ja muokkaan teille vasikan nahkat ja ompelen jonkinlaiset lanne- vaatteet. Kyllä ne näin alussa välttävät.

Miesten kerhon porukka lähtikin tutkimaan Tu- rolle yhdestoistapäivän ehtoon tutkiskelemaan kuin- ka kehitys vaatetus teollisuuden alalla on kehittynyt. Antti-tohtori ja hengellinen valta ei ollut edustettuna, mutta olipa laivanvarustaja.

Teimme havainnon kuinka ihmeellisen räätälivers- taan oli entinen Juurikkamäen poika se Veikko Kuo- pion rustannut.

Ja niin autokaravaanimme huristeli kohden Kuo- piota ja Niiralaa. Siellä oli mahtavia tehdasrakennuk- sia kadun varrella. Jussi pastori otti meidät vastaan ja niin se kiertokäynti tehtaassa alkoi. Siellä avautui huikeat näkymät, pitkiä tehdassaleja satoja metrejä.. Siellä oli sadoittain naisia koneketjun ääressä. Jokai- nen kone teki osan puvuista ja ihmeellisin oli präs- säysosasto. Ei niitä pukuja ryykätty pienillä ryykki- raudoilla vaan koneet painoivat puvun sileäksi tuota pikaa. Olispa alkuihmiset olleet katsomassa kuinka koneet pursuivat pukineita, kuin turkin hihasta... Mi- tä kuulemma syntyi housujakin tuhannen kuusisataa housuparia päivässä.

Nykyäänhan ei pukua teetetä sitä varten, että pu- kua pidetään, varsinkin pyhäpukua kymmeniä vuosia kuten ennen Taavetti Rissas-vainajan aikaan, vaan muotivaihtelun mukaa. Siksi ne ovatkin enimmäk- seen kevytmallisia. Lopuksi puvut pakataan tuhan- sittain suuriin kontteihin, joissa ne viedään kulku- neuvoihin ja maailman markkinoille. Sitten meidät kuljetettiin fapriikin ruokasaliin ja tarjoilun jälkeen johtaja Räsänen, entinen Juurikkamäen poika piti meille pitkän ja monipuolisen esitelmän pukineteh- taansa toiminnasta ja rakenteesta. Kuulemma ulko- maille vientikin on niin runsasta ja siinä miljoonat markat pyörivät ja osaltaan tasoittavan kauppavajet- tamme. Tyytyväisinä näkemiimme ja kokemuimme lähdimme kiitollisina kotipitäjäämme kohden. Elä- köön Turo ja Juurikkamäen poika se Veikko Räsä- nen.

Muuten mainittakoon, ettemme kerinneet tutustua naisten pukujen tehtaaseen ja muihin yhtymän tuo- tantokohteisiin.

Kyläkauppa on tärkeä, etenkin kesäasukkaille

Yritteliäänä miehenä tunnettu kosulalainen **Risto Heiskanen** avasi kumppaninsa kanssa Luostaritien kyläkaupan pari vuotta sitten entiseen Tuusniemen Osuuspankin konttorin tiloihin. Konttoritilat eivät olleet tulevaan käyttöön tarkoituksenmukaiset, joten remonttia oli tiedossa. Remontti on tehty. Nyt kyläkaupan antimien lisäksi tarjolla on oman leipomon uunituoreita tuotteita ja ohikulkijat saavan nauttia taukohetkeä baarin puolella.

”Talviaikaan juuri baariasiakkaat ovat ehkä suurin kävijäryhmä. Leipähyllyn tarjonta tuoreine leivonnaisineen on myös merkittävä tulolähde,” Risto aprikoi.

Ohikulkijoiden lisäksi Luostaritien kyläkaupan asiakaspiiri muodostuu noin 10 kilometrin säteellä asuvista ihmisistä, jossa asukkaita on noin 350.

”Suurimman osan vuotuisesta kaupan tuloksesta kertyy kesäasukkailta, heitä on lähialueella lähemmäs tuhat,” toteaa Risto. ”Kauppaa käynnistäessämme tiesimme vuodenaikaisen kausivaihtelun, mutta emme arvanneet sitä niin suureksi. Kesä on tosi vilkasta aikaa, marraskuun alun jälkeen alkaa hiljainen kausi. Kesäasukkailta olemme saaneet tosi kiitollista palautetta toiminnastamme. He kysyvät, että onhan kauppa auki myös ensi kesänä, myhäilee Risto.

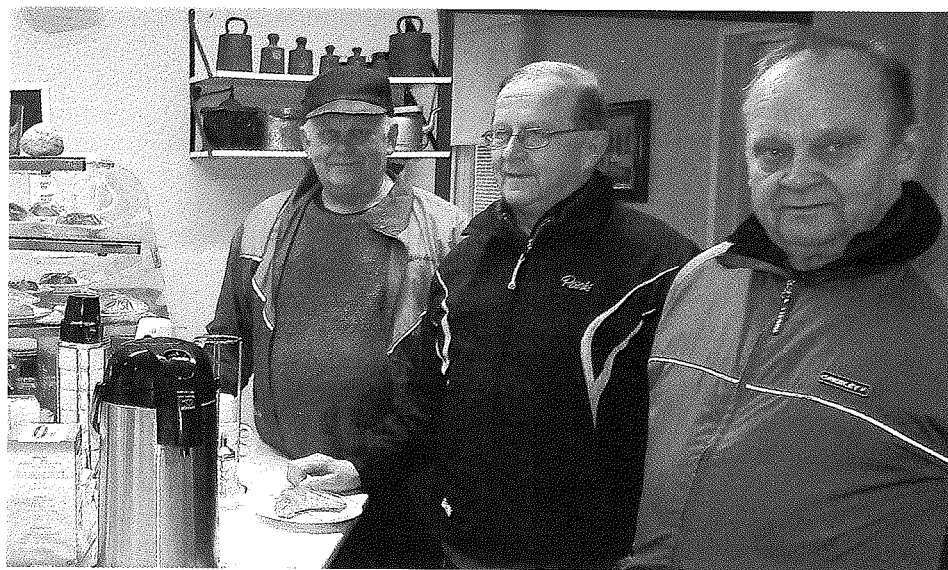
Kosulassa eletään Tuusniemen kunnan keskustaajamasta lähes 30 kilometrin päässä ja esimerkiksi apteekkipalvelut ovat kirkonkylällä. Luostaritien kyläkaupassa on kuitenkin yksi tärkeä asiakkaiden palvelumuoto; Tuusniemen Apteekin alaisuudessa toimiva lääkekaappi.

”Tässä ovat meidän uudet Luostaritien kyläkaupan opasteet. Pienemmät ilmoitustaulun esiteruudut ovat tarkoitettu paikallisten yritysten mainos- tauluiksi,” esittelee Risto juuri paketista avattuja infotauluja.

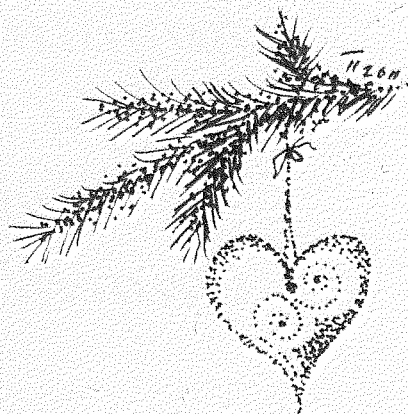
”Lääkekaapin osuus liikevaihdosta ei ole suuri, mutta reseptittömien lääkkeiden kohdalla se on meidän asiakkaille tärkeä palvelu.”

Hannu Holopainen

Miettisen veljekset olivat hirvenlihan paloittelu-reissulla Kosulassa ja piipahtivat Luostaritien kyläkauppaan kahveille. ”Hienoa, kun on tällainen palvelu kylällä”, tuumaili Seppo (vas.).

VIIMEINEN SANA

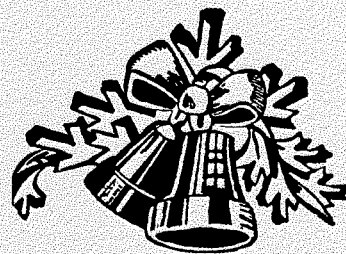
Jaksa siitä huolimatta ...

1. Ihmiset ovat epäloogisia, epätarkoituksenmukaisia ja itsekeskeisiä.
Jaksa välittää heistä siitä huolimatta.
2. Jos teet ihmisille hyviä asioita, syyttävät he sinua itsekkäistä ja oudoista tavoistasi.
Tee heille hyviä tekoja siitä huolimatta.
3. Jos menestyt, saat myös huonoja ystäviä ja todellisia vihamiehiä.
Menesty siitä huolimatta.
4. Rehellisyys ja oikeudenmukaisuus voivat tehdä sinusta haavoittuvan.
Ole rehellinen siitä huolimatta.
5. Suuret ihmiset, suurine ideoineen saattavat tulla tyrmätyiksi kaikkein pienimpien ihmisten mitättömillä ideoilla.
Jaksa siitä huolimatta vaalia suuria ideoita.
6. Se mitä olet vuosia rakentanut, saattaa tuhoutua yhdessä yössä.
Rakenna siitä huolimatta.
7. Ihmiset, joita olet auttanut, saattavat unohtaa sen ja käydä kimppuusi.
Auta heitä siitä huolimatta.
8. Anna maailmalle parastasi ja saatat saada iskun vasten kasvojasi.
Anna parastasi siitä huolimatta.

*(Kopioitu vanhojen asiakirjojen
välillä löytyneestä lehtileikkeestä.
Kirjoittajasta ei ole tietoa)*

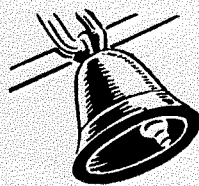
*Toivotamme ystävillemme
ja tuttavillemme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

*Juhani ja Paula Airaksinen
Pentti Auvinen ja Helena Taattola
Tuomas Flander
Seppo ja Sirkka Heiskanen
Olli-Pekka Hersio ja Asta Tirkkonen-Hersio
Valto ja Tuula Holopainen
Kalervo ja Taija Huhtinen
Raimo Hätinä
Vesa ja Ulla Immonen
Lasse ja Marja Koistinen
Matti Kolari ja Anja Mustonen
Olli ja Irene Lehto
Seppo ja Seija Miettinen
Reino ja Maija Miskala
Arto Mustonen ja Tiina Tiusa
Antti ja Jaana Nissinen
Erik ja Anni Nissinen
Rauno ja Tarja Nykänen
Jouni Perälä ja Helena Piispa
Kari ja Tuula Puustinen
Raimo ja Pirkko Pääkkönen
Onni, Vieno ja Tiina Ryytänen
Matti ja Tiina Räsänen
Esa Simanainen ja Kaija Laitinen
Timo ja Lea Säisä
Jarkko ja Arja Toivanen
Mikko ja Anne Veijalainen
Jorma ja Sirpa Voutilainen
Teuvo ja Reetta Voutilainen*

Tuemme tällä yhteisellä ilmoituksella Tuusniemen Joulun julkaisemista.

Joulutervehdys

Kaija ja Jouko Korhonen
Maire ja Pekka Antikainen
Tuula ja Aimo Forsman
Irma ja Seppo Hallman
Hilkka ja Lauri Happonen
Aili ja Unto Hirvonen
Aino-Marjatta ja Timo Holopainen
Riitta ja Eero Hämeen-Anttila
Saara ja Tahvo Hämäläinen
Kaisa Hyvärinen
Elina ja Heikki Jahkonen
Irma ja Kaarlo Kekäläinen
Tuulikki Keränen
Anja ja Martti Kähkönen
Kirsi ja Antti Miettinen
Marjatta Pekkonen
Kaija ja Tauno Räsänen
Anja ja Alpo Marku
Liisa ja Erkki Mustonen
Marja-Leena Mäkelä
Tuula ja Teuvo Nissinen
Pirjo ja Jarmo Nuorento
Tuula Patrikka ja Simo Korhonen
Antti Pitkänen
Tenho Soininen
Ulla ja Arvo Härkönen
Tuula ja Kalervo Vartiainen
Anna-Liisa Happonen
Soili ja Eero Toikkanen
Liisa ja Martti Rissanen

Pirkko ja Markku Airaksinen
Sinikka ja Taisto Kröger
Sisko Räsänen
Helvi ja Reino Hiltunen
Kaarina ja Olavi Hakkarainen
Anne ja Teuvo Keinänen
Eeva Lempinen
Mia ja Timo Rätty
Eira ja Erkki Nupponen
Otto Juutilainen
Vilma ja Marko Kröger
Aira ja Heimo Parviainen
Terttu Kolari ja Martti Tirkkonen
Anja ja Viljo Tikkanen
Pekka Mustonen
Hilkka ja Erkki Kettunen
Marja-Leena ja Arvo Lempinen
Erja ja Pekka Martikainen
Eeva ja Raimo Savolainen
Eeva ja Erkki Tuunainen
Esko Viljami Miettinen
Hilkka ja Teuvo Ronkainen
Ritva ja Esko Taskinen
Riitta Hätinen ja Heikki Korhonen
Reino Kurki
Hannu Smolander
Jaana ja Janne Paananen
Kiitokset lintujen ruokkijoille
Neuvokset

HYVÄÄ JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

Tuusniemen kunta

Puh. (017) 689 041

www.tuusniemi.fi

**Suomen
tyytyväisimmät asiakkaat**

EPSI Ratingin asiakas-
tyytyväisyystutkimus 2011

**Suomen
parasta asiakaspalvelua**

Taloustutkimus Oy / Kansallinen
asiakaspalvelupalaute tutkimus
2001-2007 ja 2009-2010

**Suomen
uskollisimmat asiakkaat**

Asiakkuusmarkkinointiliitto &
Avaus Consulting Oy
Asiakkuusindeksi 2011 -tutkimus

Kiitos kaikki hymyilevät
asiakkaamme.
Teitä on todella paljon.

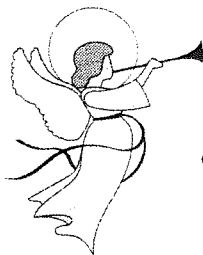
Tuoreimman asiakastyytyväisyysvoittonne
jälkimmäisessä voimenne vain todeta, että tuntuu
mukavalta olla pankki, jolle raha on vasta
toiseksi tärkein asia. Hymyillään kun tavataan.
Tervetuloa!

POP Pankki

Tuusniemen Osuuspankki

Tuusniemi - Juankoski - Niirala - Petonen
www.poppankki.fi

Aidosti lähellä ihmistä.

*Hyvää Joulua
ja Onnellista
Uutta Vuotta!*

MARKET

TUUSNIEMI

Tuusniemi Puh. (017) 661 204
anne.veijalainen@k-market.com

Palvelemme: Ma-Pe 8-21, La 8-18, Su 12-21

Puutavarakuljetuksia

**Kuljetusliike
T. Laitinen Ky**

Puh. 040 569 2616, (017) 721 731

*Hyvää ja Rauhallista Joulua
sekä Onnellista Uutta Vuotta 2012*

LEKASTEEL OY

Salmenkyläntie 45, 71200 Tuusniemi
Puh. 044 566 6096

**HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA**

KULJETUSLIIKE PULKKINEN OY

Velhonraitti 9,
71301 Vehmersalmi
Puh. 0500 638 909

*Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta*

Eikala Oy/ Tuusniemen Kyläkauppa

Keskitie 12, 71200 Tuusniemi

TP-Funaria Oy

Sepäntie 9, 71200 Tuusniemi

Tuusvesi Oy

Keskitie 12, 71200 Tuusniemi

Puh. 0400 671 898, e-mail eirasanan@gmail.com

TEBOIL
TUUSNIEMI

*Kiitämme kuluneesta vuodesta
ja toivotamme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

Tervetuloa

Puh. (017) 661 005

**HYVÄÄ JOULUA JA
RAUHALLISTA UUTTA VUOTTA**

TUUSNIEMEN APTEEKKI

PUHELIN (017) 661228

**PERINTEINEN HIERONTA, VOICE MASSAGE JA
INTIALAINEN PÄÄHIERONTA**

Mirja Poutiainen

• koulutettu hieroja • Voice Massage -terapeutti

Lahjakortteja pukinkonttiin!

Kenttätie 6, 71200 TUUSNIEMI Puh. 040 502 8091

JALKOJENHOITO- RENTOUTUMISPALVELU

Koralli

Ajanvaraus arkisin 9-17

Tarja Soininen

Puh. 050 547 5490,

www.jalkahoitolakoralli.net

- jalkojen iho- ja
kynsimuutosten hoidot
- vyöhyketerapeuttinen
jalkahieronta
- parafiinihoidot
- intialainen päähieronta

Elämän eri tilanteissa Teitä palvelee

Kukka-, hautaus- ja pitopalvelu

KUKKATUPA MARJAN KY

Huoltotie 5, 71200 Tuusniemi. Puh. (017) 661 610.
E-mail: marjan@kukkatupa.fi

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**TUUSNIEMEN
SAIRAANKULJETUS OY**
Hätäkeskus 112

Autoon 0400 277 300

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**Karvosen puutarha
Levälahti**

Hyvää Joulua ja Riemullista Uutta Vuotta

**Koillis-Savon
Hammaspalvelu Oy**

Tauno Miettinen, puh. 040 5473118

Tuusniemen parturi- ja kampaamopalvelut

Parturi-Kampaamo Eeva
Keskitie 25, puh. 044 563 0347

Parturi-Kampaamo Pirjo Miettinen
Keskitie 13, puh. 044 366 1790

Parturi-Kampaamo Pirkko Pääkkönen
Poikkitie 2, puh. (017) 661 051

*Toivotamme asiakkaillemme
Hyvää Joulua ja Onnea vuodelle 2012*

KUNTOPUOTI

Koulutettu hieroja
Susanna Miettinen
Puh. 040 755 0941
Keskitie 3, Tuusniemi

*Tuusniemen
Kuntoutus Ky*

- FYSIOTERAPIA-
PALVELUT
- HIERONNAT
- LYMFATERAPIA
- KUPPAUS
- SOLARIUM

TIEDUSTELUT JA AJANVARAUKSET
TUUSNIEMEN KUNTOUTUS: P. 040 545 5788
ASTA TIRKKONEN-HERSIO: P. 040 535 7544

SHELL-HUOLTO-KAHVIO

Aukioloajat: Ma–Pe klo 6.30–20.00

La klo 7.00–20.00

Su klo 9.00–20.00

**AUTOTARVIKKEET • HUOLLOT
• KAHVIO • MATKAHUOLTO • ON LINE**

TUUSNIEMEN ASEMAHUOLTO OY
Puh. (017) 661 154

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**Kuljetusliike
Hannu Tervo Ky**

Matinpellontie 64
71200 TUUSNIEMI

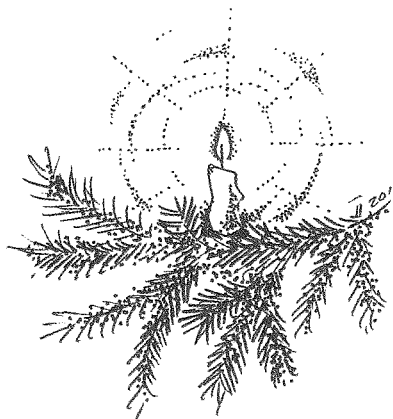
Puh. 0400 651 240
0400 273 204

hannu.tervo@kuljetus.inet.fi

***Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!***

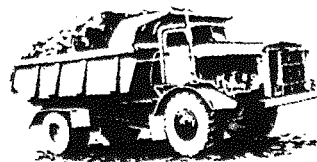
Puutavaraliike Tauno Räsänen Oy
Sepäntie, Tuusniemi

***Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta!***

TMI ASA RÄSÄNEN
Riistavesi
Puh. 0400 579 782
asa@lammintaus.fi, www.lammintaus.fi/asa

***Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!***

Tuusniemen Sora Oy
Keskitie 30, 71200 Tuusniemi
pub. 0400 374 616

***Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta***

Siivous Tuula Pelkonen
- viikko- ja suursiivoukset
Puh. 044 335 6214

***Joulutervehdys Iines Tuvalta
Tuikkikaa oi Joulun kellot ja
Hyvää Uutta Vuotta***

Ritva Puurunen
Puh. 040 764 6849, iines.tuvat@pp.inet.fi

**Suunnittelu- ja
Rakennuspalvelu
Hoke Oy**

Olli Holopainen 0400 130 185
Arvi Kekäläinen 044 561 6285

Seikkailu Savossa • Professional Adventure

Savon parhaat retkikohteet.
Lomakodintie 51, 71210 Tuusjärvi
Puh. (017) 724 503, fax (017) 724 550
info@viitakko.fi, www.viitakko.fi

RAUHALLISTA JOULUA

KAN ry Tuusniemi

Vanereita ja vanerituotteita
Kaasilansalmentie 299, Pahkasalo, Tuusniemi
Puh. 050 363 4636

***Hyvää Joulua ja
Rauhallista Uutta Vuotta!***

MINVERA OY
Erolanniementie 66, 71260 Juurikkamäki
Puh. 044 785 6392

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

Korpelan Himmeli
- Olkituottet
- Leivonnaiset
Aino Pelkonen, Saunaniementie 283
71260 Juurikkamäki, Puh. 040 571 2003

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

TUUS-SÄHKÖ

Puh. 040 537 0015 Jarno
040 528 0207 Erkki

***Rauhallista Joulua
ja Hyvää Uutta Vuotta!***

PETERPLAN
RAKENNUSSUUNNITTELU

Peter Plan Oy
Petteri Heikkinen
Airakselantie 475, 71490 AIRAKSELA
04000 988 668, petteri.heikkinen@peterplan.fi

*Hyvää Joulua ja
Parempaa Uutta Vuotta!*

SAHAUSPALVELU Timo Järvinen

Luostaritie 663, 71200 TUUSNIEMI
timo.jarvinen@pp.inet.fi
P. 0400 498 887

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2012*

Traktoriurakointi Eero Smolander Jarkko Toivanen

Susijärvi, 71240 Paakkila
Puh. (017) 637 142,
0400 678 112, 0400 193 564

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

RANTA-MYLLY
Tuusniemi

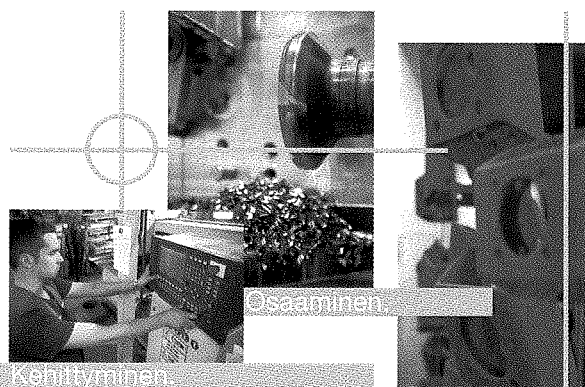
Puh. 040 721 1097

TUUSNIEMEN LÄMPÖ ja VESI Oy
Meijerintie 16 (vanha meijeri) Tuusniemi
Puh. 040 502 3130

**HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA**

KONEURAKOITSIJÄ ESKO HOLOPAINEN

Puh. (017) 721 710 ja 0400 295 883

Ratkaisu vaativiin
kotelorakenteisiin.

**PAAKKILAN
KONEPAJA OY**

71240 Paakkila
puhelin (017) 664 5511
faksi (017) 664 5530
www.paakkilankonepaja.fi

*Hyvää
Joulua!*

Loma Jussila

Toivottaa
Loma Jussilan väki

*Onnellista
Uutta
Vuotta!*

"YKÄLTÄ"

Puh. 050 567 7045

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta!*

**Kallaveden
metsänhoitoyhdistys**

Kuopio. Maaninka. Siilinjärvi. Tuusniemi
www.mhy.fi

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA

Arto Mustonen
Kuopion Huoltotrio Oy
Teräskatu 5
70150 KUOPIO
044 3060 776
arto.mustonen@huoltotrio.fi

**Kuopion
Huoltotrio**

HOIDAN KOTIASI

- ❖ Kodin viikko- ja kertasiivoukset
- ❖ Ikkunoiden pesu
- ❖ Kauppa-asioiden hoito ja muu asiointipalvelu
- ❖ Kesällä tilauksesta ja itsepoimien mansikkaa ja vadelmaa Koivikon tilalta

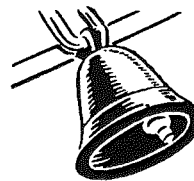
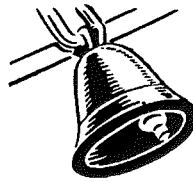
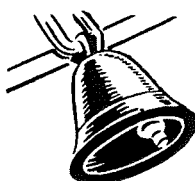
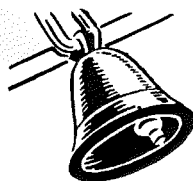
PÄIVI HÄTINEN

Mustinjärventie 139, 71380 Mustinlahti
p. 050 500 4450

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

KONEKORJAAMO A. KARTTUNEN

Luostaritie 2404
0400 421 823

HOTTI
-TUVAT

Marja & Lasse Koistinen
Kojanlahti
71280 KOSULA 0400 825 514

- MÖKKILOMAT
- OHJELMAPALVELUT

- Kaivutyöt
- Talonpohjien kaivut ja täytöt pitkäpuomi- ja minikoneella
- Imetyskentät
- Vanhojen talojen ja ahtaiden paikkojen salaojitukset lyhytperäisellä koneella
- Maansiirtotyöt
- Rantojen ruoppaukset ja massojen siirrot kuorma-autoilla

**Koneyhtymä
Happonen & Holopainen**
040 727 4791, 0400 172 884

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!*

"HIRRESTÄ MITÄ HALUAT"

STK LOGHOMES

Talot,
huvilat,
mökkit,
saunat.

Malli: Muikku 2

20m² + 9 m² kuisti 4" x 7"
höylähirrestä täydellisellä
puuosatoimituksella.

Toimitukset 30.3.2012 mennessä.

7.700 €

Puh. 050 324 1081 e-mail: jani.kareinen@stkloghomes.com

Meidät löydät Puutossalmen fossin vierestä. Kiviranta 15, Kuopiosta 25 km etelään päin.

www.stkloghomes.com

TANEN TAKSIT

Puh. 0440 572 280
Kosula-Palokki
Tilataksit

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

KERAMIKKAPAJA

Savetar

Meijerinranta, puh. 040 590 7917

www.savetar.fi

Savo-Karjalan Lähivakuutus
Paikallinen vakuutuskumppani
P. 020 522 5900,
044 765 4270

www.lahivakuutus.fi

Agrimarket – ammattilaisen valinta

Agrimarket on maanviljelijän ykkösvalinta. Meiltä löydät maatalous- ja konekaupan laadukkaan ja monipuolisen tuote- ja palveluvalikoiman kaikkiin tuotantosuuntiin.

Agrimarketista löydät myös laadukkaat koiranruoat sekä tuotteita hevosten hoitoon.

Multasormi on puutarha-harrastajan erikoismyymälä, josta löydät kaikki tuotteet pihan perustamiseen, hoitoon ja kunnossapitoon: Multasormi tekee hyvää pihallesi!

Tervetuloa kauppoille!

Lähin Agrimarketisi: Agrimarket Juankoski, Juankoskentie 19, p. 010 76 83840.
Agrimarket Outokumpu, Polvijärventie 19, p. 010 76 83980. Agrimarket Kuopio
Takojaantie 3, p. 010 76 83860.

www.agrimarket.fi

Tuoreus. Laatu. Oikea hinta. Ja lisäksi BONUS

S-MARKET

TUUSNIEMI Puhelin 010 762 8620

Paikkakunnan edullisin ostopaikka.

Avoinna ma-pe 8.00–21.00
la 8.00–18.00
(su 12.00–18.00)

S-Market aukeaa keväällä 2012.

MEILTÄ SAAT BONUSIA

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA 2012

- ❖ Kiinteistöhuoltopalvelut
- ❖ Rakennustarvikemyynti
- ❖ Remonttipalvelut

SAWON NOVAS Oy

Keskitie 12,
71200 Tuusniemi
Puh. 045 261 5100

*Hyvää Joulua
ja Onnellista
Uutta Vuotta!*

TARMO
lähikauppias

LUOSTARITIE KYLÄKAUPPA OY
KOTILEIPOMO-KAHVIO

P. 040 962 6831
Avoimna: kesällä 9-21, talvella 9-18

**Tilitoimisto
Lokka-Turunen**

Anaskintie 27, Tuusniemi
Puh. 045 265 7360

**Ystävällinen ja
joustava palvelu**

Koulutetut kuljettajat

**Monipuolinen
kuljetuskalusto**

**Paikallinen tilausajon
ammattilainen**

hojo-matkat

www.hojomatkat.fi

email: tilausajot@hojo-matkat.fi

Puh. 050 570 9553, Fax (013) 550 336

*Hyvää Joulua ja
kiitos kuluneesta vuodesta*

Tuusniemen Autohuolto ja Varaosa Oy
Puh. 040 767 3787

Kukkar, lahjo- ja hautauspalvelu
Helmiina

- kukkasidonnat ammatitaidolla
- täydellinen hautauspalvelu
- kotileivonnaisia
- lahjatarvaraa ja vaatteita

Keskitie 22, 71200 TUUSNIEMI kukkahelmiina@gmail.com
puh. 045 878 2060 www.kukkahelmiina.fi

Riitta Närvänen
Diplomikosmetologi

Keskitie 11, 71200 Tuusniemi
Puh. (017) 661 058
Matkapuh. 050 552 7758

Kasvo-, käsi- ja jalkahoidot,
meikkaus, kesto- ja korvienreijitys,
hieronta ja hoitotuotteita.

Joe Blasco
Helen Pietrulla
Isabelle Lancray
Isadora
Laufwunder
Gehwol

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta
2012*

Toivottaa
ATV JärviSuomen Safarit Oy

Puh. 045 264 7224

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**METSÄKONEURAKOINTI
VOUTILAINEN OY**

040 709 4609

Hyvää Joulua
**HIERONTAPALVELU
Heikki Oksman**

71200 TUUSNIEMI
Puh. (017) 660 007, 050 571 1478

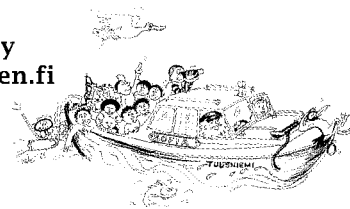
*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta 2012!*

Tervetuloa maakuntajärvelle
myös ensi kesänä!

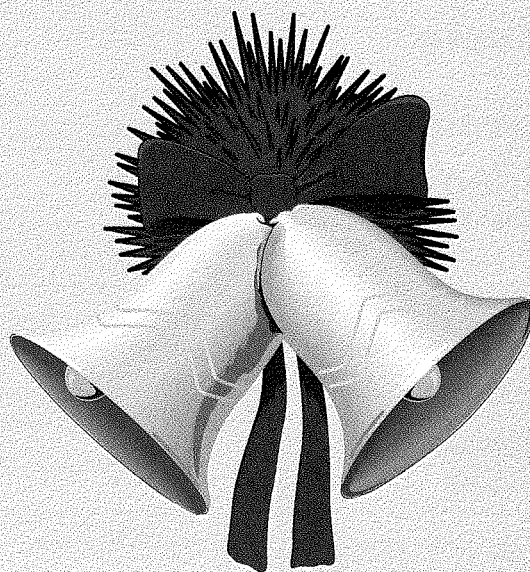
Vesistöristeilyt

Valto Holopainen Oy

www.valtoholopainen.fi

*Toivotamme
ilmoittajille ja lukijoille
Rauhaisaa Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta 2012!*

Juojärvi
Pohjois-Savon maakuntajärveksi

9 988876 046517

7 €